

**UCHWAŁA NR XXXI/308/2013
RADY MIEJSKIEJ W DRAWSKU POMORSKIM**

z dnia 31 stycznia 2013 r.

w sprawie aktualizacji gminnego programu ochrony środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150; Nr 111, poz. 708; Nr 138, poz. 865; Nr 154, poz. 958; Nr 171, poz. 1056; Nr 199, poz. 1227; Nr 223, poz. 1464; Nr 227, poz. 1505; z 2009 r. Nr 19, poz. 100; Nr 20, poz. 106; Nr 79, poz. 666; Nr 130, poz. 1070; Nr 215, poz. 1664; z 2010 r. Nr 21, poz. 104; Nr 28, poz. 145; Nr 40, poz. 227; Nr 76, poz. 489; Nr 119, poz. 804; Nr 152, poz. 1018 i 1019; Nr 182, poz. 1228; Nr 229, poz. 1498; Nr 249, poz. 1657; z 2011 r. Nr 32, poz. 159; Nr 63, poz. 322; Nr 94, poz. 551; Nr 99, poz. 569; Nr 122, poz. 695; Nr 152, poz. 897; Nr 178, poz. 1060; Nr 224, poz. 1341; z 2012 r. poz. 460; poz. 951; poz. 1342), Rada Miejska w Drawsku Pomorskim uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się zaktualizowany gminny Program ochrony środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały oraz Prognozę oddziaływania na środowisko programu ochrony środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019, stanowiącą załącznik Nr 2 do niniejszej uchwały

§ 2. Traci moc uchwała Nr XXXV/294/2009 Rady Miejskiej w Drawsku Pomorskim z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie aktualizacji gminnego Programu ochrony środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie na lata 2008 - 2015.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Drawsku
Pomorskim

mgr Czesław Faliński

1. WPROWADZENIE	3
1.1. Założenia ogólne	3
1.2. Podstawy prawne	4
1.3. Cel i zakres programu	5
2. Uwarunkowania zewnętrzne programu.....	5
2.1. Polityka ekologiczna państwa.....	5
2.2. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	9
2.3. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.....	10
2.4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.....	12
2.5. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego	13
2.6. Plan gospodarki odpadami dla województwa zachodniopomorskiego	17
2.7. Strategia Powiatu Drawskiego.....	21
2.8. Program ochrony środowiska dla powiatu drawskiego	22
3. Uwarunkowania wewnętrzne programu.....	23
3.1. Ogólna charakterystyka Gminy.....	23
3.2. Stan środowiska w gminie Drawsko Pomorskie.....	27
3.2.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa	27
3.2.2. Powierzchnia ziemi	34
3.2.3. Powietrze atmosferyczne	36
3.2.4. Klimat akustyczny	38
3.2.5. Promieniowanie elektromagnetyczne	39
3.2.6. Gospodarowanie odpadami.....	39
3.3. Awaryjne przemysłowe	42
3.4. Biotyczne elementy środowiska.....	43
3.4.1. Pomniki przyrody.....	43
3.4.2. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000.....	45
3.4.3. Lasy	49
3.5. Strategia Rozwoju Gminy Drawsko Pomorskie.....	50
4. Główne zagrożenia środowiska w gminie Drawsko Pomorskie.....	51
4.1. Zagrożenia antropogeniczne	51
4.2. Zagrożenia związane z gospodarką komunalną.....	51
4.3. System transportowy.....	52

4.4.	Przemysł	52
4.5.	Promieniowanie elektromagnetyczne	52
4.6.	Rolnictwo	53
4.7.	Zapobieganie poważnym awariom	54
5.	Strategia ochrony środowiska do 2019 roku.....	55
5.1.	Priorytety w zakresie ochrony środowiska	55
5.2.	Cel nadrzędny	56
5.3.	Cele systemowe	56
5.3.1.	Powietrze atmosferyczne	57
5.3.2.	Zasoby wodne	58
5.3.3.	Gospodarka odpadami	62
5.3.4.	Zasoby przyrody	62
5.3.5.	Turystyka	64
5.3.6.	Klimat akustyczny	64
5.3.7.	Poważne awarie	65
5.3.8.	Środowisko glebowe i kopaliny	65
5.3.9.	Edukacja ekologiczna	67
6.	Plan operacyjny	68
7.	Narzędzia i instrumenty realizacji Programu	72
7.1.	Korzystanie ze środowiska	72
7.2.	Instrumenty finansowe	72
7.3.	Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne	72
7.4.	Dostęp do informacji o środowisku	73
8.	Źródła finansowania	74
8.1.	Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	74
8.2.	Fundusze Unii Europejskiej	75
9.	Uwarunkowania realizacji Programu	82
10.	Wdrażanie i monitoring Programu	82
11.	Wskaźniki efektywności Programu	83
12.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	88

1. WPROWADZENIE

1.1. Założenia ogólne

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska w art. 17 (t.j. Dz. U. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) wprowadza na poszczególne szczeble administracji samorządowej wymóg sporządzenia wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. Program ochrony środowiska ma na celu efektywne zarządzanie ochroną środowiska zgodnie z polityką ekologiczną państwa. Program ochrony środowiska winien spełniać wymagania określone w art. 14, art. 17 i art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.). Zasady i tryb udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Powyższy dokument został opracowany również w oparciu o wytyczne Ministra Środowiska w sprawie sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym. Program ochrony środowiska zgodnie z art. 14 ustawy Prawo ochrony środowiska ma określać przede wszystkim:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- poziomy celów długoterminowych;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawnoekonomiczne i środki finansowe.

Aktualizowany Program ochrony środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie musi być spójny z dokumentami wyższego szczebla, do których należą:

- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (Szczecin, październik 2010 r.),
- Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016–2019,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy 2018-2023,
- Strategia Powiatu Drawskiego na lata 2000-2015,
- Program ochrony środowiska dla powiatu drawskiego na lata 2008 – 2015,
- Plan gospodarki odpadami dla powiatu drawskiego na lata 2009-2016,

- Strategia Rozwoju Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2002 – 2015,
- Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2007-2013,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2008 - 2011.

1.2. Podstawy prawne

W opracowaniu uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących zagadnień ochrony środowiska. Podstawę prawną aktualizacji Programu stanowią wymienione poniżej ustawy oraz akty wykonawcze do tych ustaw:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r., Nr 199 poz.1227 ze zm.),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r., Nr 151 poz. 1220 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 391),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. 2012 r., Nr 145),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r., Nr 123 poz. 858 ze zm.),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r., Nr 12 poz. 59 ze zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011 r., Nr 163 poz.981 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2010 Nr 185 poz.1243 ze zm.),
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców z zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r., Nr 90 poz. 607 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 121 poz.1266 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623),
- Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007 r., Nr 147 poz.1033 ze zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r., Nr 44 poz. 287 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r., Nr 80 poz. 717 ze zm.),
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r., Nr 106 poz.1002 ze zm.).

1.3. Cel i zakres programu

Zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata. Po 4 latach niezbędne jest przygotowanie nowego programu. Podjęcie działań w tym zakresie wymuszone jest uwarunkowaniami formalnoprawnymi (wymagania ustawowe), merytorycznymi (przyjęcie przez Sejm RP nowej Polityki ekologicznej państwa) oraz organizacyjnymi (zrealizowanie części zadań i osiągnięcie części celów stawianych w poprzednim programie ochrony środowiska).

Zakres merytoryczny Programu Ochrony Środowiska określają „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (Ministerstwo Środowiska 2002).

2. Uwarunkowania zewnętrzne programu

2.1. Polityka ekologiczna państwa

Najważniejszą zasadą polityki ekologicznej państwa jest zrównoważony rozwój, którego istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Zasada ta ma za zadanie zapewnić taki rozwój społeczno - gospodarczy, w którym, w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń, następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Programy ochrony środowiska pełnią szczególną rolę w systemie dokumentów realizujących wymagania zrównoważonego rozwoju, określają, bowiem priorytety ekologiczne i warunki ich osiągnięcia. Oprócz tej konstytucyjnej zasady, w Polityce Ekologicznej zawarto również szereg innych, przetransponowanych następnie do Prawa ochrony środowiska. Są to m.in.:

- **zasada zapobiegania zanieczyszczeniom** - każdy, kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko jest zobowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu;
- **zasada przezorności** - każdy, kto podejmuje działalność, której szkodliwe oddziaływanie nie jest jeszcze w pełni rozpoznane jest zobowiązany, kierując się przezornością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze;

- **zasada zanieczyszczający płaci** - każdy, kto powoduje zanieczyszczenie środowiska ponosi koszty usunięcia tego zanieczyszczenia, a kto może spowodować zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty zapobiegania temu zanieczyszczeniu;
- **zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** - polityki, strategie, plany lub programy dotyczące w szczególności przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, gospodarki przestrzennej, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu powinny uwzględniać zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju;
- **zasada jawności informacji o środowisku i jego ochronie** - każdy ma prawo do informacji o środowisku i jego ochronie na warunkach określonych ustawą;
- **zasada uspołecznienia procesu decyzyjnego** - każdy w przypadkach określonych w ustawie ma prawo do uczestniczenia w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z zakresu ochrony środowiska lub przyjęcia projektu polityki, strategii, planu lub programu rozwoju i restrukturyzacji oraz projektu studium i planu zagospodarowania przestrzennego, oraz zasady zawarte w Polityce Ekologicznej w tym zasada: regionalizacji, stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), subsydiarności, klauzul zabezpieczających oraz skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej (oznaczającej w praktyce potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

Obszar priorytetowy 1: Kierunki działań systemowych

Cel: Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

- poddawanie ocenie oddziaływania na środowisko projektów dokumentów wszystkich sektorów gospodarki,
- uwzględnienie wyników tych ocen w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

Cel: Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

- uruchomienie mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów („zielone zamówienia”, „zielone miejsca pracy”, transfer technologii służących ochronie środowiska),
- kreowanie świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cel: Zarządzanie środowiskowe

- szerokie przystępowanie do Systemu Zarządzania i Audytu - EMAS (ang. Environmental Management Audit Scheme),

- tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie (podnoszenie prestiżu, ograniczenie kontroli).

Cel: Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie” prowadzącą do:
  - proekologicznych zachowań konsumenckich,
  - prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
  - organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
  - uczestnictwa w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

Cel: Rozwój badań i postęp techniczny

- zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz produkcji wyrobów przyjaznych środowisku,
- doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.

Cel: Odpowiedzialność za szkody w środowisku

- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody,
  - w przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą ponieść jej sprawcy.

Cel: Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego (uwzględnienie zasad ochrony środowiska) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Obszar priorytetowy 2: Ochrona zasobów naturalnych

Cel: Ochrona przyrody

- zachowanie bogatej bioróżnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji,
- umożliwienie zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju.

Cel: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów,
- zachowanie bogactwa biologicznego,
- rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Cel: Racjonalne gospodarowanie zasobami wody

- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób by uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi,
- zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej,
- maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne,
- zwiększenie retencji wodnej,
- skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Cel: Ochrona powierzchni ziemi

- rozpowszechnienie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno- błotnych przez czynniki antropogenne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.

Cel: Gospodarowanie zasobami geologicznymi

- doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopalin, wód podziemnych,
- ograniczenie presji środowiskowej podczas prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowanie przestrzennego,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwencja dwutlenku węgla,
- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowanie odpadów
- dokumentacja dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych

Obszar priorytetowy 3: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego**Cel: Środowisko i zdrowie**

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia,

- skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenia powietrza.

Cel: Jakość powietrza

- osiągnięcie limitów – do roku 2012 dla SO₂ - 358 tys. ton, dla NO_x- 239 tys. ton.,
- ograniczenie emisji pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM₁₀) oraz 2,5 mikrometra (PM_{2,5}),
- całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową oraz wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski.

Cel: Ochrona wód

- zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych,
- przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków,
- opracowanie planów gospodarowania wodami oraz programu wodno – ściekowego.

Cel: Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

- dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas oraz oddziaływanie promieniowania elektromagnetycznego,
- podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Cel: Substancje chemiczne w środowisku

- stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

2.2. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- poprawa efektywności energetycznej,
- wzrost bezpieczeństwa energetycznego,
- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Poprawa efektywności energetycznej ogranicza wzrost zapotrzebowania na paliwa i energię przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, na skutek zmniejszenia uzależnienia od importu, a także działa na rzecz ograniczenia wpływu energetyki na środowisko poprzez redukcję emisji. Kwestia efektywności energetycznej jest traktowana w polityce energetycznej w sposób priorytetowy, a postęp w tej dziedzinie będzie kluczowy dla realizacji wszystkich celów.

Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej

- budowa jednostek wytwórczych o sprawności porównywalnej z osiąganą w najlepszych elektrowniach krajów Unii Europejskiej;
- zmniejszenie strat sieciowych w przesyłce i dystrybucji poprzez modernizację obecnych i budowę nowych sieci, wymianę transformatorów o niskiej sprawności oraz rozwój generacji rozproszonej;
- stymulowanie rozwoju kogeneracji, w szczególności przez zastępowanie rozdzielonego wytwarzania ciepła produkcją energii w skojarzeniu, poprzez zmodyfikowany system wsparcia w postaci certyfikatów i odpowiednią politykę gmin;
- stworzenie ram prawnych dla systemu wsparcia działań związanych z poprawą efektywności energetycznej, np. przez system „białych certyfikatów”;
- stosowanie obowiązkowych świadectw charakterystyki energetycznej dla budynków oraz mieszkań przy wprowadzaniu ich do obrotu oraz wynajmu;
- podwyższenie współczynnika czasu Użytkownika największego obciążenia energii elektrycznej;
- zastosowanie technik zarządzania popytem (*Demand Side Management*) stymulowane poprzez zróżnicowanie dobowe cen energii elektrycznej na skutek wprowadzenia rynku dnia bieżącego oraz przekazanie sygnałów cenowych odbiorcom za pomocą liczników elektronicznych;
- oznaczenie energochłonności urządzeń i produktów zużywających energię oraz wprowadzenie minimalnych standardów dla produktów zużywających energię;
- wsparcie inwestycji w zakresie oszczędności energii przy zastosowaniu kredytów preferencyjnych oraz dotacji ze środków krajowych i europejskich, w tym w ramach ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, regionalnych programów operacyjnych, środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- realizację Krajowego Planu Działań dotyczącego efektywności energetycznej;
- zobowiązanie sektora publicznego do pełnienia wzorcowej roli w oszczędnym gospodarowaniu energią;
- wspieranie prac naukowo-badawczych w zakresie nowych rozwiązań i technologii zmniejszających zużycie energii we wszystkich kierunkach jej przetwarzania oraz użytkowania;

2.3. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego

Projekt aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 został przyjęty w dniu 22 czerwca 2010 r. podczas posiedzenia XLII sesji Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego. Od tej pory dokument wyznacza kierunki działań społeczności regionu oraz mechanizmy monitorowania jego rozwoju. Strategia zawiera się w sześciu celach strategicznych, z których wyprowadzono 34 cele kierunkowe. Dla

poszczególnych celów kierunkowych zdefiniowano działania, które określają sposoby postępowania właściwe do osiągnięcia poszczególnych założeń.

I cel strategiczny: „Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania”

Następstwem podniesienia innowacyjności i efektywności gospodarowania w regionie będzie poprawa kondycji przedsiębiorstw oraz spójności i kondycji ekonomicznej całego województwa. Cel zostanie osiągnięty poprzez realizację poszczególnych kierunków działań:

- wzrost innowacyjności gospodarki,
- wzrost konkurencyjności województwa w krajowym i zagranicznym ruchu turystycznym,
- współpracy przedsiębiorstw i rozwoju przedsiębiorczości,
- wspieranie wzrostu eksportu,
- zintegrowana polityka morska,
- restrukturyzacja i rozwój produkcji rolnej i rybactwa.

II cel strategiczny: „Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu”

Ten cel ukierunkowuje działania samorządu na podnoszenie i wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej regionu w powiązaniu z rozwojem narzędzi wsparcia biznesu, tworzeniem i rozwojem stref aktywności inwestycyjnej. Cele kierunkowe:

- podnoszenie atrakcyjności i spójności oferty inwestycyjnej regionu oraz obsługi inwestorów,
- wzmacnianie rozwoju narzędzi wsparcia biznesu,
- tworzenie i rozwój stref aktywności inwestycyjnej,
- budowanie i promocja marki regionu.
-

III cel strategiczny: „Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu”

Właściwe wykorzystanie walorów środowiskowych regionu będzie możliwe dzięki zwiększeniu dostępności miejscowości turystycznych oraz innych cennych zasobów przyrodniczych i rekreacyjnych. Kierunki działań to:

- rozwój funkcji metropolitalnych Szczecina,
- rozwój aglomeracji miejskiej Koszalina,
- rozwój ponadregionalnych, multimodalnych sieci transportowych,
- wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój infrastruktury energetycznej,
- poprawa dostępności do obszarów o walorach turystycznych i uzdrowiskowych.

IV cel strategiczny: „Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami”

Dla realizacji współczesnych wyzwań ekologicznych wykorzystane będą technologie środowiskowe, wprowadzające do środowiska mniej zanieczyszczeń oraz eksploatujące zasoby naturalne w sposób zapewniający ich dłuższą dostępność, przy jednoczesnym zwiększeniu wzrostu gospodarczego i konkurencyjności. Przyjęte kierunki działań do realizacji tego celu to:

- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów,
- zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii,
- rozwój infrastruktury ochrony środowiska i systemu gospodarowania odpadami,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.

2.4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 19 października 2010 r. uchwałą Nr XLV /530/10. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego ma 3 zasadnicze cele:

- dostarczenie informacji o województwie, zwłaszcza o jego uwarunkowaniach przestrzennych i kierunkach rozwoju w tej dziedzinie,
- kształtowanie polityki przestrzennej w województwie, zgodnej ze strategią rozwoju kraju, strategią rozwoju województwa i innymi dokumentami strategicznymi i programowymi,
- koordynację elementów planowania rozwoju wynikających ze zobowiązań międzynarodowych, planowania krajowego, regionalnego i lokalnego.

Realizując te cele plan zagospodarowania przestrzennego województwa określa:

- uwarunkowania zewnętrzne, wynikające z obowiązujących przepisów prawa, położenia województwa w przestrzeni krajowej i europejskiej oraz z krajowych i europejskich strategii i programów rozwoju,
- uwarunkowania wewnętrzne, wynikające ze strategii i programów wojewódzkich, stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego i potrzeb jego ochrony, stanu zagospodarowania przestrzeni oraz rozwoju społeczno-gospodarczego województwa,
- kierunki i działania służące realizacji strategicznych celów województwa, z uwzględnieniem zadań o znaczeniu ponadlokalnym o zasięgu krajowym i wojewódzkim,
- narzędzia realizacji planu, w tym rekomendacje do krajowej i regionalnej polityki przestrzennej oraz systemu monitoringu.

2.5. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego

Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019 został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Nr XII/142/11 z dnia 20 grudnia 2011 roku. W Programie przyjęto aktualny stan środowiska, stan infrastruktury ochrony środowiska oraz uwzględniono cele i działania zdefiniowane w „Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego”.

Cele strategiczne Programu podzielono na długoterminowe do roku 2019 oraz krótkoterminowe na lata 2012-2015 w podziale na 12 najważniejszych komponentów środowiska w województwie:

I. Jakość powietrza - potencjalne możliwości ograniczenia emisji gazów do powietrza poprzez rozwój OZE

Cel długoterminowy do roku 2019

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- opracowanie i realizacja programów służących ochronie powietrza,
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

II. Wody powierzchniowe i podziemne: zagrożenia jakości wód; jakość wód powierzchniowych; jakość wód podziemnych

Cel długoterminowy do roku 2019

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych.

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- Poprawa jakości wód, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych,
- Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystywanie,
- Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek.

III. Wody morskie: przejściowe i przybrzeżne

Cel długoterminowy do roku 2019

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód przejściowych i przybrzeżnych oraz skuteczna ochrona linii brzegowej.

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności zatrzymanie eutrofizacji tych wód,
- zatrzymanie procesów degradacji brzegu morskiego i ochrona linii brzegowej.

IV. Gospodarka odpadami

Cel długoterminowy do roku 2019

Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

V. Zasoby przyrodnicze województwa

Prawne formy ochrony przyrody

Cel długoterminowy do roku 2019

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa,
- stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody,
- ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych,
- ochrona walorów krajobrazowych i ładu przestrzennego w strefie brzegowej Morza Bałtyckiego.

Lasy

- wykorzystanie funkcji lasów, jako instrumentu ochrony środowiska,
- zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych,
- edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych,
- identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.

VI. Turystyka

Cel długoterminowy do roku 2019

Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- wdrożenie zasad turystyki zrównoważonej na obszarach chronionych,
- promocja przyrodniczych walorów turystycznych województwa.

VII. Klimat akustyczny

Cel długoterminowy do roku 2019

Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas,
- ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców

VIII. Pola elektromagnetyczne (PEM)

Cel długoterminowy do roku 2019

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Cel krótkoterminowy do roku 2015

- monitoring poziomów pól elektromagnetycznych.

IX. Zapobieganie poważnym awariom

Cel długoterminowy do roku 2019

Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia.

Cel krótkoterminowy do roku 2015

- zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii,
- zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych,
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych.

X. Kopaliny

Cel długoterminowy do roku 2019

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cel krótkoterminowy do roku 2015

- minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego.

XI. Jakość gleb

Cel długoterminowy do roku 2019

Ochrona gleb zdegradowanych negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej,
- opracowanie strategii zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej,
- inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych.

XII. Edukacja ekologiczna

Cel długoterminowy do roku 2019

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie ochrony powietrza i gospodarki odpadami,
- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie zużycia wody oraz jej zanieczyszczeń,
- tworzenie proekologicznych wzorców zachowań, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, w odniesieniu do pozostałych komponentów środowiska,

- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem.

W Wojewódzkim Programie ochrony środowiska przedstawiono również strukturę zarządzania środowiskiem oraz monitoring wdrażania, zarządzania programem oraz koordynację współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządową, społeczeństwem, przedsiębiorcami. W ramach wskazania możliwości finansowania działań środowiskowych oraz finansowania zadań zawartych w programie umieszczono strukturę finansowania zaplanowanych działań. Program zawiera także wytyczne do tworzenia i realizacji powiatowych programów ochrony środowiska.

2.6. Plan gospodarki odpadami dla województwa zachodniopomorskiego

„Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy 2018-2023” został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XVI/218/12 w dniu 29 czerwca 2012 r. Przyjęte cele główne w Planie wojewódzkim są zgodne z Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2014.

Naczelną zasadą przyjętą w Planie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny, zgodny z obowiązującym Prawem ochrony środowiska. Nadrzędnym celem Planu jest: *Stworzenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju i opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi.*

Dla różnych rodzajów odpadów zdefiniowano cele strategiczne:

I. Odpady komunalne, w tym odpady ulegające biodegradacji

Cel 1. Objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych oraz systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 r.

Cel 2. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów: nie więcej niż 50% (w 2013 r.), nie więcej niż 35% (w 2020 r.).

Cel 3. Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r.

Cel 4. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu odpadów (papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło) z gospodarstw domowych oraz odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50% masy do 2020 r.

II. Odpady podlegające odrębnym przepisom prawnym (w tym odpady niebezpieczne)

Odpady zawierające PCB

Cel 1. Sukcesywne likwidowanie odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.

Odpady zawierające azbest

Cel 1. Sukcesywne osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w okresie od 2012 r. do 2032 r.

Oleje odpadowe

Cel 1. Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%;

Cel 2. Pełne wykorzystania mocy przerobowych instalacji do regeneracji olejów odpadowych.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Cel 1. Utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu w wysokości dla zużytego sprzętu powstałego z wielkogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego: poziomu odzysku w wysokości 80% masy zużytego sprzętu, poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 75% masy zużytego sprzętu.

Cel 2. Utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu dla zużytego sprzętu powstałego z małogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego, sprzętu oświetleniowego, narzędzi elektrycznych i elektronicznych z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych, zabawek, sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz przyrządów do nadzoru i kontroli: poziomu odzysku w wysokości 70% masy zużytego sprzętu, poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 50% masy zużytego sprzętu.

Cel 3. Utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu w wysokości dla zużytych gazowych lamp wyładowczych – poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytych lamp w wysokości co najmniej 80% masy tych zużytych lamp.

Cel 4. Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4 kg/mieszkańca/rok.

Zużyte baterie i akumulatory

Cel 1. Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych, pozwalająca na osiągnięcie następujących poziomów zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych: 25% do 2012 r. oraz 45% do 2016 r.

Cel 2. Utrzymanie wydajności recyklingu z 2011 r. na poziomie nie mniejszym, niż: co najmniej 75% masy zużytych baterii i akumulatorów niklowo-kadmowych, co najmniej 50% masy pozostałych zużytych baterii i akumulatorów.

Cel 3. Utrzymanie poziomów wydajności recyklingu – co najmniej 65% masy zużytych baterii i akumulatorów poprzez dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych zakładów przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów.

Odpady medyczne i weterynaryjne

Cel 1. Podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych w okresie do 2022 r., uwzględniającej segregację odpadów u źródła powstawania, zmniejszając tym samym ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Cel 1. Osiągnięcie minimalnych poziomów odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku: 85% i 80% do końca 2014 r., 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015 r.

Zużyte opony

Cel 1. Utrzymanie, w perspektywie do 2022 r., dotychczasowego poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

Odpady opakowaniowe

Cel 1. Osiągnięcie, do roku 2014, poziomów odzysku i recyklingu odpadów powstałych z opakowań oraz utrzymanie poziomów w latach następnych

Zbędne środki bojowe i odpady materiałów wybuchowych

Cel 1. W okresie do 2022 r. zakłada się sukcesywne zagospodarowanie materiałów odpadów wybuchowych, poprzez kontynuację dotychczasowego sposobu zagospodarowania zbędnych środków bojowych.

III. Odpady Pozostałe

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej

Cel 1. Osiągnięcie do 2020 r. poziomu 70% wagowo przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych.

Komunalne osady ściekowe

Cel 1. Ograniczenie w perspektywie do 2022 r., składowania osadów ściekowych,

Cel 2. Zwiększenie, w perspektywie do 2022 r., ilości komunalnych osadów ściekowych przetwarzanych przed wprowadzeniem do środowiska oraz osadów przekształcanych metodami termicznymi.

W oparciu o przeprowadzoną ankietyzację gmin w PGO określono docelowe granice regionów gospodarki odpadami komunalnymi ze wskazaniem gmin wchodzących w skład regionu. Wyznaczając nowe regiony gospodarki odpadami kierowano się ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U z 2012 r., poz. 391), oraz ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.) wg której podstawą gospodarki odpadami komunalnymi powinny stać się regiony gospodarki odpadami komunalnymi, w których liczba mieszkańców nie powinna być mniejsza niż 150 tys.

Gmina Drawsko Pomorskie wchodzi w skład Regionu CZG RXXI, który obejmuje 27 gmin. Obecnie na terenie regionu CZG RXXI nie funkcjonują żadne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, termicznego przekształcania odpadów, czy też biologicznego przetwarzania odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji (kompostownie). W regionie CZG RXXI planuje się budowę Regionalnego Zakładu Gospodarowania Odpadami w Słajsinie, gm. Nowogard - w ramach, którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, regionalna kompostownia selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. W Słajsinie planuje się również budowę trzech stacji przeładunkowych odpadów, które będą zlokalizowane w: Mielenku Drawskim, Mokrawicy

i Świnoujściu. Ponadto, zgłoszono również planowaną inwestycję polegającą na budowie Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Śniatowie, gm. Kamień Pomorski, w ramach którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja termicznego przekształcania odpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

2.7. Strategia Powiatu Drawskiego

Strategia Powiatu Drawskiego na lata 2000-2015 to ustalenie konkretnych celów możliwych do osiągnięcia oraz metod, jakie zastosuje się realizując ustalone cele w najbliższych 15 latach. Misją, jaką powiat sobie wytyczył do realizacji dotyczy wzajemnej współpracy powiatu i gmin w nim położonych, w celu podwyższania standardów życia społeczeństwa, poprzez dążenie do zrównoważonego i trwałego rozwoju, zgodnego ze standardami Unii Europejskiej.

Przez postulat zrównoważonego i trwałego rozwoju rozumie się:

- **aktywizację gospodarczą regionu** z zachowaniem zasad zrównoważonego wzrostu ekonomicznego, z uwzględnieniem czynników ekologicznych i gospodarczych funkcji Powiatu (turystyka, transport, przemysł, rolnictwo), stanowiących podstawy przewagi strategicznej regionu;
- **poprawę dostępności ekonomicznej i komunikacyjnej regionu** oraz rozbudowę jego infrastruktury technicznej i ekonomicznej; rozwój nauki i budowanie więzi strukturalnych między praktyką a nauką; aktywizację obszarów wiejskich na rzecz ich wielofunkcyjnego rozwoju oraz wzrostu efektywności i konkurencyjności rolnictwa;
- **wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości;**
- **wdrożenie regionalnej polityki równoważenia rynku pracy;**
- **działanie na rzecz polepszenia warunków życia społeczności lokalnych** w zakresie: edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, kultury, kultury fizycznej i polityki społecznej;
- **podejmowanie inicjatyw gospodarczych i społecznych** na rzecz pełnej integracji regionu i wyrównania szans rozwojowych poszczególnych Gmin Powiatu Drawskiego;
- **rozwój współpracy międzyregionalnej, międzynarodowej i przygranicznej;** wspieranie rozwoju demokracji lokalnej.

Realizacja określonej w Strategii misji, możliwa jest dzięki wytyczonym jasno celom. Składają się na nią cztery cele strategiczne, które dotyczą poprawy konkurencyjności Powiatu Drawskiego; powszechnej dostępności, dóbr, usług i informacji; stworzenia warunków do rozwoju zasobów ludzkich oraz podniesienia jakości życia w regionie.

2.8. Program ochrony środowiska dla powiatu drawskiego

Program ochrony środowiska dla powiatu drawskiego na lata 2008 – 2015 zawiera analizę i ocenę stanu istniejącego, ustalenie przewidywanych zmian czynników związanych z ochroną środowiska, działania zmierzające do poprawy stanu ochrony środowiska, projekt działań związanych z wdrożeniem Programu, szacunkowe koszty oraz system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów. Ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska to całokształt działań mających na celu zapewnienie współczesnemu i przyszłym pokoleniom korzystnych warunków życia. Ochrona środowiska powinna odbywać się w oparciu o zachowanie równowagi przyrodniczej, odtwarzanie zasobów naturalnych, racjonalne użytkowanie zasobów nieodnawialnych, ograniczanie uciążliwości dla środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa ekologicznego.

Cel ten może być osiągnięty poprzez:

- racjonalną ochronę i kształtowanie środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałanie wpływom na środowisko, które mogą spowodować jego trwałe zniszczenie i zanieczyszczenie,
- dbałość o zachowanie walorów krajobrazowych środowiska,
- przywracanie do stanu naturalnego ekosystemów zdegradowanych oraz zachowanie w stanie niezmienionym ekosystemów cennych przyrodniczo (ochrona przyrody),
- wykorzystywanie do ochrony elementów środowiska najnowszych osiągnięć naukowych i technicznych,
- rozmieszczanie obiektów gospodarczych w sposób najmniej szkodliwy dla środowiska (właściwe planowanie przestrzenne),
- wprowadzenie wymogu stosowania w działalności gospodarczej technologii i rozwiązań technicznych stwarzających jak najmniejsze zagrożenie lub uciążliwości dla środowiska, a w szczególności technologii niskoodpadowych i niskowodochłonnych,
- budowę lub instalowanie oraz właściwą eksploatację elementów infrastruktury technicznej chroniących środowisko.

POŚ przyczynia się do wzrostu zainteresowania problematyką ochrony środowiska wśród instytucji, organizacji społecznych oraz mieszkańców. Jest narzędziem kontroli i materiałem wykorzystywanym do planowania, pozwala też uporządkować działania władz lokalnych określając harmonogram działań i stanowiąc ramy dla planów bardziej szczegółowych.

Struktura użytkowania gruntów

Powierzchnia Gminy Drawsko Pomorskie wynosi 34417 ha. Większość gruntów użytkowanych rolniczo jest średniej i słabej jakości. Przeważające klasy bonitacji to IVa, IVb i V. Procentowy udział poszczególnych użytków w ogólnej powierzchni gminy zestawiono w tabeli poniżej.

Tab. 1. Struktura użytkowania gruntów (wg. danych GUS 2011)

Forma użytkowania	Ogółem ha	Ogółem %
Użytki rolne	14455,14	42%
Lasy	12734,29	37%
Wody	1376,68	4%
Grunty zabudowane i zurbanizowane	1376,68	4%
Nieuzytki	1376,68	4%
Tereny pozostałe	3097,53	9%

Strefa społeczna

Gminę Drawsko Pomorskie zamieszkuje 16285 osób (wg danych GUS – stan na 31 grudnia 2010 r.) na powierzchni 344 km². Zaludnienie wynosi ok. 47 osób/km².

Tab. 2. Struktura ludności gminy Drawsko Pomorskie w latach 2008 – 2010 (Źródło: GUS)

Wyszczególnienie	Rok		
	2008	2009	2010
Ludność ogółem	16366	16290	16285
Ludność na 1km ²	48	47	47
Kobiety na 100 mężczyzn	105	105	105
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	53	53	53

Tab. 3. Gmina Drawsko Pomorskie na tle powiatu (wg. „Statystycznego Vademecum Samorządowca 2011”, źródło: US w Szczecinie)

	Powiat	Gmina Drawsko Pomorskie
Ludność	57353	16285
W tym kobiety	29338	8347
Urodzenia	628	179
Zgony	585	167
Przyrost naturalny	43	12
Saldo migracji ogółem	-175	-17
Ludność w wieku:		
• przedprodukcyjnym	11287	3109
• produkcyjnym	37621	10673
• poprodukcyjnym	8445	2503

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie działają głównie firmy handlowo-usługowe. Mało jest przedsiębiorstw z branży budowlanej i przemysłowej. Wg. Planu Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2007-2013 rozwój przedsiębiorczości w gminie przejawia raczej niską dynamikę, spowodowane jest to wieloma czynnikami społeczno-ekonomicznymi.

Turystyka

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie występują liczne szlaki turystyczne:

- **szlak pieszy „Jezior Drawskich” (zielony)** - przebiega wokół Drawska Pomorskiego zachodnią częścią Pojezierza Drawskiego przez wzgórza morenowe, doliny rzeczne, wzdłuż całego ciągu jezior, z których największe – jez. Lubie (Lubieszewskie, pow. 1.439 ha, głęb. 46,2 m, długość 14,1 km). Przez jezioro to przepływa rzeka Drawa – najbardziej znany w regionie szlak kajakowy im. Ks. Kardynała Karola Wojtyły. Szlak można pokonać rowerem, ale w miejscach niedostępnych lub trudno dostępnych należy skorzystać z proponowanych w tekście objazdów;
- **szlak pieszy „im. I Warszawskiej Dywizji Kawalerii” (niebieski)** – przebiega południowym skrajem Pojezierza Drawskiego. Wzdłuż jeziora Lubie i jeziora Busko w okolicy Żabinka, a za Wierzchowem przez lesiste tereny Równiny Wałeckiej. Tamtędy biegła droga bitewna w walce o przełamanie Wału Pomorskiego I Warszawskiej Dywizji Kawalerii, wchodzącej w skład I Armii Wojska Polskiego. Ostatnia, historyczna szarża polskiej jazdy miała miejsce pod miejscowością Borujsko (obecnie Żeńsko) na południe od Wierzchowa. Szlak na całej długości jest przejezdny dla rowerów;
- **szlak rowerowy „Wokół Jeziora Lubie” (czerwony)** - zaczyna się i kończy w Drawsku Pomorskim i prowadzi w pewnym oddaleniu od linii brzegowej wokół jeziora Lubie, trzykrotnie przecina nurt rzeki Drawy. Pomimo pewnego oddalenia od linii brzegowej, jezioro możemy podziwiać z licznych wzniesień. W większości szlak przebiega drogami leśnymi i polnymi. Na wielu odcinkach przebiega wspólnie ze szlakami pieszymi: niebieskim (szlak I Warszawskiej Brygady Kawalerii) i zielonym (szlak Jezior Drawskich) oraz ścieżką przyrodniczą Dzikowo – Karwice;
- **szlak rowerowy „Wzgórza moreny czołowej” (niebieski)** - rozpoczyna się i kończy w Drawsku Pomorskim na placu przy dworcu PKP i PKS. Podąża bardzo urozmaiconą trasą poprzez wspaniale ukształtowane przez lodowiec tereny Moreny Czołowej i Moreny Dennejskiej, pełne wzniesień i pagórków, dolin i obszarów równinnych. Szlak obejmuje północną część gminy Drawsko Pomorskie. Przebiega nad brzegami 8 jezior. Na trasie szlaku spotykamy zabytkowe kościoły, pałace i parki dworskie;
- **szlak rowerowy „Parki Krajobrazowe” (zielony)** - rozpoczyna się w Drawsku Pomorskim na placu przy dworcu PKP i PKS. Szlak wiedzie obrzeżami Poligonu Drawskiego, przez kompleksy leśne, wzgórza morenowe i doliny rzeczne, doprowadzając nas do Ińska, turystycznego miasta położonego nad przepięknym

rynnowym jeziorem Ińsko (powierzchnia 650 ha, największa głębokość 41 m). Szlak łączy Drawski Park Krajobrazowy i Iński Park Krajobrazowy;

- **szlak rowerowy „Dolina rzeki Drawy” (żółty)** - zaczyna się i kończy w Drawsku Pomorskim na placu przed dworcem PKS i PKP. Szlak wiedzie najpierw południowym a następnie północnym skrajem szerokiej doliny rzeki Drawy, dwukrotnie przecinając jej nurt. W większości szlak przebiega drogami asfaltowymi wśród pól i lasów. Na wielu odcinkach przebiega wspólnie z innymi szlakami turystycznymi pieszymi i rowerowymi;
- **szlak rowerowy „Rzeka Brzeźnicka Węgorza – Wodospady” (czarny)** - rozpoczyna się i kończy w Drawsku Pomorskim na placu przy dworcu PKP i PKS. Podąża bardzo urozmaiconą trasą poprzez zachodnią część gminy Drawsko Pomorskie. Poprzez liczne doliny i wypiętrzenia terenu dociera do niesłychanie pięknej i głębokiej rynny, której dnem płynie rzeka Brzeźnicka Węgorza, mająca tutaj charakter górskiej rzeki i tworząca liczne małe wodospady. Na pewnym odcinku szlak wiedzie zboczem doliny dwukrotnie przecinając nurt rzeki. Na trasie szlaku napotykamy liczne zabytkowe kościoły, pałace i parki dworskie;
- **szlak rowerowy „Ścieżki przyrodnicze” (pomarańczowy)** - zaczyna się i kończy w Drawsku Pomorskim na placu przy pomniku z czołgami. Szlak łączy wszystkie ścieżki przyrodniczo-edukacyjne w gminie Drawsko Pomorskie (Dzikowo-Karwice; Park Żołędowo; Park Ziemsko-Zalewy Studnickie; Park Jankowo) doprowadzając turystę do najciekawszych przyrodniczo miejsc w okolicach Drawska Pomorskiego. Na wielu odcinkach przebiega wspólnie z innymi szlakami turystycznymi pieszymi i rowerowymi.

Wielkim walorem turystycznym gminy jest rzeka Drawa, która ma 186 km długości, wypływa z jeziora Krzywe w Dolinie Pięciu Jezior (7 km na południowy-wschód od Połczyna Zdroju). Płyne przez malownicze tereny Pojezierza Drawskiego i kończy swój bieg poniżej Krzyża wpadając do Noteci. Drawa jest rzeką czystą. W górnej części do Złocieńca jest objęta ochroną Drawskiego Parku Krajobrazowego, środkową i dolną część ochrania Drawieński Park Narodowy. Na szlaku spotykamy 450-letnie dęby i 300-letnie buki, obwodem pnia dochodzące do 5 m. Można spotkać też rośliny objęte ochroną gatunkową takie jak: pajęczycza liliowata, storczyk, wawrzynek wilczełyko czy chamedafne północną. Wśród wielu gatunków zwierząt i ptactwa spotkamy takie okazy jak orzeł bielik, bocian czarny, głuszec, żółw błotny, bóbr i wydra. Region jest dobrze zagospodarowany turystycznie. Dobra informacja turystyczna, liczne pola namiotowe, ośrodki wczasowe, pensjonaty i gospodarstwa agroturystyczne zachęcają do przyjazdu i wypoczynku.

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie występują liczne szlaki kajakowe:

- **szlak kajakowy „im. Ks. Kardynała Karola Wojtyły”** na rzece Drawa;
- **szlak kajakowy „Kokna”** na rzece Kokna, która jest prawym dopływem Drawy. Swoje źródła ma w lesie za wsią Gawroniec. W swoim środkowym biegu przepływa przez

malownicze jeziora Ostrowiec (Ostrowieckie) i Dołgie. Kilka kilometrów za jeziorem Dołgie do Kokny uchodzi rzeka Rakoń.

- **szlak kajakowy „Brzeźnicka Węgorza”** - lewy dopływ Regi, do której wpada nieopodal Łobza. Jest rzeką wyjątkową: praktycznie bezludna okolica, dzięki zwierzęta i szybki nurt składają się na niepowtarzalny klimat tego spływu. Najbardziej emocjonujący jest przełom rzeki leżący w głębokim wąwozie. Rzeka o fantastycznym uroku i wartkim prądzie, dostarczy wam więcej wrażeń niż myślicie. Brzeźnicka Węgorza jest niezbyt popularnym szlakiem kajakowym, co dodaje jej tylko uroku. Spływ najlepiej rozpocząć w miejscowości Brzeźniak.

Przez gminę Drawsko Pomorskie przebiega również **szlak konny Pojezierza Drawskiego**, który rozpoczyna się w dzielnicy Łobza - Świętoborzec, a kończy w Białym Borze. Długość całego szlaku wynosi 186,4 km. Przemierza z zachodu na wschód, niezwykle zróżnicowany polodowcowy obszar Pojezierza Drawskiego, nasycony wzniesieniami moreny czołowej, poprzecinany licznymi dolinami rzek, strumieniami i jeziorami. Przebiega przez północną część Drawskiego Parku Krajobrazowego. Przedostaje się przez rozległe, widokowe obszary pól, łąk i nieużytków oraz zwartych kompleksów leśnych. Łączy większość ośrodków jezdzieckich Pojezierza Drawskiego, zlokalizowanych w: Łobzie (Świętoborzec), Boninie, Zagoździe, Starym Resku, Zajączkowie, Przybkówku, Strzeszynie, Świątkach, Miłobądzu (Karolewku), Stępniu i Białym Borze. Połączony jest z innymi szlakami konnymi prowadzącymi do ośrodków jezdzieckich w Komorzu i Kołomacie oraz dwoma pętlami szlaków, na popolygonowych terenach koło Bornego Sulinowa. Podąża mało uczęszczanymi gruntowymi drogami i ścieżkami, w wyjątkowo malowniczym polodowcowym krajobrazie, w pobliżu 25 jezior. Przecina nurt 7 rzek: Starej Regi, Wogry, Blliskiej Strugi, Dębnicy, Piławy, Płytnicy, Gwdy i Dołgiej.

3.2. Stan środowiska w gminie Drawsko Pomorskie

Analiza stanu środowiska na terenie gminy Drawsko Pomorskie oparta jest na wynikach badań i pomiarów przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). W raporcie obejmującym 2010 rok zawarta została ocena stanu poszczególnych elementów środowiska: wód powierzchniowych i podziemnych; powietrza; klimatu akustycznego; a także zagadnienia związane z gospodarowaniem odpadami.

3.2.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa

W ramach monitoringu jakości wód powierzchniowych w latach 2010 – 2012 na terenie województwa zachodniopomorskiego są realizowane zadania w zakresie badania i oceny stanu rzek i jezior oraz wód przejściowych i przybrzeżnych. Ocenę za 2010 rok

szczegółności wpływa stopień skanalizowania i możliwość oczyszczania ścieków powstających w gospodarstwie. Natomiast o przedostawaniu się zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego do wód podziemnych i powierzchniowych decyduje rodzaj i intensywność produkcji rolnej, w tym ilość stosowanych nawozów sztucznych i naturalnych, sposób wykorzystania powierzchni ziemi, intensyfikacja produkcji zwierzęcej i rodzaj prowadzonej hodowli. Do czynników pośrednio wpływających na stopień zanieczyszczenia wód zaliczyć należy przede wszystkim klimat (w tym częstotliwość i intensywność opadów), jak również rodzaj gleb decydujący o wymywaniu z powierzchni substancji biogennych (powodujących eutrofizację wód) oraz o przenikaniu zanieczyszczeń wód podziemnych. Przestrzenny rozkład ścieków wytwarzanych w województwie zachodniopomorskim jest zróżnicowany. Na terenie gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w Drawsku Pomorskim,

dwie lokalne oczyszczalnie ścieków w Olesznie $Q=400 \text{ m}^3/\text{d}$ i Karwicach $Q=56,2 \text{ m}^3/\text{d}$, będące w administracji wojska oraz w okolicy miejscowości Konotop (3), i Oleszna (6).

Zanieczyszczenia obszarowe, które trafiają do środowiska wodnego z wodami opadowymi w wyniku prowadzonej działalności rolniczej oraz z obszarów wiejskich są ważne, z uwagi na to, że ok. 42% powierzchni ogólnej gminy Drawsko Pomorskie to użytki rolne w tym: grunty orne, łąki i pastwiska. Do głównych zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa należy zaliczyć przede wszystkim substancje biogenne, czyli związki azotu i fosforu oraz w mniejszym stopniu pestycydy stosowane w ochronie upraw. Ponadto ścieki z terenów rolniczych stanowią zagrożenie sanitarne. Do istotnych źródeł zanieczyszczeń należy zaliczyć źródła związane z hodowlą zwierzęcą, w tym niewłaściwie zabezpieczone przyzmy obornika, nieszczelne zbiorniki na gnojówkę oraz zanieczyszczenia pochodzące z wybiegów otwartych. Obszarowe zanieczyszczenia związane są także z nadwyżkami substancji biogennych w glebie, pochodzącymi z nawozów sztucznych i naturalnych, niewykorzystanymi przez rośliny uprawne. O przedostawaniu się zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego do wód podziemnych i powierzchniowych decyduje rodzaj i intensywność produkcji rolnej, w tym ilość stosowanych nawozów sztucznych i naturalnych, sposób wykorzystania powierzchni ziemi, intensyfikacja produkcji zwierzęcej, rodzaj prowadzonej hodowli. Do czynników pośrednio wpływających na stopień zanieczyszczenia wód zaliczyć należy przede wszystkim klimat (w tym częstotliwość i intensywność opadów), jak również rodzaj gleb decydujący o wymywaniu z powierzchni substancji biogennych (powodujących eutrofizację wód) oraz o przenikaniu zanieczyszczeń wód podziemnych.

Wg badań przeprowadzonych przez WIOŚ Szczecin, w latach 2001 – 2010 średnioroczne stężenia azotu ogólnego w punktach monitoringu rzek zamykających duże zlewnie nie przekroczyły wartości granicznej określonej dla I klasy (5 mg N/l). Badania odzwierciedlają tendencję spadkową obniżania się stężeń podstawowych wskaźników eutrofizacji – jest to następstwem zmniejszania się udziału nieoczyszczonych ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych oraz sieci kanalizacji na obszarach wiejskich.

Wody podziemne

Niewielki fragment obszaru gminy, w regionie od Suliszewa i Gudowa, leży w obrębie granic jednego z obszarów wysokiej ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP nr 125 w ewidencji PIOŚ). Wody tego zbiornika badane w odwiercie w Złocieńcu, zaliczono do najwyższej klasy czystości (Ia). Według szczegółowych danych dla odwrotu w Drawsku Pomorskim wody wglębne występują tu w warstwie wodonośnych piasków i żwirów, na głębokości poniżej 50 - 60 m poziom wodonośny odizolowany jest przez zalegającą na nim warstwę glin zwałowych, co dobrze chroni zasoby wód przed potencjalnymi zanieczyszczeniami. Stan sanitarny wód gruntowych badany jest regularnie w odwiercie w Drawsku Pomorskim. Występujące tu zasoby na przestrzeni ostatnich 5 lat klasyfikowano jako wody niskiej jakości (III klasa).

Zaopatrzenie w wodę

Gmina miejsko-wiejska Drawsko Pomorskie zwodociągowana jest w 91 %. Na terenie gminy Drawsko Pomorskie 21 miejscowości (w tym Drawsko Pomorskie) posiadają własne ujęcia wody i stacje wodociągowe, niektóre w ciągu uzdatniania posiadają odżelaziacze. Ujęcie i sieć wodociągowa w Drawsku Pomorskim oraz w 10 innych wsiach są zarządzane przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji. Ujęcia i sieć w Karwicach i Olesznie są eksploatowane przez administrację wojskową.

Ważnym aktem prawnym dla zaopatrzenia ludności w wodę jest ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, która weszła w życie 14 stycznia 2002 roku. Ustawa określa zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym zasady działalności przedsiębiorstw wodociągowo - kanalizacyjnych, zasady tworzenia warunków do zapewnienia ciągłości dostaw i odpowiedniej jakości wody, niezawodnego odprowadzania i oczyszczania ścieków, a także ochrony interesów odbiorców usług, z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska i optymalizacji kosztów. Biorąc pod uwagę obowiązki gminy wymienić należy przede wszystkim:

- ustalanie kierunków rozwoju sieci w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- obowiązek regularnego informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia.

Tab. 4. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2010 r. w gminie Drawsko Pomorskie (Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie)

	Zużycie wody w 2010 r.	
	m ³	m ³ /1 mieszkańca
Drawsko Pomorskie	574 800	27,7

Na terenie gminy miejsko-wiejskiej Drawsko Pomorskie w ramach dostawy wody zaleca się:

- sukcesywnie wymieniać odcinki sieci ulegające częstym awariom bądź posiadające zbyt mały przepływ spowodowany „zarastaniem rur”,
- zwiększać niezawodność dostawy wody (np. poprzez łączenie w pierścień istniejących ciągów magistrali wodociągowej),
- utrzymywać wymaganą jakość wody pitnej.

Oczyszczalnia ścieków w Drawsku Pomorskim

Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia miejska o przepustowości 2200 m³/d przyjmuje ścieki z miasta Drawska oraz skanalizowanych pobliskich miejscowości. Dodatkowo do punktu zlewnego dowożone są ścieki z nieskanalizowanych obiektów i miejscowości z terenu gminy. Ścieki oczyszczone na oczyszczalni miejskiej w ilości średnio 1750 m³/d odprowadzane są do rzeki Drawy.

Tab. 5. Stopień skanalizowania i zwodociągowania [%] gminy Drawsko Pomorskie (wg. danych GUS 2010).

	2008	2009	2010
Wodociąg	91%	91%	91%
Kanalizacja	73%	74%	74%

Oprócz stacji wodociągowych i wodociągów obsługiwanych przez ZWiK na terenie wiejskim znajdują się urządzenia należące do AWRSP. Urządzenia te służą mieszkańcom takich miejscowości jak: Gudowo, Zarańsko, Suliszewo, Jankowo, Dalewo, Kumki, Woliczno, Gajewko oraz Zagorki. W tych miejscowościach znajdują się lokalne ujęcia wody i wodociągi.

Wody powierzchniowe

Północna część gminy odwadniana jest przez dopływ Regi - Starą Regę. Do zlewni tej należy również rzeka Gręzówka i Rzeźnica a także Olchowianka i Wilznica. Rzeka Brzeźnica wypływa z jez. Czaple Małe i po przepłynięciu niecałego kilometra opuszcza granice gminy. Rzeka Drawa natomiast odwadnia bezpośrednio południową część gminy i jest ona największą rzeką przepływającą przez opisywany teren. Drawa na całej długości tworzy malownicze wąwozy i przełomy, a szybki nurt i strome zbocza upodobniają ją do rzek górskich. Jest jednym z 2 najpiękniejszych szlaków kajakowych w Polsce. Na terenie zlewni intensywnie rozwija się rekreacja i turystyka. Do zlewni Drawy zaliczają się następujące rzeki:

- Kokna,
- Studzienica.

Mniejszymi rzekami zlewni Drawy są rzeki:

- Ostrowitnica,
- Mnica,

- Drawka,
- Łącznik.

Drawa – prawobrzeżny dopływ Noteci, o długości ok. 200 km i powierzchni dorzecza 3200 km². Początek swój bierze koło Połczyna Zdroju, a uchodzi do Noteci poniżej Krzyża. Średni spadek rzeki wynosi 0,61 promila. Drawą na wysokości Drawna przepływa w ciągu sekundy średnio 10 m³ wody, na wysokości Kamiennej - już 15 m³, a u ujścia do Noteci, w Drawinach - ponad 20 m³. Charakter rzeki jest bardzo zróżnicowany: od leniwych odcinków w szerokiej dolinie (np. Prostynia-Rościn), po fragmenty o dużym spadku, bystrym prądzie i kamienistym dnie - przypominające rzeki podgórskie. Bardzo interesująca jest przyroda Drawy. Zróżnicowanie charakteru ciekła odzwierciedla się w zróżnicowaniu roślinności wodnej i fauny ryb. Poszczególne odcinki reprezentują krainy pstrąga, lipienia, brzany i leszcza. W rzece żyje blisko 30 gatunków ryb. Najpospolitsze są jednak na wszystkich odcinkach rzeki: płoć, okoń, kiełb, krąp, kleń, piekielnica i miętus. Do najbardziej interesujących ryb Drawy, choć nielicznie w niej występujących, należą: troć, pstrąg, strzebla potokowa, głowacz białopłetwy i certa. W rzece żyją także związane z czystymi wodami: krasnorost *Hildenbrandtia rivularis* (czerwony nalot na podwodnych kamieniach), gąbki i mszywioly, na płytkich rozlewiskach podwodne łąki włosieniczników, jeżogłówek i rdestnic. Na odcinku chronionym w granicach parku narodowego można obserwować naturalne procesy kształtujące przyrodę rzeki i jej doliny, np. obrywy i osuwiska na zboczach, kształtowanie koryta rzeczno pod wpływem drzew przewróconych w nurt. Czystość wód Drawy pod względem większości parametrów fizykochemicznych mieści się w granicach tzw. I klasy czystości wód. Jednak zawartość fosforanów (wynik niedostatecznego oczyszczenia ścieków komunalnych oraz spływów z rolniczych części zlewni) i stan sanitarny rzeki (zawartość bakterii typu kałowego) nie pozwalają na zakwalifikowanie jej wyżej, niż pogranicze II i III klasy.

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie istnieje specyficzny system rynien glacialnych, w których powstały liczne jeziora, rzeki lub strumienie. Zarówno jeziora jak i łąki dolinowe oraz zadrzewienia śródpolne i aleje przydrożne wpływają na zwiększenie walorów krajobrazowych tego obszaru.

Tab. 6. Zestawienie jezior na terenie gminy Drawsko Pomorskie oraz jezior przylegających do jej granic.

Lp.	Nazwa jeziora	Zlewnia O- Odry R- Regi	Powierzchnia zwierciadła wody (ha)	Wysokość lustra wody (m n.p.m.)
1.	Gągnowo	R	57,0	-
2.	Będargowo	R	30,0	96,6
3.	Rydzewo	R	42,5	100,8
4.	Węglino Wielkie	R	10,0	130,3
5.	Zarańskie	R	174,5	114,2

6.	Małe Dołgie	R	51,5	104,4
7.	Okra (Okunino)	O	50,0	103,0
8.	Darskowo (Zieliniec)	O	41,0	115,6
9.	Chociebądz Wielki (Kosobudy)	O	47,5	118,5
10.	Linowo (Chudowo)	O	37,5	99,8
11.	Brzeźno	O	14,0	-
12.	Binowo	O	23,5	89,9
13.	Wielkie Dąbie	O	97,5	89,0
14.	Konotop	O	44,0	96,3
15.	Konotop Mały	O	4,4	96,9
16.	Studnica	O	37,5	-
17.	Łozica	O	2,2	94,1
18.	Małe Dębno	O	20,0	-
19.	Jelenie	R	60,0	98,1
20.	Wilże	O	27,5	96,0
21.	Bucierz Duży	O	146,0	98,3
22.	Bucierz Mały	O	11,0	98,9
23.	Rekowo Wielkie	O	7,5	101,5
24.	Trzępielewo	O	20,0	-
25.	Ostrowiec	O	79,0	100,9
26.	Gągnowo Małe	R	7,2	-
27.	Mielno	O	35,5	
28.	Czaple Duże	R	56,0	97,3
29.	Czaple Małe	R	36,0	97,3
30.	bez nazwy (zatoka przy ujściu Drawy z jeziorem Lubie)	O	17,5	95,4
31.	Lubie (Lubieszewskie)	O	1487,5	95,4
32.	Mielinek (Kotlik)	O	12,5	-
33.	Bez nazwy (jezioro w Cianowie)	R	7,5	-
34.	Okoń Duży (Okunie)	O	7,5	-
35.	Słowinko	O	5,6	-
36.	Wierzchnie	O	4,0	92,5
37.	Żabiak	O	4,2	-
38.	bez nazwy (jezioro na północ wsi Woliczno)	R	3,8	-
39.	Dębno Duże	R	3,1	-
40.	Kotlik	O	2,4	-
41.	Klasiczno	O	2,2	-
42.	bez nazwy (staw we wsi Woliczno)	R	2,1	-
43.	bez nazwy (mały zbiornik na zach. od jeziora Konotop)	O	1,9	-
44.	bez nazwy (staw we wsi Łabędzie)	R	1,6	-
45.	Strzebielinko	O	1,6	-

46.	Wierzno	R	1,5	94,5
47.	bez nazwy (na północ od Cianowa)	R	1,5	-
48.	bez nazwy (jezioro we wsi Zagozd)	R	1,4	-
49.	bez nazwy (na północ od Cianowa)	R	1,5	-
50.	bez nazwy (jezioro we wsi Zagozd)	R	1,4	-

3.2.2. Powierzchnia ziemi

Geologia i geomorfologia

Podział fizycznogeograficzny wg J. Kondrackiego („Geografia regionalna Polski”, Wydawnictwo Naukowe PWN 2009) sytuuje gminę Drawsko Pomorskie w obrębie:

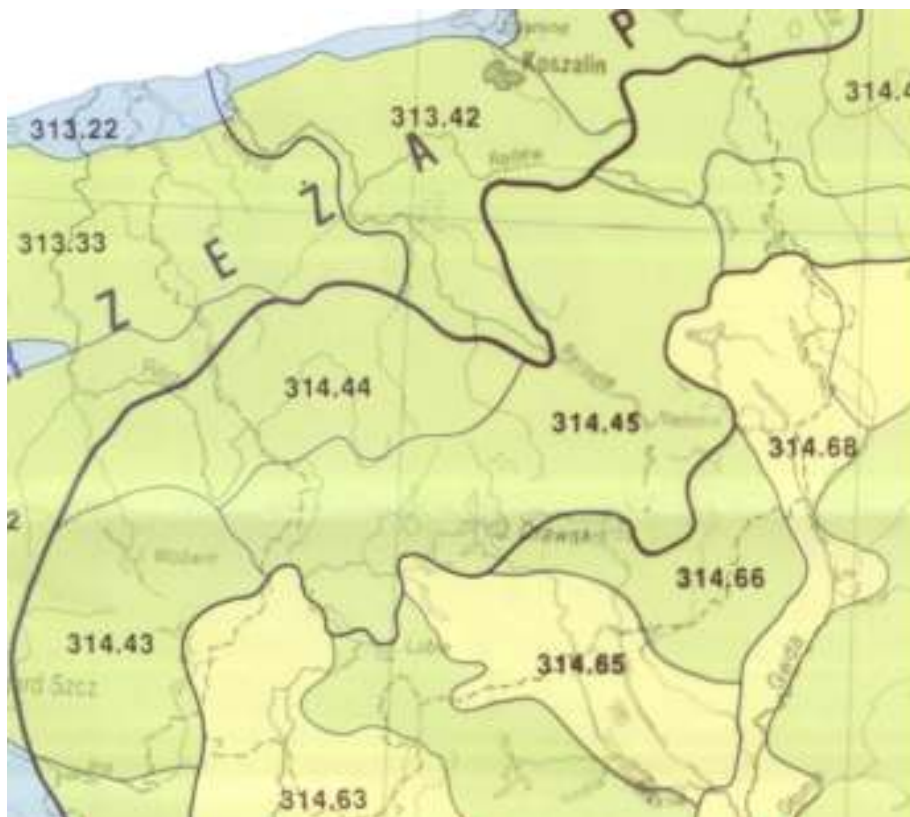
Prowincja: Niż Środkowoeuropejski

Podprowincja: Pobrzeże Południowobałtyckie

Makroregion: Pojezierze Zachodniopomorskie

Mezoregion: Pojezierze Drawskie (314.45)

Rys. 3. Gmina Drawsko Pomorskie na tle jednostek geograficznych (źródło: J. Kondracki, „Geografia regionalna Polski”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009)

Pojezierze Drawskie stanowi przedłużenie moren fazy pomorskiej Pojezierza Ińskiego w kierunku północno-wschodnim w strefie wododziałowej bezpośredniego zlewiska Bałtyku (dorzecza Regi i Parsęty) oraz dorzecza Warty-Noteci, do której płyną Drawa i Gwda. Od północy sąsiaduje ono z Wysoczyzną Łobeską, Równiną Białogardzką i Wysoczyzną Polanowską, od południa z sandrowymi równinami: Drawską i Wałecką, od wschodu z Pojezierzem Bytowskim, zajmując powierzchnię około 1900 km². Najwyższe wzniesienie w okolicach Połczyna-Zdroju, Wola Góra, osiąga 219 m n.p.m. W obrębie Pojezierza Drawskiego wyróżnia się trzy ciągi moren czołowych fazy pomorskiej oraz zaznaczające się między nimi zagłębienia wytopiskowe po martwym lodzie. Wizualno-krajobrazową atrakcyjność pojezierza zwiększają duże jeziora na przedpolu najwyższych wzniesień: Lubie (ok. 15 km², głęb. 46 m), Drawsko (ok. 18 km², głęb. 80 m), Wielimie (ok. 17 km², głęb. 6m), Woświn (ok. 8 km², głęb. 28 m). Piaszczysto-kamieniste gleby sprawiają, że znaczną powierzchnię zajmują lasy, w produkcji rolnej dominuje typ żytnio-ziemniaczany, duży jest udział pastwisk i łąk. W 1979 roku utworzono Drawski Park Krajobrazowy (103,6 km²) z rezerwatem „Dolina Pięciu Jezior” (228,8 ha).

Gleby

Pod względem przydatności rolniczej 1/3 powierzchni użytków rolnych gminy pokrywają żyzne i średnio żyzne (3 i 4). Skupione są one w północnej części obszaru na wysoczyznach morenowych w rejonach wsi Zagózd, Zarańsko, Łabędzie, Rydzewo i Żółte, a także na morenach we wschodniej części gminy w rejonie Suliszewa. Pozostała część obszaru pokryta jest przez słabe gleby, wytworzone z piasków (przede wszystkim kompleksy przydatności 6 i 7). Skupiają się one w zachodniej i południowej części gminy, gdzie większość z nich zajęta jest przez lasy. Gleby podlegają zarówno degradacji naturalnej, jak i antropogenicznej. Czynniki antropogeniczne, będącymi najczęstszą przyczyną degradacji gleby, są:

- nieprawidłowe nawożenie gleb,
- nieprawidłowa gospodarka rolna,
- zanieczyszczenie powietrza,
- eksploatacja kopalni i inne formy użytkowania terenu, niszczące profil gleby.

Gmina pod względem struktury wykorzystania gruntów ma charakter rolniczo-leśny. Użytki rolne zajmują łącznie 42% powierzchni, a lasy i grunty leśne 37%.

Złóża surowców

Wg. „Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych” (stan na 31.12.2010 r.) na terenie gminy Drawsko pomorskie występują liczne złoża piasku i żwiru oraz kredy. Złoża zestawiono w tabeli poniżej.

Tab. 7. Zasoby kopalin w tys. ton na terenie gminy Drawsko Pomorskie („Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych” Ministerstwo Środowiska 2011 r.)

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
PIASKI I ŻWIRY					
1.	Drawsko III	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	4320	-	-
2.	Drawsko Pomorskie II	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	1260	-	-
3.	Jankowo	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	424	-	-
4.	Mielenko Drawskie IV	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	-	-	-
5.	Mielenko Drawskie MD	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	13868	-	-
6.	Mielenko Drawskie V	złożo eksploatowane	17808	16520	505
7.	Mielenko Drawskie VI	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	3665	3665	-
8.	Woliczno II	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	3490	-	-
9.	Woliczno III	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	7529	7529	-
10.	Woliczno S	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	800	-	-
11.	Woliczno SW	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	35971	-	-
12.	Woliczno W	złożo eksploatowane	2329	1504	352
13.	Woliczno-Gudowo	złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie	108440	-	-
KREDA					
1.	Konotop III	złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie	154	-	-
2.	Mielenko Drawskie	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	128	-	-

Ponadto występują tu również „dzikie” niewielkie wyrobiska piasku i żwiru, aktualnie nieeksploatowane lub eksploatowane bez koncesji na potrzeby lokalne.

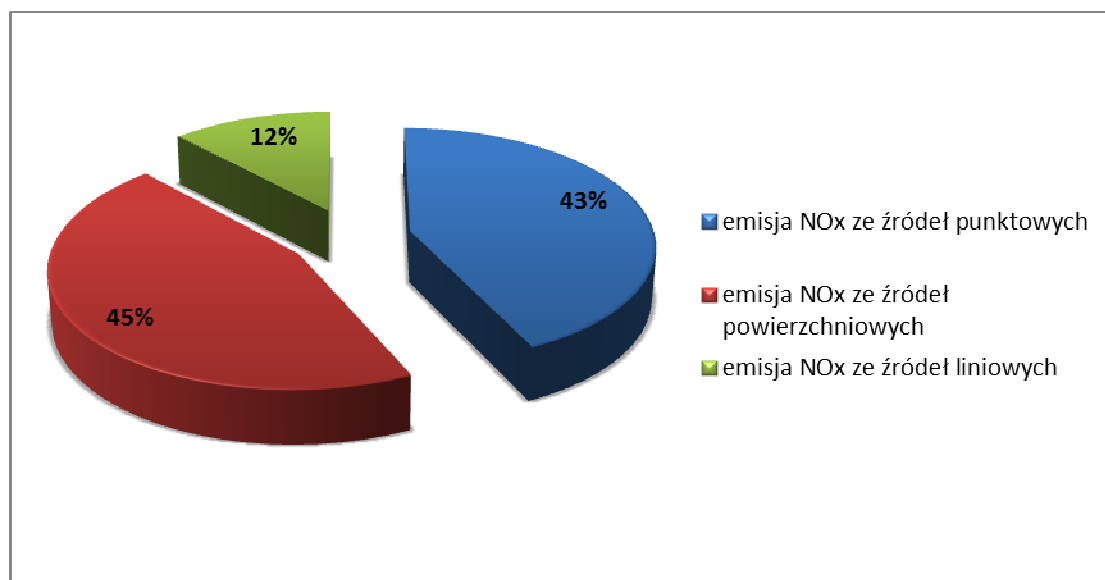
3.2.3. Powietrze atmosferyczne

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie gminy Drawsko Pomorskie jest gospodarka cieplna, w tym kotłownie lokalne i paleniska domowe wprowadzające do powietrza związki lotne powstałe w wyniku spalania węgla i drewna, zwłaszcza w sezonie grzewczym. Kolejne miejsce zajmuje ruch samochodowy emitujący do atmosfery spaliny:

- droga krajowa nr 20, łącząca Stargard Szczeciński i Szczecinek,
- drogi wojewódzkie:
  - nr 148 – Drawsko Pom. – Łobez,
  - nr 162 – Zarańsko – Świdwin,
  - nr 173 – Drawsko Pom. – Połczyn Zdrój,
  - nr 175 – Drawsko Pom. – Kalisz Pomorski.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie (WIOŚ) wykonał w ramach funkcjonującego w 2010 roku Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) ocenę jakości powietrza. Na system ten składały się: pomiary w stałych punktach (automatyczne, manualne i pomiary wskaźnikowe metodą pasywną), obliczenia w wykorzystaniem modeli rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu oraz metody obiektywnego oszacowania. Według oszacowań WIOŚ, w 2010 roku około 73% całkowitej emisji dwutlenku siarki z terenu województwa zachodniopomorskiego pochodziło ze źródeł punktowych; 26,8% ze źródeł powierzchniowych, a 0,2% ze źródeł liniowych. Dla dwutlenku azotu emisja punktowa stanowiła 43% emisji całkowitej, liniowa 45% a z sektora mieszkalno-usługowego 12%. W przypadku tlenku węgla największy udział miała emisja liniowa około 75%, powierzchniowa wynosiła 20,6% a punktowa 4,4%. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych emisja powierzchniowa stanowiła 73%, liniowa około 4% natomiast punktowa wynosiła 23%.

Wyk. 1. Rozkład procentowy emisji tlenków azotu na terenie województwa zachodniopomorskiego w 2010 roku.

Jakość powietrza atmosferycznego w gminie Drawsko Pomorskie na podstawie badań w 2010 r.

Stężenie średnioroczne SO₂ [µg/m³] w powiecie drawskim, w odniesieniu do stężenia całkowitego na terenie województwa jest na średnim poziomie, ok. 4 µg/m³/rok. Na średnim

poziomie utrzymuje się również emisja NO₂ (20 µg/m³/rok) - jej źródłem w znacznej mierze jest komunikacja samochodowa, udział emisji punktowej i powierzchniowej jest nieznaczny. Obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń wykazały, iż w przypadku pyłu PM10, na przeważającym obszarze województwa, średnioroczne stężenie PM10 wynosi 16 µg/m³, co stanowi 40% wartości dopuszczalnej. W przypadku pyłu zawieszonego PM2,5 kryterium w rocznych ocenach jakości powietrza stanowią:

- *poziom docelowy* – ustalony w dyrektywie CAFE (Clean Air for Europe) dla pyłu PM2,5 wynosi 25µg/m³ (średnia roczna),
- *poziom dopuszczalny*, dla którego w dyrektywie CAFE ustalono 2 fazy: poziom dopuszczalny FAZA 1, który wynosi 25 µg/m³ (średnia roczna) i który należy osiągnąć do 1 stycznia 2015 roku (wartość ta w latach 2008 – 2014 może być przekraczana o odpowiedni dla danego roku margines tolerancji) oraz poziom dopuszczalny FAZA 2, który wynosi 20 µg/m³ (średnia roczna) i który należy osiągnąć do 1 stycznia 2020 r.

Strefa zachodniopomorska, na obszarze której znajduje się gmina Drawsko Pomorskie w ocenie za 2010 r. otrzymała klasę D2, w związku z przekroczeniem poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku, to ograniczenie prekursorów ozonu (tlenków azotu, węglowodorów i lotnych związków organicznych). W ocenie jakości powietrza za 2010 r. nie stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego dla ozonu dla strefy zachodniopomorskiej (źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Szczecin).

Poziomy docelowe należy osiągnąć tam gdzie jest to możliwe za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technologicznych. Reasumując, jakość powietrza na terenie gminy Drawsko Pomorskie jak i całego powiatu drawskiego w odniesieniu do całego województwa można ocenić jako dobrą.

3.2.4. Klimat akustyczny

Hałas jest jednym z najbardziej uciążliwych czynników determinujących jakość środowiska. Decydujący wpływ na stan klimatu akustycznego ma motoryzacja, ruch kolejowy oraz działalność przemysłowa. Hałas komunikacyjny wykazuje tendencję wzrostową. Do najważniejszych czynników mających wpływ na klimat akustyczny gminy Drawsko Pomorskie zaliczyć należy przede wszystkim: komunikację drogową, ze szczególnym udziałem pojazdów ciężarowych. Gmina Drawsko Pomorskie położona jest przy drodze krajowej nr 20, łączącej Stargard Szczeciński i Szczecinek. Pozostałe drogi wojewódzkie to nr 148 – Drawsko Pom. – Łobez, nr 162 – Zarańsko – Świdwin, nr 173 – Drawsko Pom. – Połczyn Zdrój, nr 175 – Drawsko Pomorskie – Kalisz Pomorski. Ograniczenie natężenia hałasu komunikacyjnego można osiągnąć m.in. poprzez nasadzanie roślinności lub montaż ekranów akustycznych wzdłuż najbardziej ruchliwych szlaków komunikacyjnych w rejonie zabudowy

mieszkaniowej. Istotnym jest fakt, iż na terenie gminy Drawsko Pomorskie jak do tej pory, nie prowadzono badań w zakresie kontroli poziomu hałasu.

W opracowaniu dotyczącym stanu środowiska na terenie województwa zachodniopomorskiego (WIOŚ Szczecin) wskazuje się potrzebę budowy obwodnic, które przeniosłyby ruch tranzytowy na tereny oddalone od zabudowy mieszkaniowej. Planowane budowy obwodnic na terenie województwa zachodniopomorskiego zostały ujęte w „Programie budowy dróg krajowych na lata 2011 – 2015”. Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie planuje się budowy obwodnicy.

3.2.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie występuje zagrożenie promieniowaniem jonizującym natomiast zagrożenie promieniowaniem niejonizującym występuje w ograniczonym zakresie. Jednym ze źródeł promieniowania na terenie gminy jest sieć energetyczna wysokiego, średniego oraz niskiego napięcia. Poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Jednak pola elektromagnetyczne w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, np. sieci komórkowej mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Na podstawie Prawa ochrony środowiska art. 123 i 124 wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz aktualizowany corocznie rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Na terenie gminy brak jest znaczących źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

3.2.6. Gospodarowanie odpadami

W Planie gospodarki odpadami miasta i gminy Drawsko Pomorskie przedstawiono obliczenia, dotyczące szacunkowej ilości wytwarzanych odpadów komunalnych. Oparto je głównie na założeniach przyjętych w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami (Monitor Polski z 2003 r. Nr 11, poz. 159) oraz w Powiatowym Planie Gospodarki Odpadami. W Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Drawskiego w latach 2008-2015 prognozuje się zmiany ilości i jakości odpadów komunalnych, przy założeniu, że w latach 2003 do 2030 będzie miał miejsce spadek ludności na obszarach miejskich (ok. 2,4%) i znacznie większy w obszarach wiejskich (ok. 22%); średnio na terenie powiatu przewiduje się spadek zaludnienia o ok. 9%. Oczekuje się wzrostu ludności sezonowej, głównie turystów o ok. 6%.

Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy Drawsko Pomorskie w 2010 r. jest znacznie niższa w stosunku do założeń przyjętych w gminnym Planie Gospodarki Odpadami. Wg danych GUS na terenie gminy miejsko-wiejskiej Drawsko Pomorskie w 2010 roku

zebrano 3017,2 Mg zmieszanych odpadów komunalnych. Zmniejszeniu uległa ilość odpadów zebranych w przeliczeniu na jednego mieszkańca, tj. ok. 185,3 kg/mieszkańca.

Na terenie Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie funkcjonuje selektywna zbiórka odpadów. Pojemniki ustawione są w 120 punktach gromadzenia odpadów w mieście i na terenach wiejskich. Mieszkańcy sami dostarczają odpady do tych punktów. Tak zorganizowany system selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych obsługuje jednostka budżetowa - Zakład Usług Komunalnych w Drawsku Pomorskim opróżniając zapełnione pojemniki przy pomocy 2 samochodów specjalistycznych z HDS. Zebrane przez ZUK odpady są przewożone na składowisko odpadów innych niż niebezpieczne w Mielenku Drawskim, gdzie są poddawane czyszczeniu i segregacji wtórnej, a następnie: makulatura posegregowana na kartony i gazetową oraz PET posegregowany na biały, zielony, niebieski i brązowy są poddawane prasowaniu w belownicy hydraulicznej. Tak przygotowany materiał, po zebraniu odpowiedniej partii jest transportowany przez firmę przewozową do odbiorcy prowadzącego działalność polegającą na odzysku tych odpadów. Zakład Usług Komunalnych w Drawsku Pomorskim odbiera te odpady bezpośrednio z w/w punktów. Stłuczka szklana jest segregowana i czyszczona a następnie tłuczona i w formie zmieszanej magazynowane w boksie na terenie wiaty na składowisku w celu przekazania do odzysku.

Najwięcej odpadów z sektora gospodarczego wg. danych WIOŚ Szczecin w latach 2008 – 2009 pochodziło z terenu powiatów: pilickiego, gryfińskiego, stargardzkiego i miasta Szczecin – stanowiły one 87% całego strumienia odpadów na terenie województwa zachodniopomorskiego. Są one głównie wytwarzane przez przemysł chemiczny, energetyczny, stoczniowy, cukierniczy, gospodarkę komunalną a od 2009 roku również przez budownictwo drogowe. Na terenie całego powiatu drawskiego brak jest większych wytwórców odpadów. Postępowanie dla innych odpadów w poszczególnych grupach (w tym poziomy odzysku i recyklingu) są zbieżne z założeniami przyjętymi w KPGO.

Zadaniem ciągłym na terenie gminy Drawsko Pomorskie jest likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów, które mają negatywny wpływ na środowisko, tym bardziej, że mogą się na nich znajdować niebezpieczne odpady budowlane (np. płyty azbestowe, resztki farb i lakierów, oleje), odpady z rzemiosła (np. oleje) i opakowania po pestycydach. Istotne jest, aby nie dopuszczać do powstawania nowych miejsc nielegalnego składowania odpadów a istniejące możliwie szybko poddać rekultywacji.

Nowy system gospodarki odpadami komunalnymi

W dniu 1 lipca 2011 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, która wzorując się na doświadczeniach innych krajów europejskich zmienia dotychczasowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Nowy system zakłada, że samorząd, który jest odpowiedzialny za wszystko to, co służy lokalnej społeczności, powinien być również odpowiedzialny za odebranie i właściwe zagospodarowanie odpadów. W nowym systemie gospodarki odpadami

komunalnymi gmina będzie miała wpływ na każdy z jego elementów i dzięki temu będzie mogła kształtować sposób gospodarowania odpadami komunalnymi na swoim terenie.

Nowe obowiązki gminy i podmiotów gospodarujących odpadami:

- od dnia 1 stycznia 2012 r. gmina jest zobowiązana prowadzić rejestr działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- przedsiębiorca odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości jest zobowiązany uzyskać wpis do rejestru w gminie, z terenu której zamierza odbierać odpady komunalne (wpis do rejestru zastąpi zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie danej gminy);
- podmiot prowadzący działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i posiadający wpis do rejestru działalności regulowanej będzie mógł odbierać odpady komunalne na zlecenie gminy, jedynie w przypadku, gdy zostanie wyłoniony w drodze przetargu;
- gmina będzie wykonywała coroczną analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi;
- na gminie spoczywają również, zapisane w art. 3 ust. 2 ustawy obowiązki w zakresie prowadzenia działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
- gminy odpowiedzialne są za budowę, utrzymanie i eksploatację regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (w tym celu samorządy będą zobowiązane wybrać podmiot, który będzie budował, utrzymywał lub eksploatował regionalną instalację w drodze przetargu),
- gminy są zobowiązane ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:
  - do dnia 16 lipca 2013 r. – do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;
  - do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;
- gminy mają obowiązek osiągnąć do dnia 31 grudnia 2020 r.:
  - poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo,
  - poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo;
- gminy, jak i podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, będą miały obowiązek składania sprawozdań z realizacji nałożonych zadań.

Gmina Drawsko Pomorskie wchodzi w skład Regionu CZG RXXI, który obejmuje 27 gmin. Obecnie na terenie regionu CZG RXXI nie funkcjonują żadne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, termicznego przekształcania odpadów, czy też biologicznego przetwarzania odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji (kompostownie). W związku z tym, w regionie CZG RXXI budowany jest Regionalny Zakład Gospodarowania Odpadami w Słajsinie, gm. Nowogard - w ramach, którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, regionalna kompostownia selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. W ramach RZGO w Słajsinie realizowana jest budowa 3 stacji przeładunkowych. Ponadto, zgłoszono również planowaną inwestycję polegającą na budowie Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Śniatowie, gm. Kamień Pomorski, w ramach którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja termicznego przekształcania odpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

3.3. Awaryjne przemysłowe

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie ma zakładu, który wykorzystywałby w procesie technologicznym związki chemiczne (chlor, amoniak, kwas solny, wodorotlenek sodu, lateks czy inne toksyczne chemikalia). Potencjalne źródło poważnych awarii stanowią zakłady prowadzące magazynowanie, transport i dystrybucję produktów ropopochodnych. Działania kontrolno-rozpoznawcze w jednostkach gospodarczych (potencjalnych sprawcach nadzwyczajnych zagrożeń środowiska) prowadzi Inspekcja Ochrony Środowiska pod kątem określenia zagrożeń, a w szczególności:

- stanu ilościowego materiału stwarzającego zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi (substancje toksyczne)
- sposobu zabezpieczenia miejsca zagrożenia na terenie zakładu
- przygotowania sprzętowego do zwalczania i usuwania skutków awarii przemysłowych
- posiadania planu ratownictwa awaryjnego na wypadek wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Pogorszenie zanotowano w transporcie drogowym. Jest to wynikiem wzmożonego ruchu kołowego, wzrostu ilości przewożonych substancji niebezpiecznych – głównie paliw oraz złego stanu technicznego dróg i pojazdów. Mając powyższe na uwadze należy uznać za potencjalne źródła awarii przemysłowych drogę krajową nr 20 oraz drogi wojewódzkie: nr 148, nr 162, nr 173, nr 175.

3.4. Biotyczne elementy środowiska

Obszar gminy Drawsko Pomorskie charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, bogactwem zasobów przyrodniczych i dużą bioróżnorodnością. Teren ten obejmuje swoim zasięgiem pomniki przyrody i specjalne obszary ochrony Natura 2000. Obszary o największych walorach przyrodniczych zlokalizowane są w rejonie doliny Drawy oraz jej dopływów: Kokny i Studzienicy.

3.4.1. Pomniki przyrody

Jedną z form ochrony indywidualnej są pomniki przyrody. Są to głównie pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, krajobrazowej lub historyczno-pamiętkowej a zwłaszcza okazałych rozmiarów drzewa i krzewy, źródła, głązy narzutowe. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne. Na terenie gminy Drawsko Pomorskie występują liczne obiekty, które zostały uznane za pomniki przyrody.

Tab. 8. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie

Lp.	Nazwa pomnika	Położenie	Szacunkowy wiek	Obwód [cm]
1.	Dwa dęby szypułkowe	Drawsko Pomorskie, ul. Polna	500	461, 496
2.	Dąb szypułkowy	Drawsko Pom., Park im. F. Chopina	400	535
3.	Dąb szypułkowy	Wieś Suliszewo	400	468
4.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	400	370
5.	Jesion wyniosły	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	456
6.	Topola późna	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	460
7.	Choina kanadyjska	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	285
8.	Buk zwyczajny	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	430, 396
9.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	609, 695
10.	Sosna smołowa	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	234
11.	Sosna żółta	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	225
12.	Sosna wejmutka	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	236

13.	Lipa szerokolistna	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	349, 410, 518
14.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	700, 392
15.	Grupa 5 dębów szypułkowych	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	413, 414, 421, 466, 550
16.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	397, 477
17.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	453, 404
18.	Buk zwyczajny	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	356

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie zachowane są liczne obiekty, które winny być chronione jako wartościowe elementy budujące krajobraz kulturowy. Wśród nich wyróżnia się:

- Cianowo - park dworski nr rejestru:1150, nr i data decyzji: 18.03.1982 r.,
- Dalewo - kościół filialny z otoczeniem- nr rej. 221, 15.01.1960 r.,
- Dalewo - park pałacowy -nr rej. 1149, 18.03.1982 r.,
- Gudowo - kościół filialny p.w. św. Barbary wraz z otoczeniem- nr rej. 222, 15.01.1960r,
- Jankowo - ruina kościoła nr rej. 541, 12.02.1966 r.,
- Jankowo - budynek magazynowy (spichlerz) nr rej. 971, 17.10.1977 r.,
- Jankowo - park dworski nr rej. 1151, 18.03.1982 r.,
- Karwice – pałac i park, nr rej. 542, 15.02.1966 r.,
- Karwice - park pałacowy łącznie z aleją dojazdową, nr rej 1114, 15.09.1980 r.,
- Linowo - dwór nr rej. 543, 12.02.1966 r.,
- Linowo - park dworski nr rej. 1112, 15.09.1980 r.,
- Łabędzie - kościół parafialny z wyposażeniem i otoczeniem nr rej. 47, 24.11.1954 r.,
- Mielenko Drawskie - kościół filialny p.w. M.B. Królowej Polski z cmentarzem nr rej. 224, 15.01.1960 r.,
- Mielenko Drawskie - park pałacowy nr rej. 1113, 15.09.1980 r.,
- Nętno - kościół filialny z otoczeniem nr rej. 239, 16.01.1960 r.,
- Olchowiec - park dworski (nr 1)nr rej. 1146, 18.03.1982 r.,
- Olchowiec - park dworski (nr 8) nr rej. 1147, 18.03.1982 r.,
- Oleszno - nie użytkowany kościół poewangelicki obecnie magazyn nr rej. 534, 30.12.1965r. (31.10.1969r. skreślono z rejestru zabytków),
- Rydzewo - kościół filialny z wyposażeniem i otoczeniem nr rej. 48, 26.10.1954 r.,
- Suliszewo - Kościół filialny p.w. Chrystusa Króla z otoczeniem nr rej. 225, 15.01.1960r.,
- Suliszewo - park pałacowy łącznie z aleją grabową, nr rej. 1148, 18.03.1982 r.,
- Woliczno - park dworski i aleja dojazdowa nr rej. 1111, 15.09.1980 r.,

- Zarańsko - Park dworski nr rej.1110,15.09.1980 r.,
- Ziemsko - Park dworski nr rej. 1152, 18.03.1982 r.,
- Żółte - Park dworski nr rej. 1159, 20.04.1982 r.,
- Żółte - Kościół filialny z otoczeniem i wyposażeniem nr rej. 49, 18.10.1954 r.

3.4.2. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000

Za obszary Natura 2000 uznaje się tereny najważniejsze dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych Europy. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) i specjalne obszary ochrony siedlisk mających znaczenie dla wspólnoty (SOO). Na terenie gminy Drawsko Pomorskie znajdują się 2 specjalne obszary ochrony siedlisk oraz dwa obszary ochrony ptaków.

Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) Natura 2000

„Brzeźnicka Węgorza” (PLH320002) - obszar obejmuje dolinę Brzeźnickiej Węgorzy wraz z jeziorami Brzeźniak, Żabice i Wierzno. Brzeźnicka Węgorza swoje źródło ma w jez. Studnica na Pojezierzu Drawskim i stanowi lewy dopływ rzeki Regi. Brzeźnicka Węgorza na całej swej długości przedstawia ogrom wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Stanowi niepowtarzalną mozaikę: w górnym odcinku (Kołatka - jez. Brzeźniak) jest potokiem o dużym spadku, wartkim nurcie i kamienistym dnie, poniżej jez. Żabice płynie szeroką i głęboką doliną, wzdłuż której występują bardzo bogate florystycznie łągi jesionowo-olszowe, bagienne olsy, żyzne i kwaśne buczyny oraz grądy. Na zboczach dolin oraz nad jeziorami spotkać można liczne źródlika. O wysokiej klasie czystości potoku świadczy występowanie słodkowodnego krasnorosta (*Hildebrandtia rivularis*). Powyżej jez. Brzeźniak i na jego brzegach rozciągają się rozległe i niedostępne trzcinowiska, będące miejscem lęgowym wielu ptaków. Obszar jest ostoją doskonale zachowanych i zróżnicowanych lasów liściastych. Są one szczególnie kontrastowe z monokulturami leśnymi rosnącymi wokół. Poważne zagrożenia ostoi wynikają głównie z rozwijającej się na tych terenach nadmiernej turystyki, zwłaszcza w postaci rekreacyjnego użytkowania niezalesionych brzegów jezior. Urozmaicony teren wykorzystywany jest do organizowania rajdów samochodowych, mających również negatywny wpływ na otaczające środowisko, gdyż niszczone jest pokrywa glebowa, runo leśne, a hałas płoszy zwierzęta. Zagrożenie stwarza także zbytnia eutrofizacja wód spowodowana wzmożonym rozwojem glonów, która w zaawansowanym stadium może prowadzić do zaniku w wodzie życia biologicznego.

Siedliska:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion,
- kwaśne buczyny (Luzulo-Fagenion),
- żyzne buczyny (Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion),
- grąd subatlantycki (Stellario-Carpinetum),
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe).

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): ptaki: batalion, bąk, bielik, błotniak stawowy, bocian biały, bocian czarny, derkacz, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsiorek, jarzębatka, kania czarna, kania ruda, kropiatka, kumak nizinny, lelek, lerka, łabędź krzykliwy, łączak, muchołówka mała, orlik krzykliwy, ortolan, puchacz, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, rybitwa zwyczajna (rzeczna), siewka złota, trzmielojad, zimorodek, wydra (ssak), bóbr europejski (ssak), czerwończyk nieparek (bezkręgowiec).

Jezioro Lubie i Dolina Drawy (PLH320023) – obszar obejmuje jedno z największych jezior Pojezierza Drawskiego (powierzchnia 1439 ha, głębokość 46 m), przez które przepływa rzeka Drawa. W granicach obszaru mieści się też odcinek doliny Drawy i Starej Drawy, utytułowany poniżej jeziora, wraz z otaczającymi łąkami i lasami. Dolna granica znajduje się przy jeziorze Grażyna koło Drawna. W granicach obszaru zawierają się także: fragment doliny Studzienicy, z bardzo dobrze rozwiniętymi zjawiskami źródliskowymi oraz najlepiej w regionie wykształconymi fragmentami grądów, a także fragmenty Puszczy Drawskiej z rozproszonymi torfowiskami mszarnymi i jeziorkami dystroficznymi z płem mszalnym (jez. Okoń). Jezioro Lubie należy do typu jezioro sielawowych, z podwodnymi łąkami ramieniowymi oraz reliktową fauną wodnych bezkręgowców. Jeziora otaczają cenne kwaśne buczyny. Do bardzo ważnych obiektów należy projektowany rezerwat źródliskowy "Lubieszewo" na zboczu wzniesień morenowych nad jeziorem. Dolina Drawy znajdująca się w opisywanym obszarze jest żłobiona w piaskach sandrowych, porośniętych lasami Puszczy Drawskiej. Brzegi rzeki są urozmaicają przełomy i mielizny. Rosną tu szuwary, a na linii rzeki znajduje się kilka eutroficznych jezior: Dębno Wielkie, Dębno Małe, Strunowo. Teren ten jest niezamieszkały - poligon wojskowy, jednak tylko na niewielkich fragmentach rzeka i jej dolina wchodzi w skład obiektów taktycznych. Do rzeki przylega szeroka strefa ochronna, izolująca od obszarów, gdzie odbywają się ćwiczenia wojskowe. Przy Starej Drawie zachowały się stare drzewostany buczyn i dąbrów. W pobliżu doliny występują też jeziorka z twardą wodą otoczone szuwarami kłociowymi (jez. Za Dywizją, Marglowe, Borowo). Poniżej Prostyni rzeka płynie przez duże torfowisko niskie, podścielone bardzo grubą warstwą gytii. W dolinie znajdują się cenne łąki z groszkiem błotny i ostoja derkacza. Ujście Drawy do Jez. Grażyna to płytka delta z kompleksem szuwarów i roślinności wodnej. Obszar ten to skupienie cennych siedlisk przyrodniczych, w tym 20 typów z Załącznika I Dyrektywy Rady

92/43/EWG. Obszary te są ważne także dlatego, że jest tu jedno z kilku stanowisk reliktywnej fauny bezkręgowców wodnych. Jezioro Lubie jest miejscem życia dwóch, bardzo rzadkich gatunków skorupiaków, uważanych za relikty polodowcowe: *Mysis relicta* i *Pallasea quadrispinosa*. Dla pierwszego z nich jest to jedno z czterech stanowisk istniejących aktualnie w Polsce. Obszar stanowi część ważnego korytarza ekologicznego Doliny Drawy. Głównym zagrożeniem jest działalność rekreacyjna działalność człowieka, czyli turystyka kajakowa i rozwój infrastruktury turystycznej wokół jeziora.

Siedliska

- twarowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*,
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne, nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*,
- zalewane muliste brzegi rzek,
- suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*),
- ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*),
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*, torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*), górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*),
- grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*),
- pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*),
- bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne),
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe),

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): ptaki: bąk, bielik, błotniak stawowy, bocian czarny, derkacz, dzięcioł czarny, kania czarna, zimorodek, żuraw, kania ruda, lelek, lerka, łabędź krzykliwy, włochatka, puchacz, rybołów, różanka (ryba), głowacz białopłetwy (ryba), minóg rzeczny (ryba), bóbr

europejski (ssak), czerwończyk nieparek (bezkręgowiec), traszka grzebieniasta (płaz), wydra (ssak), żółw błotny (gad).

Specjalne obszary ochrony ptaków (OSO) Natura 2000

Ostoja Drawska (PLB320019) - Opiswany obszar obejmuje część Pojezierza Drawskiego. Około 10% powierzchni terenu zajmują jeziora (ponad 50). Duże zróżnicowanie w rzeźbie terenu powstało w wyniku działalności łądolodu w czasie ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. W wyniku tego powstały między innymi: wały moreny czołowej, ozy, liczne jary, doliny rzek, jeziora rynnowe i wytopiskowe. Można tu także zobaczyć liczne wąwozy, parowy, bezodpływowe zbiorniki wodne, bagna i torfowiska. Znajdują się tu jedno z najgłębszych jezior w Polsce (np. Drawsko - 79,7 m, które jest zarazem największym jeziorem na tym obszarze) o urozmaiconej linii brzegowej, wysokich brzegach porośniętych lasem (głównie łęgami i buczyną) lub niskich z roślinnością przybrzeżną. Wody jeziorne są bogate w wapń. Na dnie znajdują pokłady kredy jeziornej. Często też porastają je łąki ramienicowe. Największą rzeką jest Drawa, mająca tu swoje źródła (w rezerwacie Dolina Pięciu Jezior). Swój początek biorą tutaj także: Dębница, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Rzeki odgrywają ważną rolę łączącą poszczególne fragmenty obszaru. Do bardzo wartościowych zbiorowisk należą torfowiska, szczególnie wysokie, występujące na wododziałach oraz torfowiska przejściowe. Oprócz bogactwa form geomorfologicznych ostoja charakteryzuje się także różnorodnością flory i fauny. Spotyka się tu gatunki charakterystyczne dla roślinności atlantyckiej, arktycznej, borealnej, górskiej oraz ciepłolubne. Obszar jest bogaty w gatunki mchów. Znaczna część terenu jest użytkowana rolniczo. Głównymi zagrożeniami są:

- elektrownie wodne stanowiące barierę dla migracji ryb i innych organizmów wodnych, co powoduje ubożenie ichtiofauny reofilnej,
- spływ wód ze stawów rybnych położonych w zlewni jeziora Siecino powoduje szybszą eutrofizację jeziora,
- silna presja turystyczno-rekreacyjna,
- presja inwestycyjna dotycząca zabudowy brzegów jezior (ubożenie przyrodnicze i krajobrazowe terenu, utrudniania dla zwierzęta związanych z terenami wodnymi i wodno-błotnymi),
- potencjalne zagrożenie-intensyfikacja gospodarki rolnej (likwidacja odłogów, stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin).

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): batalion, bączek, bąk, bernikla białolica, bielik, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, bocian biały, bocian czarny, derkacz, drzemlik, dubelt, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsiorek, jarzębatka, kania czarna, kania ruda, kropiatka, lelek, lerka, łabędź czarnodzioby (mały), łabędź krzykliwy, łęczak, muchołówka mała, puchacz, rybitwa czarna, rybołów, sokół wędrowny, sowa błotna, świergotek polny,

trzmiełojad, zielonka, zimorodek, żuraw, wydra [ssak], minóg strumieniowy [ryba], mopek [ssak], nocek duży [ssak], orlik krzykliwy, piskorz [ryba], rybitwa zwyczajna (rzeczna), koza [ryba].

Ostoja Ińska (PLB320008) - obszar typowy dla krajobrazu postglacjalnego Pojezierza Ińskiego. Rzeźba terenu została ukształtowana podczas stadiau pomorskiego ostatniego zlodowacenia i charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem form i wysokości względnych - można tu wyróżnić trzy zasadnicze jednostki geomorfologiczne i związane z nimi typy krajobrazu: wyniesienia moreny czołowej, sandry i wysoczyznę moreny dennej. Najwyższe wzniesienie - Głowacz osiąga 180 m n.p.m. Teren odwadniany jest przez rzekę Inę i jej dopływy, jedynie jego północna część odwadniana jest przez Regę. Cechy charakterystyczne ostoi to pofalowany teren, silnie rozczłonkowane lasy, liczne bagna i małe zbiorniki wodne. Torfowiska i jeziora zajmują ok. 9 % powierzchni, największe jest jezioro Ińskie (6 km²), o głębokości 42 m, wypełniające system krzyżujących się rynien glacialnych. Bogatej morfologii odpowiada mozaikowe użytkowanie terenu. Lasy zajmują blisko 60 % powierzchni. Są to przeważnie świeże lasy liściaste z bukiem i dębem oraz bory mieszane. Znaczący udział mają również lasy siedlisk wilgotnych i bagiennych z olchą i jesionem oraz sosną i brzozą. Stosunkowo niewielką część ostoi pokrywają zbiorowiska łąkowe oraz siedliska wilgotne: trzcinowiska, turzycowiska, roślinność szuwarowa, roślinność torfowisk niskich i przejściowych. Pozostała część to użytki rolne. Występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W ostoi gniazduje ponad 140 gatunków ptaków. Bardzo ważna ostoja bielika i kilku innych gatunków drapieżnych, kilku gatunków kaczek i żurawia (>1% populacji krajowej). Zagrożeniem dla obszaru jest eutrofizacja wód; spływ nawozów z pól, rekreacja pobytowa i wzrost penetracji terenu.

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): batalion, bąk, bielik, błotniak stawowy, bocian biały, bocian czarny, derkacz, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsior, głowacz białopłetwy, jarzębatka, kania czarna, kania ruda, kropiatka, kumak nizinny, lelek, lerka, łabędź krzykliwy, łączak, muchołówka mała, orlik krzykliwy, ortolan, puchacz, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, rybitwa zwyczajna (rzeczna), siewka złota, traszka grzebieniasta, trzmiełojad, zimorodek, żuraw, wilk [ssak], wydra [ssak], minóg strumieniowy [ryba].

3.4.3. Lasy

Lasy Nadleśnictwa Drawsko stanowią zachodnią część Pojezierza Drawskiego. Położone są w środkowej części województwa zachodniopomorskiego głównie na obszarze gmin: Kalisz Pomorski i Drawsko Pomorskie. Pod względem przyrodniczo-leśnym teren Nadleśnictwa znajduje się w I krainie Bałtyckiej, dzielnicy 3 Pojezierza Wałecko - Myśliborskiego. Lesistość wynosi 57,4%. Nadleśnictwo składa się z 17 leśnictw, liczy 35 tys. ha powierzchni i podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku. Teren Nadleśnictwa jest średnio

zróznicowany, przeważnie równy i falisty. Najniżej położony jest obszar w dolnym biegu rzeki Prostyni i wynosi około 80 m n.p.m. Najwyższe zaś wzniesienie wynosi 154 m n.p.m. Teren Nadleśnictwa Drawsko leży głównie w dorzeczu Odry, w zlewni rzeki Drawy, płynącej w swoim środkowym biegu przez obszar Nadleśnictwa. Krótki odcinek rzeki Drawy (1,5 km) poniżej jeziora Lubie ma charakter przełomu, w którym spadek rzeki sięga 2,67 promila. Dalej rzeka staje się spokojniejsza, przepływa przez jeziora: Wielkie Dąbie, Małe Dębno, Wiry, Zły Łęg i Strunowo. Poniżej niego bieg Drawy sztucznie skrócono, odcinając zastawką dawne koryto, tzw. Starą Drawę i przerzucając wodę do dawnego dopływu Prostyni. Zbudowana w 1916 roku zapora wodna elektrowni wodnej Borowo spiętrza je w jezioro Mielno (Borowskie). Po czym, uregulowany odcinek doprowadza do połączenia z pierwotnym korytem rzeki koło miejscowości Prostynia. W zasięgu Nadleśnictwa Drawsko występuje wiele jezior o zróznicowanej powierzchni, rozrzuconych po całym obszarze. Jeziora i ciek wodne wraz z występującymi bagnami (w zarządzie Nadleśnictwa jest 2761 ha bagien) tworzą specyficzny mikroklimat korzystnie wpływający na drzewostany rosnące wokół nich. Jednak na przeważającej części obszaru stosunki wodne kształtowane są wyłącznie przez wody opadowe i zależą od ich intensywności. Dominującymi typami siedliskowymi, określonymi na podstawie drzewostanów, gleb i roślinności są siedliska borowe stanowiące ok. 72% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Udział pozostałych siedlisk tj. lasowych i bagiennych stanowi ok. 28%. Warunki glebowe i cechy klimatu sprawiają, że głównym gatunkiem występującym w naszych lasach jest sosna, która zajmuje prawie 83% powierzchni, dalej brzoza 6%, buk i olsza po 3%, dąb 2%. Pozostałe gatunki nie mają większego znaczenia gospodarczego. Przeciętna zasobność wynosi 262 m³/ha, średni wiek drzewostanów 60 lat, przeciętny przyrost roczny 6.00 m³/ha.

3.5. Strategia Rozwoju Gminy Drawsko Pomorskie

W strategii Rozwoju Gminy Drawsko na lata 2002 - 2015 sformułowano następującą deklarację: ***Misją Gminy Drawsko jest zrównoważony rozwój gospodarczy w oparciu o rozwijające się ekologiczne rolnictwo, przetwórstwo i leśnictwo.***

Sformułowano trzy strategiczne cele rozwoju gminy Drawsko:

- I. Rozwój turystyczny gminy
  - *rozwój ruchu turystycznego,*
  - *rozwój bazy turystycznej,*
  - *wzmocnienie potencjału lokalnego w zakresie rozwoju turystyki i rolnictwa.*
- II. Racjonalne wykorzystanie i rozwój zasobów gminy
  - *program zapewnienia czystości ekologicznej gminy,*
  - *zarządzanie.*
- III. Podnoszenie poziomu usług społecznych.
  - edukacja i szkolnictwo,
  - bezpieczeństwo gminy,

- zdrowie i pomoc społeczna.

4. Główne zagrożenia środowiska w gminie Drawsko Pomorskie

4.1. Zagrożenia antropogeniczne

Zagrożenia antropogeniczne wynikają z działalności człowieka w środowisku przyrodniczym, związanej z wykorzystaniem i przetwarzaniem zasobów. Uboczne skutki tej działalności stanowią obecnie jeden z największych problemów. Najszerzej oddziaływającym czynnikiem antropogenicznym są zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód w wyniku skażeń emitowanych głównie przez: gospodarkę komunalną, transport, przemysł energetyczny, rolnictwo. Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi jest jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju i odzwierciedla zasadę prewencji w polityce ekologicznej. Zagadnienie to ma charakter kompleksowy, a w jego ramach należy mówić o:

- racjonalizacji użytkowania wody,
- zmniejszeniu materiałochłonności i odpadowości produkcji,
- zmniejszeniu energochłonności gospodarki i wzroście wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- racjonalnym wykorzystaniu gleb,
- wzbogacaniu i racjonalnej eksploatacji zasobów leśnych,
- ochronie złóż kopalin przed niekontrolowaną eksploatacją.

Najbardziej narażonymi na zagrożenia antropogeniczne są tereny zurbanizowane oraz wykorzystywane gospodarczo.

4.2. Zagrożenia związane z gospodarką komunalną

Do głównych zagrożeń środowiska, związanych z gospodarką komunalną, zalicza się:

- *odpady* – zagrożeniem dla środowiska są tzw. dzikie składowiska odpadów. Na terenie gminy Drawsko Pomorskie na bieżąco likwidowane są "dzikie wysypiska", zorganizowany jest także odpowiedni system gospodarki odpadami stałymi. Na terenie gminy istnieje system selektywnej zbiórki odpadów, wprowadzone zostały pojemniki do zbiórki papieru, szkła, plastiku;
- *ścieki komunalne* stanowią największe zagrożenie dla środowiska, szczególnie dla wód powierzchniowych; zagrożenia te występują najczęściej na obszarach wiejskich, gdzie mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych (często nieszczelnych lub w złym stanie technicznym). Gmina wywiązuje się z obowiązku prowadzenia rejestrów zbiorników bezodpływowych i kontroluje kwity potwierdzające wywóz ścieków na oczyszczalnię;
- *niska emisja* – jest spowodowana tym, iż mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów grzewczych, co powoduje wzrost stężeń dwutlenku siarki i pyłu

zawieszonoego w powietrzu w sezonie grzewczym; problem ten występuje na terenie całej gminy Drawsko Pomorskie.

4.3. System transportowy

Niekorzystny klimat akustyczny na terenie gminy Drawsko Pomorskie występuje głównie wzdłuż drogi krajowej nr 20 oraz dróg wojewódzkich: nr 148, nr 162, nr 173, nr 175 dla zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej przy granicy ciągów komunikacyjnych. Do obszaru tego można zaliczyć cały obszar gminy. Minimalizacja wpływu hałasu na środowisko i mieszkańców winna być realizowana przez następujące działania:

- korygowanie i powiązanie planu zagospodarowania przestrzennego z obszarami uciążliwości akustycznej (sąsiedztwo drogi nr 20 i linii kolejowej),
- monitoring hałasu,
- opracowanie mapy akustycznej,
- poprawę jakości nawierzchni dróg.

4.4. Przemysł

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie brak jest zakładów mogących stanowić poważne zagrożenie dla środowiska ze względu na technologie i środki chemiczne stosowane w procesie produkcji. Ograniczanie emisji z procesów technologicznych uzależnione jest w dużej mierze od uwarunkowań ekonomiczno-ekologicznych. Przemysł powoduje uciążliwości dla środowiska poprzez:

- wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza,
- odprowadzanie ścieków,
- wytwarzanie odpadów,
- degradację powierzchni ziemi,
- zużywanie zasobów naturalnych,
- emisję hałasu,
- awarie przemysłowe.

4.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Głównymi źródłami emisji pól elektromagnetycznych na terenie gminy Drawsko Pomorskie jest sieć energetyczna wysokiego, średniego oraz niskiego napięcia. Pola elektromagnetyczne w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, np. sieci komórkowej również mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym, tym bardziej, że ich liczba rośnie.

Podstawowa zasada ochrony przed polami elektromagnetycznymi została zapisana w art. 121 Prawa ochrony środowiska: „Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez: utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach; zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane”. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku z wyróżnieniem terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883 z późn. zm.). Zgodnie z art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie z art. 122 a ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 ze zm.) do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku zobowiązani są prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV, lub instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz.

4.6. Rolnictwo

Nadmierne stosowanie środków ochrony roślin w uprawach rolnych stwarza zagrożenie dla wielu komponentów środowiska takich jak: wody powierzchniowe, powietrze, gleby, roślinność, zdrowie ludzi oraz zwierząt. Gospodarka rolna jest potencjalnym źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych, głównie chodzi o pozostałości po środkach ochrony roślin, będących zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych. Zagrożenia środowiska mogą być również spowodowane występowaniem terenów na których prowadzona jest hodowla zwierzęca. W celu uniknięcia zanieczyszczenia środowiska, eutrofizacji zbiorników wodnych, przedostawania się zanieczyszczeń do wód podziemnych i stabilizacji zrównoważonego rozwoju należy ściśle stosować rozwiązania dotyczące rolniczego wykorzystania gnojówki i gnojowicy zawarte w ustawie o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 89, poz. 991 z późn. zm.). W związku z powyższym wszystkie gospodarstwa rolne wytwarzające obornik w najbliższych latach powinny zostać wyposażone w płyty gnojowe i zbiorniki na gnojówkę i gnojowicę.

Zgodnie z tzw. Dobrą Praktyką Rolniczą (niezbędną do uzyskania dopłat bezpośrednich do rolnictwa) obornik, gnojówka, czy gnojowica muszą być przechowywane przez okres sześciu

miesiący. Obligatoryjne wymiary obiektów gospodarki odchodami zwierzęcymi są następujące:

- płyta obornika – powierzchnia 3,5 m² na 1 DJP
- zbiornik na gnojówkę – 2,4 m³ na 1 DJP
- zbiornik na gnojowicę – 11 m³ na 1 DJP.

Obecnie na obszarze gminy brak jest inwentaryzacji zbiorników na gnojówkę i gnojowicę oraz płyt obornikowych, jednak z ogólnikowych danych posiadanych przez Urząd Miasta wynika, że na jej obszarze jest tylko kilka obiektów spełniających powyższe wymagania.

4.7. Zapobieganie poważnym awariom

Istotne zagrożenie dla środowiska stanowią przede wszystkim zakłady stosujące w procesie technologicznym różnorodne związki chemiczne. Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie ma takiego zakładu na liście nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (w zakresie chloru, amoniaku, kwasu solnego, wodorotlenku sodu, lateksu i innych toksycznych chemikaliów). Potencjalne źródło poważnych awarii stanowią zakłady prowadzące magazynowanie, transport i dystrybucję produktów ropopochodnych. Działania kontrolno-rozpoznawcze w jednostkach gospodarczych (potencjalnych sprawcach nadzwyczajnych zagrożeń środowiska) prowadzi Inspekcja Ochrony Środowiska pod kątem określenia zagrożeń, a w szczególności:

- stanu ilościowego materiału stwarzającego zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi (substancje toksyczne)
- sposobu zabezpieczenia miejsca zagrożenia na terenie zakładu
- przygotowania sprzętowego do zwalczania i usuwania skutków awarii przemysłowych
- posiadania planu ratownictwa awaryjnego na wypadek wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Pogorszenie zanotowano w transporcie drogowym, gdyż wzrasta ilość wypadków z udziałem substancji i środków niebezpiecznych. Jest to wynikiem wzmożonego ruchu kołowego, wzrostu ilości przewożonych niebezpiecznych substancji – głównie paliw oraz złego stanu technicznego dróg i pojazdów.

Mając powyższe na uwadze należy uznać za potencjalne źródła awarii przemysłowych drogę krajową i drogi wojewódzkie jako miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktów ropopochodnych dla powierzchni ziemi, gleb i wód o zasięgu lokalnym.

5. Strategia ochrony środowiska do 2019 roku

W celu opracowania dokumentów strategicznych przyjmuje się na ogół trójstopniową hierarchię celów: cel nadrzędny, cele systemowe, kierunki działań. Na proces planowania nakładają się również uwarunkowania wynikające z istniejących programów sektorowych, planów i programów wyższego szczebla. Formułowane cele i zadania są pochodną obecnego stanu i zagrożeń środowiska na terenie gminy. Specyfika przeważającej działalności gospodarczej oraz charakterystyka funkcjonalna gminy warunkuje kierunki działań i zadania, jakie należy wykonać, aby we właściwy sposób przeciwdziałać degradacji środowiska, dążyć do poprawy jego stanu, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

5.1. Priorytety w zakresie ochrony środowiska

W oparciu o diagnozę stanu środowiska zdefiniowano najważniejsze priorytety ochrony środowiska w gminie Drawsko Pomorskie.

W zakresie zaopatrzenia w wodę:

- budowa sieci wodociągowej w ul. Mazurskiej, Lubuskiej, Wielkopolskiej,
- budowa sieci wodociągowej Gajewo – Gajewko,
- budowa sieci wodociągowej Zarańsko – Żółcin – Rydzewo.

W zakresie gospodarki ściekowej:

- budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej Zarańsko – Żółcin – Żółte – Rydzewo – Nętno – Lasocin – Łabędzie,
- budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej w ul. Mazurskiej, Lubuskiej, Wielkopolskiej.

W zakresie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi:

- budowa i wyposażenie punktów do selektywnej zbiórki odpadów na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie,
- usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Drawsko Pomorskie.

W zakresie edukacji ekologicznej:

- edukacja ekologiczna – zajęcia edukacyjne, konkursy ekologiczne.

5.2. Cel nadrzędny

Nadrzędny cel „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie” sformułowano w sposób następujący:

Poprawa stanu środowiska na terenie gminy miejsko-wiejskiej Drawsko Pomorskie przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Cel ten jest zgodny z celami głównymi Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego i Strategii Powiatu Drawskiego, które wraz z celami operacyjnymi zostały zaadaptowane dla potrzeb programu ochrony środowiska.

5.3. Cele systemowe

Cele systemowe wyznaczają stan, jaki należy osiągnąć w horyzoncie czasowym 8 lat, są identyfikowane na podstawie analizy obszarów problemowych występujących na terenie gminy. Cele systemowe powinny być mierzalne, realistyczne i terminowe. Na poszczególne cele systemowe składają się kierunki działań. W ramach poszczególnych kierunków działań określono konkretne zadania, których realizacja pozwoli na osiągnięcie wyznaczonych celów. Zadania podzielono na krótkoterminowe, czyli takie, które przewidziano do realizacji w latach 2012 – 2015 oraz zadania długoterminowe - przewidziane do realizacji w latach 2016 – 2019. W planie operacyjnym ujęto poszczególne zadania niezbędne do osiągnięcia założonych celów. W harmonogramie ujęto zadania własne Gminy oraz zadania realizowane przez inne jednostki a koordynowane przez Gminę.

5.3.1. Powietrze atmosferyczne

Cel strategiczny:

Poprawa jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii (OZE)

Kierunek działań I: Ograniczenie niskiej emisji do powietrza

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • sukcesywna termomodernizacja budynków na terenie gminy, w tym termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej • wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, kolektory słoneczne) • likwidacją źródeł niskiej emisji oraz modernizacja nieefektywnych systemów grzewczych (wymiana kotłów węglowych na bardziej przyjazne środowisku) • kontrola gospodarstw domowych w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów (ograniczanie nielegalnego spalania odpadów) • uwzględnianie w nowo tworzonych i aktualizowanych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji” PM10 oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie	<ul style="list-style-type: none"> • sukcesywna termomodernizacja budynków na terenie gminy, w tym termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej • wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii • dalsze działania w zakresie likwidacji źródeł niskiej emisji • ciągła kontrola w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów z gospodarstw domowych • uwzględnianie w nowo tworzonych i aktualizowanych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji” PM10 oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miasta ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie
<ul style="list-style-type: none"> • ciągła gazyfikacja gminy	

W dniu 5 czerwca 2012 r. Burmistrz Drawsko Pomorskiego wydał decyzję o uwarunkowaniach środowiskowych zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie farmy wiatrowej w rejonie miejscowości Gajewo w gminie Drawsko Pomorskie wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą. Planowane przedsięwzięcie polega na budowie do 4 turbin wiatrowych o mocy elektrycznej turbiny nie wyższej niż 4,5 MW i jednocześnie

całkowitej mocy elektrycznej farmy wiatrowej do 18 MW, maksymalnej mocy akustycznej pojedynczej turbiny nie przekraczającej 106,5 dB(A) oraz wysokości wieży do 143 m, średnia wirnika do 130 m przy całkowitej wysokości siłowni nie większej niż 200 m, zlokalizowanych w granicach nieruchomości gruntowych nr: 3, 4, 5/13 obręb Gajewo.

Kierunek działań II: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> budowa i przebudowa ulic na terenie gminy i modernizacja nawierzchni chodników (w tym utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z dróg) przebudowa dróg gminnych 	<ul style="list-style-type: none"> budowa, przebudowa i remonty dróg (w tym utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z dróg) budowa nowych i rozbudowa istniejących ścieżek rowerowych

Kierunek działań III: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> kontrola dotrzymywania przez zakłady standardów emisyjnych uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez: odpowiednie przygotowywanie specyfikacji, z uwzględnieniem potrzeb w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem (np. zakup środków transportu spełniających odpowiednie normy emisji spalin) 	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja działań mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych w latach 2016 - 2019

5.3.2. Zasoby wodne

Cel systemowy:

Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody pitnej.

Powyższy cel będzie realizowany przez:

- eliminację czynników powodujących pogorszenie się stanu jakości wód podziemnych;

- stałe ograniczanie zanieczyszczeń wód powierzchniowych;
- restrukturyzację technologii uzdatniania wody do picia wraz z rozbudową sieci wodociągowej;
- czyszczenie i rozbudowę sieci deszczowej na terenie gminy;
- ochronę wód powierzchniowych i podziemnych.

Kierunek działań I: Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w ramach programu finansowanego przez NFOŚiGW • promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej, w tym prowadzenie szkoleń dla rolników w zakresie prawidłowego postępowania z nawozami i środkami ochrony roślin • systematyczna rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej • rozbudowa istniejącego systemu kanalizacji deszczowej, szczególnie terenów dróg i placów • bieżące utrzymanie oczyszczalni ścieków w Drawsku Pomorskim • bieżąca likwidacja i rekultywacja „dzikich wysypisk odpadów” 	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w latach kolejnych • promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej • systematyczna rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej • dalsza rozbudowa istniejącego systemu kanalizacji deszczowej, szczególnie terenów dróg i placów • bieżące utrzymanie oczyszczalni ścieków • bieżąca likwidacja i rekultywacja „dzikich wysypisk odpadów”

Za priorytetowe działania chroniące jakość wód powierzchniowych i podziemnych w gminie Drawsko Pomorskie należy uznać ciągły rozwój systemu kanalizacyjnego. Na terenach o dużym stopniu rozproszenia zabudowy ze względów ekonomicznych uzasadniona jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina nie wyklucza udziału w konkursie NFOŚiGW w ramach programu finansowego na wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączenia budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Środki programu przeznaczone są na zagospodarowanie ścieków bytowo-gospodarczych powstających w gospodarstwach domowych (w tym również zarządzanych przez wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe), w

gospodarstwach agroturystycznych oraz w obiektach użyteczności publicznej. W ramach Programu zakłada się budowę około 11 tys. przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków (PBOŚ) obsługujących ponad 44 tys. mieszkańców oraz wybudowanie prawie 21 tys. podłączeń budynków do sieci kanalizacyjnych, z których korzystać będzie ponad 82 tys. mieszkańców. Program adresowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, ich związków oraz podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, które to jednostki są beneficjentami pomocy. Finalnymi odbiorcami są właściciele domów, którzy do tej pory nie mieli możliwości skorzystania z instalacji kanalizacyjnych i w najbliższych latach nie mają szans na podłączenie się do oczyszczalni komunalnych oraz właściciele domów, którzy dotychczas nie podłączyli się do sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej (w zakresie podłączenia budynków). Realizację Programu zaplanowano na lata 2011-2015, a łączny budżet wynosi 300 mln zł, przy czym 150 mln zł zostanie przeznaczonych na podłączenia, a 150 mln zł na oczyszczalnie ścieków. Program zakłada minimalny 10% wkład własny beneficjentów. Pozostałe (maksymalnie 90% kosztów kwalifikowanych poniesionych na realizację inwestycji) gwarantowane jest przez NFOŚiGW, w dwóch formach (w równym stopniu po 45%) - bezzwrotnej dotacji oraz preferencyjnej pożyczki z oprocentowaniem w wysokości 3,5% w skali rocznej. Istnieje możliwość korzystania z jednej wybranej formy dofinansowania lub obu jednocześnie. Większość wypłat środków, łącznie ponad 86% planowane jest na lata 2013-2014. Szczegółowe informacje wraz z formularzami wniosków uzyskać można na stronie internetowej NFOŚiGW.

Kolejnym działaniem zapewniającym prawidłowe funkcjonowanie gospodarki ściekami jest kontrola stanu technicznego (szczelności) zbiorników bezodpływowych, tzw. szamb oraz egzekwowanie dokumentów potwierdzających wywóz ścieków do stacji zlewnej. Na jakość wód zasadniczy wpływ mają również zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł rolniczych. Tą drogą do wód dostają się związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukiwane frakcje gleby. Poważnym zagrożeniem dla jakości wód jest niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych: gnojowicy i obornika, a także rolnicze wykorzystywanie ścieków i osadów ściekowych bez zachowania wymogów ochrony środowiska. Ograniczenie spływu azotu z pól do wód podziemnych i powierzchniowych można osiągnąć poprzez racjonalne dozowanie i limitowanie środków plonotwórczych na użytkach rolnych. Odpowiednie przechowywanie nawozów naturalnych chroni przed niekontrolowanym przedostawaniem się niebezpiecznych substancji do wód. Budowa szczelnych zbiorników na gnojówkę oraz uszczelnionych płyt obornikowych pozwoli na ograniczenie tego zagrożenia. Zagrożenie dla wód podziemnych stanowią „dzikie” wysypiska odpadów. Należy je sukcesywnie likwidować i rekultywować. Powstawaniu „dzikich” wysypisk będzie zapobiegać objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbioru odpadów oraz kontrola zawierania umów na wywóz nieczystości ciekłych i stałych.

Kierunek działań II: Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • zaopatrzenie w wodę konsumpcyjną o odpowiedniej jakości i ilości dla całego obszaru Gminy • bieżąca modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy - optymalizacja zużycia wody przez zapobieganie stratom wody na przesyle • zwiększanie naturalnej retencji (odtworzenie terenów zalewowych, ochrona stawów wiejskich, oczek wodnych, mokradeł) • odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji	<ul style="list-style-type: none"> • ciągłe podnoszenie jakości wody oraz jej dostępności dla mieszkańców • modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy • kolejne działania mające na celu zwiększenia naturalnej retencji • odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji

Bieżąca modernizacja sieci wodociągowej przyczyni się nie tylko do poprawy standardu życia mieszkańców, ale również pozwoli na ograniczenie zużycia wody. Właściwy stan i użytkowanie urządzeń melioracyjnych prowadzi do wykonania zadań wynikających z potrzeb społeczno-gospodarczych. W inżynierii środowiska, do której należą melioracje wodne, urządzenia techniczne kształtują obieg wody w zlewni hydrologicznej, regulują stosunki powietrzno-wodne i termiczne gleby, chronią przed powodzią, wyrównują odpływ za pomocą retencji powierzchniowej i gruntowej, wykorzystują właściwości nawożące ścieków i gnojowicy, chronią przed erozją, zaopatrują gospodarstwa w wodę itd.

Kierunek działań III: Ochrona przeciwpowodziowa

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji • oczyszczenie i zabezpieczenie zbiorników przeciwpożarowych • edukacja ludności terenów zagrożonych	<ul style="list-style-type: none"> • kolejne działania mające na celu zwiększenia naturalnej retencji, odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji

5.3.3. Gospodarka odpadami

Cel systemowy: *Racjonalna gospodarka odpadami*

Kierunek działań I: Wzmocnienie gospodarki odpadami

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska • zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów • wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu gospodarki odpadami w latach 2012 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania

Kierunek działań II: Wprowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój selektywnej zbiórki odpadów. • rozwój systemu zbiórki i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji • stworzenie systemu stacjonarnych lub mobilnych punktów odbioru odpadów, w tym, niebezpiecznych, wielkogabarytowych	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu gospodarki odpadami w latach 2012 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania

5.3.4. Zasoby przyrody

Cel systemowy: *Ochrona i rozwój obszarów chronionych. Ochrona bioróżnorodności.*

Kierunek działań I: *Doskonalenie systemu obszarów chronionych i ochrona obiektów cennych przyrodniczo*

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • bieżąca pielęgnacja parków na terenie gminy i wspieranie działań mających na celu powstawanie terenów zielonych, • uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego dostępu do terenów wyjątkowo cennych przyrodniczo, • ochrona unikalnego ekosystemu obszarów	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie dalszych działań z zakresu ochrony obiektów cennych przyrodniczo

specjalnej ochrony NATURA 2000 oraz innych form ochrony przyrody, • podejmowanie inicjatyw na rzecz zwiększania udziału obszarów chronionych na terenie gminy.	
---	--

Kierunek działań II: Ochrona bioróżnorodności

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój i pielęgnacja istniejącej zieleni, • utrzymanie i wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój i pielęgnacja istniejącej zieleni oraz podejmowanie innych działań (w zależności od bieżących potrzeb) mających na celu ochronę bioróżnorodności

Kierunek działań III: Ochrona lasów

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja zalesień i zadrzewień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, • systematyczne zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo, • stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkody przemysłowe) • zwiększenie różnorodności gatunkowej lasów i bieżąca ochrona istniejących kompleksów leśnych, • prowadzenie gosp. leśnej zgodnie z planem urządzania lasu, uproszczonym planem urz. lasu lub decyzją określającą zadania z zakresu gosp. leśnej, • edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych (zwiększenie różnorodności gatunkowej szczególnie w nasadzeniach porolnych). 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja zadań krótkoterminowych

Pełne wdrożenie przepisów dotyczących ochrony środowiska jest kluczem do likwidacji groźnych dla przyrody i bioróżnorodności procesów. Cenne obszary środowiska, powinny być chronione poprzez tworzenie m.in sieci obszarów specjalnej ochrony Natura 2000. Zrównoważona gospodarka leśna, to działalność zmierzająca do ukształtowania takiej struktury lasów i wykorzystania ich w taki sposób i tempie, zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału

regeneracyjnego i żywotności. Należy dążyć do renaturalizacji lasów silnie przekształconych gospodarką leśną, a ekosystemy zbliżone do naturalnych przynajmniej częściowo objąć ochroną bierną. Wszelkie zabiegi techniczno-leśne powinny uwzględniać konieczność zachowania bogactwa gatunkowego i strukturalnego lasu.

5.3.5. Turystyka

Cel systemowy: *Rozwój turystyki przy zachowaniu bogactw przyrodniczych*

Kierunek I: *Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki*

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> wdrożenie zasad turystyki zrównoważonej na obszarach chronionych promocja przyrodniczych walorów turystycznych Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja zadań krótkoterminowych

5.3.6. Klimat akustyczny

Cel systemowy: *Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów*

Kierunek działań I: *Ochrona przed hałasem*

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> monitoring hałasu drogowego w wyznaczonych punktach, dokonanie oceny akustycznej wybranych miejsc wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów termomodernizacja obiektów/budynków (z uwzględnieniem materiałów zwiększających izolację akustyczną) modernizacja i przebudowa dróg i ulic z których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych, dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem- zarządcy dróg. 	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu ograniczania źródeł hałasu w latach 2016 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania

5.3.7. Poważne awarie

Cel systemowy:

Zapobieganie poważnym awariom, minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego

Kierunek działań I: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska.

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje wsparcie OSP w celu wzmocnienia Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), skuteczne działania ratownicze, zapobieganie i przeciwdziałanie poważnym awariom	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja działań w dalszym okresie programowania

5.3.8. Środowisko glebowe i kopaliny

Cel systemowy: Ochrona środowiska glebowego i złóż kopalin

Kierunek działań I: Zapobieganie degradacji gleb

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie do niezbędnego minimum technicznych deformacji gruntu i mechanicznego zanieczyszczenia gleby) wapnowanie gleb i racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy w ramach ochrony powierzchni ziemi i gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja zadań krótkoterminowych.

<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych • ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja terenów zdegradowanych • wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych w celu zapobiegania erozji gleb • likwidacja dzikich wysypisk • kontrola zawartych umów na odbiór odpadów 	
---	--

Kierunkiem działań w rolnictwie jest rozpowszechnianie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej. Ochrona gleb powinna uwzględniać racjonalne dawkowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz stosowanie nawozów naturalnych (obornika, kompostu, gnojówki, gnojowicy). Stosowanie nieodpowiednich dawek nawozów naturalnych może również powodować procesy degradacji gleb. Zapobieganie erozji gleb wymaga stosowania zabiegów przeciwoerozyjnych rolniczych i melioracyjnych, mających na celu zahamowanie spływu wód i przeciwdziałanie niszczycielskiej sile wiatru na terenach szczególnie narażonych. Zabiegi chroniące gleby przed erozją to, m.in.:

- tarasowanie stromych stoków,
- prowadzenie dróg małymi spadami,
- prawidłowy kierunek upraw (prostopadle do spływu wód),
- unikanie monokultur i stosowanie płodozmianu,
- zaprzestanie orki i wypasu zwierząt na stromych zboczach, ewentualnie prowadzenie orki i wypasu zwierząt w poprzek stoku,
- zaprzestanie nadmiernego wyrębu drzew,
- zwiększanie zalesień i zadrzewień, w szczególności na zboczach oraz zakładanie ochronnych pasów zieleni.

Kierunek działań II: Ochrona zasobów kopalin

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • racjonalna gospodarka surowcami mineralnymi, eksploatacja złóż przy minimalizacji degradacji powierzchni terenu • prawidłowa rekultywacja przekształconej (zdegradowanej) powierzchni terenu • eliminowanie nielegalnej eksploatacji kopalin • ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja działań w dalszym okresie programowania

5.3.9. Edukacja ekologiczna

Cel systemowy: *Edukacja ekologiczna społeczeństwa.*

Kierunek działań I: *Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa*

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • działania promocyjno-edukacyjne o różnej tematyce (w tym: m.in. z zakresu gospodarki odpadami) • działania edukacyjne skierowane do rolników • prowadzenie kampanii tematycznych propagujących ochronę środowiska, w tym edukacja na rzecz poszanowania zasobów dzikiej przyrody i zieleni urządzonej • propagowanie postaw polegających na wyuczeniu nawyku oszczędzania wody i wykorzystania wód opadowych na potrzeby gospodarcze • edukacja w zakresie postępowania z substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska np. azbest, PCB	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja zadań krótkoterminowych w latach 2016-2019

System kształcenia uczniów powinien być nastawiony na wykształcenie u nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej oraz zwrócenie uwagi na najistotniejsze problemy związane z ochroną środowiska występujące na terenie gminy. Edukacja ekologiczna jest ważnym założeniem Programu i powinna służyć podniesieniu świadomości społeczeństwa, które powinno brać aktywny udział w ochronie zasobów przyrody. Dlatego też należy prowadzić odpowiednie działania, których celem będzie zmiana dotychczasowego postępowania mieszkańców oraz przyjeżdżających turystów w zakresie korzystania z zasobów przyrody i gospodarowania nimi.

6. Plan operacyjny

Program Ochrony Środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku jest dokumentem planowania strategicznego, zawierającym cele i kierunki działań. Program jest wykorzystywany jako główny instrument strategicznego zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska. Jego funkcje polegają na działaniach edukacyjnych, informacyjnych i promowaniu zrównoważonego rozwoju. Pod pojęciem zrównoważonego rozwoju rozumie się prowadzenie szerokiej działalności gospodarczej i społecznej przy jednoczesnym niedopuszczeniu do dalszej degradacji środowiska naturalnego oraz na podejmowaniu działań zmierzających do restytucji zniszczonych elementów środowiska.

O zrównoważonym rozwoju można mówić w kontekście czterech łańców:

- ekologicznego (ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego),
- społecznego (akceptacja mieszkańców dla proponowanych i podejmowanych działań),
- gospodarczego (kształtowanie struktury gospodarki i ograniczenie bezrobocia),
- przestrzennego (odpowiednia lokalizacja terenów przemysłowych, mieszkaniowych i innych).

Dla Gminy Drawsko Pomorskie zaproponowano cele i kierunki działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony środowiska:

- kształtowanie stosunków wodnych, zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia, poprawa jakości wód powierzchniowych,
- wzmocnienie gospodarki odpadami,
- rozwój energetyczny w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- ochronę powietrza,
- ochronę przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym,
- ochronę przyrody (różnorodność biologiczna i krajobrazowa)

W oparciu o cele i kierunki działań, poniżej przedstawiono plan operacyjny dla poszczególnych przedsięwzięć na terenie gminy Drawsko Pomorskie.

Tab. 9. Harmonogram realizacji zadań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego: ograniczenie niskiej emisji oraz wzrost wykorzystania OZE.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna	Koszty w tys. zł					Źródła finansowania
			2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Ochrona powietrza atmosferycznego: ograniczenie niskiej emisji oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii (OZE)								
1.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie powiatów: białogardzkiego, drawskiego, kołobrzeskiego, koszalińskiego, szczecineckiego i świdwińskiego.	Gmina Drawsko Pomorskie w porozumieniu z Liderem Projektu Powiatem Szczecineckim	-	-	-	-	-	Budżet Gminy Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
2.	Budowa farmy wiatrowej w rejonie miejscowości Gajewo w gminie Drawsko Pomorskie wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą	Inwestor prywatny/ Farmy Wiatrowe Drawsko Sp. z o.o.	-	-	-	-	-	Środki własne Inwestora

Tab. 10. Harmonogram realizacji zadań z zakresu ochrony zasobów wodnych: zaopatrzenie w wodę.

Ochrona zasobów wodnych: zaopatrzenie w wodę								
1.	Budowa sieci wodociągowej ul. Mazurskiej, Lubuskiej, Wielkopolskiej	Gmina Drawsko Pomorskie	100	100	-	-	-	Środki własne Gminy
2.	Budowa sieci wodociągowej Gajewo – Gajewko	Gmina Drawsko Pomorskie	-	50	302	-	-	Środki własne Gminy
3.	Budowa sieci wodociągowej Zarańsko – Żółcin – Rydzewo.	Gmina Drawsko Pomorskie	-	-	60	-	-	Środki własne Gminy
4.	Modernizacja przyłączy wodociągowych	Gmina Drawsko Pomorskie	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy

Tab. 11. Harmonogram realizacji zadań z zakresu ochrony zasobów wodnych: odprowadzanie ścieków.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna	Koszty w tys. zł					Źródła finansowania
			2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Ochrona zasobów wodnych: odprowadzanie ścieków								
1.	Budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej Zarańsko – Żółcin – Żółte – Rydzewo – Nętno – Lasocin – Łabędzie	Gmina Drawsko Pomorskie	-	496	460	-	-	Środki własne Gminy
2.	Budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej, ul. Mazurskiej, Lubuskiej, Wielkopolskiej	Gmina Drawsko Pomorskie	100	150	-	-	-	Środki własne Gminy

Tab. 12. Harmonogram realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna	Koszty w tys. zł					Źródła finansowania
			2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi								
1.	Budowa i wyposażenie punktów do selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy Drawsko Pomorskie	Gmina Drawsko Pomorskie	-	-	-	-	-	Budżet Gminy RPO WZ
2.	Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy	Gmina Drawsko Pomorskie	-	-	-	-	-	Budżet Gminy, WFOŚiGW

Tab. 13. Harmonogram realizacji zadań z zakresu edukacji ekologicznej.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna	Koszty w tys. zł					Źródła finansowania
			2012	2013	2014	2015	2016-2019	
Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi								
1.	Edukacja ekologiczna – zajęcia edukacyjne, konkursy ekologiczne.	Gmina Drawsko Pomorskie	2,0	9,0	15,0	18,0	-	Budżet Gminy

7. Narzędzia i instrumenty realizacji Programu

7.1. Korzystanie ze środowiska

Do narzędzi i instrumentów reglamentujących możliwości korzystania ze środowiska należą:

- pozwolenia i decyzje administracyjne na emisję, zintegrowane, wodno-prawne, na gospodarowanie odpadami, zobowiązujące do prowadzenia pomiarów;
- zgłoszenia instalacji nie wymagających pozwoleń dokonywane przez zakłady;
- przeglądy ekologiczne dokonywane w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko;
- instrukcje eksploatacji obiektów związanych z gospodarką odpadami;
- wymagania kwalifikacyjne stawiane eksploatującym obiektami gospodarki odpadami;
- strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody;
- obszary ograniczonego użytkowania terenu;
- ograniczenia lub zakazywanie użytkowania niektórych jednostek pływających na wodach stojących i płynących.

7.2. Instrumenty finansowe

- 1) Opłaty za; wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów; ponadto na podstawie ustawy o ochronie przyrody uiszczane są opłaty za wycinkę drzew i krzewów, a na podstawie Prawa geologicznego opłaty za wydobycie kopalin, ponadto należność i opłaty za wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej wynikające z przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- 2) Opłaty podwyższone za korzystanie ze środowiska uiszczają podmioty korzystające z niego bez uzyskania wymaganego pozwolenia.
- 3) Administracyjne kary pieniężne za korzystanie ze środowiska z naruszeniem warunków określonych w decyzjach.
- 4) Wsparcie finansowe przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska w drodze udzielania niskooprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowania kredytów i pożyczek, udzielania dotacji, wnoszenia udziałów do spółek, nabywania obligacji, akcji i udziałów przez celowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej na szczeblach od narodowego do gminnego, fundusze Unii Europejskiej (szerzej o nich w dalszym rozdziale), budżet samorządu województwa.

7.3. Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne

- odpowiedzialność cywilna za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko uregulowana jest także w Kodeksie Cywilnym; pozwala on każdemu, komu przez

bezprawne oddziaływanie na środowisko zagraża lub została wyrządzona szkoda, żądać jej naprawienia lub zaprzestania działalności; jeżeli naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego;

- odpowiedzialność karna za szkody wyrządzone środowisku zagrożona jest karą grzywny lub ograniczenia wolności w wypadku wprowadzania do obrotu substancji stwarzających szczególne zagrożenie, eksploatacji bez pozwolenia instalacji lub lekceważenia przepisów przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku;
- odpowiedzialność administracyjna sprowadza się do możliwości nałożenia na podmiot korzystający ze środowiska i oddziałujący na niego negatywnie, obowiązku ograniczenia negatywnego wpływu i przywrócenia właściwego stanu środowiska;
- administracyjne kary pieniężne są ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska.

7.4. Dostęp do informacji o środowisku

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) nakłada na organy administracji obowiązek udostępnianiu każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone, na warunkach określonych w/w ustawą. Informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest m. in. w źródłach takich jak:

- publikacje Ministerstwa Środowiska,
- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego,
- publikacje Ministerstwa Środowiska,
- publikacje służb państwowych: Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowego Zakładu Higieny, Inspekcji Sanitarnej,
- programy i plany strategiczne,
- opracowania jednostek samorządu terytorialnego,
- prasa specjalistyczna o tematyce ekologicznej,
- publikacje o charakterze edukacyjnym jednostek naukowobadawczych,
- publikacje opracowanych przez organizacje pozarządowe,
- akcje i kampanie,
- internet.

8. Źródła finansowania

8.1. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2002 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 ze zm.). Zasadniczym celem funkcjonowania funduszy jest wspieranie przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy stanu środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działania określa II Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast, co roku aktualizowane są cele szczegółowe.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) istnieje od 1989 roku. Jego misją jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju, a także zadań i celów wynikających z polityki ekologicznej państwa. O dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu finansowania przedsięwzięć określonych w ustawie. Źródłem wpływów NFOŚiGW są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie prawa ekologicznego. Pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania, stosowane przez Narodowy Fundusz, przeznaczone są na dofinansowanie w pierwszym rzędzie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym w zakresie likwidacji zanieczyszczeń wody, powietrza i ziemi. Finansowane są również zadania z zakresu geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz. W ostatnim czasie szczególnym priorytetem objęte są inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zasadniczym celem funkcjonowania wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej jest wspomaganie działalności w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej o znaczeniu i zasięgu regionalnym (wojewódzkim). Zakres działalności, na którą mogą być przeznaczone środki z wojewódzkich funduszy określa ustawa Prawo Ochrony Środowiska. Obejmuje on między innymi:

- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną wód,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi (w tym, m.in. dofinansowanie działań w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powietrza,
- realizację przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodnej,

- realizację przedsięwzięć w dziedzinie leśnictwa,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną przyrody i krajobrazu,
- realizację przedsięwzięć związanych z edukacją ekologiczną,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną przed hałasem.

W Funduszu obowiązują następujące formy dofinansowania:

- pożyczki,
- dotacje,
- dopłaty do kredytów bankowych.

Dominującą formą pomocy finansowej ze środków Funduszu są oprocentowane pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach. Istnieją możliwości częściowego umorzenia udzielonych pożyczek. Dotacje mogą być udzielane na proekologiczne zadania inwestycyjne i modernizacyjne realizowane przez jednostki sfery budżetowej, jednostki samorządów i inne jednostki organizacyjne prowadzące działalność w zakresie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, pomocy społecznej, oświaty i kultury.

8.2. Fundusze Unii Europejskiej

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej zaistniała możliwość finansowania inwestycji w dotyczących ochrony środowiska z Funduszu Spójności oraz Funduszy Strukturalnych. W Polsce do 2013 roku przy wsparciu z funduszy europejskich wdrażanych jest osiem programów operacyjnych. Spośród nich kluczowe dla zadań Programu będą: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Regionalny Program Operacyjny oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. W trakcie przygotowania są kolejne formy wsparcia (w tym: Regionalne Programy Operacyjne) na okres programowania 2013-2019.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Program ten jest podstawowym źródłem finansowania działań związanych z ochroną środowiska w latach 2007-2013, finansowany z Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Wsparcie w ramach tego programu będzie polegało na udzieleniu poszczególnym beneficjentom bezzwrotnych grantów na zrefinansowanie części poniesionych kosztów kwalifikowanych. Generalnie program stawia sobie dwa zasadnicze cele. Pierwszym z nich jest poprawa infrastruktury, szczególnie drogowej. Drugi cel wiąże się z realizacją zadań dotyczących ochrony środowiska. Spośród 17 osi priorytetowych, 7 ma charakter środowiskowy.

Oś priorytetowa I - Gospodarka wodościekowa.

Działanie przeznaczone jest dla aglomeracji powyżej 15 tys. RLM w celu zapewnienia właściwego oczyszczania ścieków oraz zwiększenia dostępności do kanalizacji zbiorczej.

Beneficjentami tego działania są jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe.

Oś priorytetowa II - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

Działania w ramach II osi mają w zmięczeniu doprowadzić do wdrożenia nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, kompleksowego rozwiązania problemu zagospodarowania odpadów niebezpiecznych oraz zmniejszenia zagrożenia dla zdrowia i poprawy jakości życia ludności. Beneficjentami są m.in. jednostki samorządu terytorialnego.

Oś priorytetowa III - Zarządzenie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.

Celem działań jest zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz minimalizacja negatywnych zjawisk naturalnych, przeciwdziałanie poważnym awariom, zapewnienie dobrego stanu wód przybrzeżnych oraz wzmocnienie procesów decyzyjnych przez zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska. Beneficjentami są m.in. jednostki samorządu terytorialnego, zarządy gospodarki wodnej, urzędy morskie.

Oś priorytetowa IV - Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.

Celem jest ograniczenie negatywnego wpływu istniejącej działalności przemysłowej na środowisko i dostosowanie przedsiębiorstw do prawa wspólnotowego przez wdrożenie nowoczesnych, przyjaznych dla środowiska technologii. Beneficjentami są duże przedsiębiorstwa.

Oś priorytetowa V – Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.

Działania podjęte w ramach osi V mają na celu ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat jego zasobów i zmniejszenie różnorodności biologicznej. Oś priorytetowa wprowadzona została ze względu na sieć Natura 2000. Przedstawione przedsięwzięcia są realizowane przez jednostki sprawujące nadzór nad obszarami chronionymi, parki narodowe, parki krajobrazowe i ich zespoły, nadleśnictwa i ich grupy, organizacje pozarządowe i jednostki naukowe.

Oś priorytetowa VII – Transport przyjazny środowisku.

Celem jest zwiększenie udziału przyjaznych środowisku gałęzi transportu. Przewiduje się realizację projektów dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury, zakupu niezbędnego sprzętu oraz taboru dla potrzeb związanych z modernizowaną infrastrukturą. Beneficjentami są m.in. jednostki samorządu terytorialnego.

Oś priorytetowa X – Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku.

Przedsięwzięcie ma na celu poprawę bezpieczeństwa energetycznego państwa w zakresie oddziaływania sektora energetyki na środowisko. Finansowane są przedsięwzięcia zmierzające do zmniejszenia energochłonności oraz zwiększenia wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. Beneficjentami są przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, jednostki administracji rządowej, szkoły, kościoły itd.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 jest dokumentem strategicznym określającym priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania środków unijnych tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w Województwie Zachodniopomorskim w latach 2007-2013. Obszary priorytetowe RPO Województwa zachodniopomorskiego określają ustanowione dla programu następujące osie priorytetowe:

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie;

Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej;

Oś priorytetowa 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego;

Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska;

Oś priorytetowa 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja;

Oś priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitalnych;

Oś priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia.

Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna.

W ramach w/w osi priorytetowych szczególne znaczenie dla ochrony środowiska ma oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska. W ramach tej osi priorytetowej realizowane są inwestycje z zakresu gospodarki wodno – ściekowej oraz gospodarki odpadami. Inwestycje te powinny być zgodne z założeniami Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz rozporządzenia Wojewody Zachodniopomorskiego w sprawie granic aglomeracji. Działania z zakresu infrastruktury wodno-ściekowej są wspierane w zakresie budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci kanalizacji zbiorczych, przepompowni, zbiorników oraz oczyszczalni ścieków. Będą one służyć poprawie jakości wód powierzchniowych i zapobieganiu odprowadzaniu zanieczyszczeń do wody i gruntów. Realizowane projekty powinny wiązać się z dążeniem do efektywnego wykorzystania potencjału już istniejącej infrastruktury (np. oczyszczalnie ścieków). Co do zasady przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej będą realizowane w aglomeracjach wskazanych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zgodnie z linią demarkacyjną. W ramach zagospodarowania odpadów priorytetem jest organizowanie i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu oraz modernizacja i rekultywacja istniejących nieczynnych składowisk odpadów. Preferowane będą kompleksowe projekty gospodarki odpadami komunalnymi obejmujące

mi. in. selektywna zbiórkę odpadów, sortownie, zakłady recyklingu i odzysku odpadów, biologiczno-mechaniczne unieszkodliwianie odpadów oraz kampanie informacyjne i edukacyjne na temat gospodarki odpadami przyjaznej środowisku. Ponadto, wsparcie uzyskują projekty dotyczące spalania odpadów, które nie mogą być poddane recyklingowi i odzyskowi oraz składowiska odpadów, jako opcja najmniej preferowana.

Realizowane są również operacje mające na celu poprawę jakości powietrza obejmujące swym zakresem roboty i wyposażenie w środki w zakresie systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do ograniczania zanieczyszczeń gazowych i pyłowych.

Wsparcie otrzymują inwestycje mające na celu poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego oraz ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury monitoringu stanu środowiska. Jeśli chodzi o bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, priorytetem będą projekty, które mają na celu naturalne zwolnienie szybkości odpływu wód opadowych oraz zwiększenie naturalnej retencyjności zlewni (np.: odtworzenie zdolności retencyjnych naturalnych terenów zalewowych i podmokłych; przywrócenie naturalnego koryta rzeczno, w tym cofnięcie regulacji koryta rzeczno czy rozbiórka wałów przeciwpowodziowych i innych urządzeń przeciwpowodziowych, które stanowią przeszkodę dla swobodnego przepływu wód powodziowych; rozwój suchych polderów przeciwpowodziowych). Ponadto, wspierana jest rehabilitacja istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej tam gdzie to konieczne. Nowe środki ochrony przeciwpowodziowej są realizowane jedynie wtedy, gdy wyżej wymienione działania były niewystarczające do zmniejszenia ryzyka powodziowego oraz pod warunkiem, że spełnione są wymagania dyrektyw unijnych, w szczególności art. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej. Ponadto w sytuacjach, gdy zagrożenie przeciwpowodziowe istnieje i będzie musiało być zarządzane, wsparcie uzyska przygotowanie i utrzymanie w stanie gotowości operacyjnej, regionalnych i lokalnych planów postępowania w sytuacjach zagrożenia przeciwpowodziowego.

W ramach wsparcia inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii realizowane są przedsięwzięcia polegające na budowie, przebudowie, modernizacji i instalacji infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, elektrowni wiatrowych, pomp ciepła, małych elektrowni wodnych, geotermii, jak również urządzeń do spalania biomasy. Istotną będzie również budowa i modernizacja sieci elektroenergetycznych umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

Przewiduje się także realizację projektów mających na celu zwiększenie efektywności wytwarzania, zarządzania, przesyłania, dystrybucji i wykorzystania energii. Zwiększenie czynnej ochrony przyrody będzie możliwe m.in. poprzez działania związane z ochroną siedlisk oraz zachowaniem różnorodności gatunkowej.

Wszystkie działania przewidziane w realizacji muszą być zgodne z obowiązującymi dokumentami programowymi i planistycznymi, przyjętymi przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Głównym celem Programu jest poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych. Zasięg programu obejmuje teren całego kraju i uwzględnia indywidualne cechy regionów poprzez możliwość różnicowania kryteriów dostępu.

Ważną składową regionalizacji wdrażania działań PROW jest realizacja niektórych instrumentów przez jednostki samorządu terytorialnego (Urzędy Marszałkowskie) oraz realizowanie podejścia Leader poprzez lokalne grupy działania, w składzie których zasiadają również przedstawiciele regionów i społeczności lokalnych.

Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej to jedno z działań PROW, którego celem jest prawa warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. W ramach tego działania o dofinansowanie mogą się starać Gminy oraz jednostki organizacyjne, dla których organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania określone w zakresie pomocy.

Działanie to zakłada realizację projektów w zakresie:

- gospodarki wodno-ściekowej, tj. zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym systemów kanalizacji ściekowej lub kanalizacji zagrodowej;
- tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych;
- wytwarzania lub dystrybucji energii wytworzonej ze źródeł odnawialnych.

Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa to działanie w ramach dwóch schematów. Pomoc w ramach Schematu I w zakresie prowadzonych postępowań scalania gruntów dotyczyć będzie poprawy struktury obszarowej gruntów leśnych oraz poszczególnych gospodarstw rolnych służące polepszaniu warunków uprawy i zwiększania poziomu mechanizacji. Projekty objęte Schematem II odnoszą się do budowy lub remontu urządzeń melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych, a także kształtowania układu podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryt cieków wodnych. Racjonalna gospodarka rolniczymi zasobami wodnymi zakłada wsparcie realizacji projektów wpływających na lepsze wykorzystanie środków produkcji, stabilność i jakość plonów oraz poprawę skuteczności i efektywności zabiegów agrotechnicznych, a także zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej terenów rolniczych.

Oś IV LEADER to najbardziej uniwersalne narzędzie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich, uzupełniające i synergizujące działania pozostałych osi PROW. Podstawę starań o wsparcie w ramach osi IV stanowi trójsektorowe partnerstwo lokalne realizowane w formie stowarzyszenia – *Lokalna Grupa Działania*. Zamiar realizacji określonych potrzeb i dążeń społeczności lokalnej formalizuje się w postaci Lokalnej Strategii Rozwoju. Każda LGD decyduje o wyborze operacji (projektów) składających się na wdrażanie jej LSR.

Gmina Drawsko Pomorskie wchodzi w skład Stowarzyszenia ***Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Drawy”***. Obszar LGD położony jest w obrębie Powiatu Drawskiego (6 gmin), części Powiatu Szczecineckiego (4 gminy) i Powiatu Choszczeńskiego (1 gmina). Cały obszar LGD leży we wschodnio-południowej części województwa zachodniopomorskiego. Gminy tworzące LGD „Partnerstwo Drawy” to: Drawsko Pomorskie, Złocieniec, Czaplinek, Ostrowice, Wierzchowo, Kalisz Pomorski, Szczecinek (gmina wiejska), Borne Sulinowo, Grzmiąca, Barwice, Drawno. Powierzchnia całkowita obszaru LGD „Partnerstwo Drawy” wynosi 3542,78 km². Największą powierzchniowo gminą jest gmina wiejska Szczecinek zajmująca 510 km² (14,40% powierzchni obszaru LGD). Najmniejszą gminą w LGD jest gmina Ostrowice – 150,42 km² co stanowi 4,25% powierzchni obszaru LGD. Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich na terenie gmin będących jego członkami, a w szczególności:

- opracowanie i wdrożenie lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
- promocja obszarów wiejskich,
- aktywizowanie i mobilizowanie ludności wiejskiej oraz stymulowanie lokalnych inicjatyw,
- upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich,
- działalność edukacyjna i informacyjna w zakresie możliwości korzystania i wdrażania programów rozwoju, restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa,
- wspieranie, opracowywanie i wdrażanie programów rozwoju, restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa finansowanych przez instytucje rządowe i samorządowe oraz struktury Unii Europejskiej,
- rozwój konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości,
- działalność edukacyjna, informacyjna i szkoleniowa mająca na celu poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym oraz krajowym,
- podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- wspieranie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnej,
- wspieranie kultury, sztuki ochrony dóbr kultury i tradycji,
- propagowanie sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia,
- wspieranie inicjatyw chroniących środowisko naturalne,

- wspieranie działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami,
- podejmowanie innych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie działalności Stowarzyszenia.

Rys. 4. Obszar działania LGD „Partnerstwo Drawy”

Na obszarze Stowarzyszenia LGR „Partnerstwo Drawy” istnieją doskonałe warunki środowiskowe dla produkcji rybackiej, bogactwo gatunków ryb, w tym unikalnych sielawy i siei. Na Pojezierzu Drawskim występuje ponad 250 jezior (o powierzchni powyżej 1 ha) oraz bardzo dobrze rozwinięta sieć rzeczna, która stanowi jeden z najcenniejszych walorów przyrodniczych dla działającej na tym obszarze Lokalnej Grupy Rybackiej „Partnerstwo Drawy”, z siedzibą w Szczecinku.

Główne cele Stowarzyszenia **Lokalna Grupa Rybacka „Partnerstwo Drawy” w Szczecinku:**

- poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGR „Partnerstwo Drawy”,
- zwiększenie rentowności sektora rybackiego w powiązaniu z innymi sektorami gospodarki i aktywnością społeczną,
- rozwój turystyki w oparciu o zasoby krajobrazowe i przyrodnicze obszaru LGR,
- poprawa warunków dla zachowania i ochrony środowiska.

9. Uwarunkowania realizacji Programu

Program Ochrony Środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie realizowany będzie w oparciu o aktualnie obowiązujące w Polsce przepisy prawne, które w swej treści są zgodne z przepisami UE. Ważnym elementem realizacji Programu jest możliwość pozyskania funduszy na realizację założeń inwestycyjnych. Brak funduszy może nie tylko opóźnić realizację założeń, ale również może spowodować rezygnację z wykonania części inwestycji. Ważnym elementem realizacji Programu jest udział społeczeństwa na wszystkich etapach jego uchwalania i realizacji.

10. Wdrażanie i monitoring Programu

Zakłada się, że Program będzie wdrażany zgodnie z przyjętymi założeniami, a środki na wdrożenie pozyskiwane będą sukcesywnie z różnych źródeł. Przy wdrażaniu Programu planuje się czynny udział społeczeństwa gminy. Ważnym elementem realizacji przyjętych założeń jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

W ramach monitoringu realizacji Programu wykorzystane będą:

- stała analiza wyników badań uzyskanych w ramach prowadzenia Państwowego Monitoringu Środowiska,
- dane zgrupowane w bazach danych o środowisku zebrane w WIOŚ w Szczecinie oraz bazy danych Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego (dane o korzystaniu ze środowiska w zakresie emisji ścieków do wód i do ziemi, emisja zanieczyszczeń do powietrza, pobór wód, gospodarki odpadami)

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie wchodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Miejskiej. Burmistrz Drawsko Pomorskiego wyznaczy Koordynatora ds. wdrażania i realizacji Programu. Koordynator będzie również nadzorował przygotowanie raportu z realizacji Programu, który zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska Burmistrz jest zobowiązany przedkładać Radzie Miejskiej, co dwa lata. Raport za lata 2012-2013 zostanie przedłożony Radzie Miasta w 2014 roku.

11. Wskaźniki efektywności Programu

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej w tabeli przedstawiono zestawienie wskaźników środowiska (presji, stanu i reakcji) dla gminy Drawsko Pomorskie, zgodnych z aktualnym „Programem Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019”.

Tab. 14. Wskaźniki monitorowania Programu.

WSKAŹNIKI ŚRODOWISKA						
WSKAŹNIKI PRESJI		WSKAŹNIKI STANU		WSKAŹNIKI REAKCJI		
JAKOŚĆ POWIETRZA - potencjalne możliwości ograniczenia emisji gazów do powietrza poprzez rozwój OZE						
Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza [tys. ton]: • źródła punktowe • powierzchniowe • liniowe		Ocena jakości powietrza		Stopień redukcji zanieczyszczeń w zakładach: pyłowych, gazowych [%]		
Emisja zanieczyszczeń gazowych [tys. t]: • źródła punktowe • powierzchniowe • liniowe						
Emisja dwutlenku siarki [tys. t]: • źródła punktowe • powierzchniowe • liniowe					Odbiorcy gazu z sieci w % ogółu mieszkańców	
Emisja tlenków azotu [tys. t]: • źródła punktowe • powierzchniowe • liniowe						
Emisja tlenku węgla [tys. t]: • źródła punktowe • powierzchniowe • liniowe						
Emisja LZO [t]						
WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE: zagrożenia jakości wód; jakość wód powierzchniowych; jakość wód podziemnych						
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności [hm ³]		Stan jakości wód - klasyfikacja ogólna		Komunalne oczyszczalnie ścieków [szt.]: • oczyszczalnie mechaniczne, • oczyszczalnie mechaniczno-chemiczne, • oczyszczalnie biologiczne, • oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów		
Zużycie nawozów sztucznych [kg/h] • ogółem (NPK) • azotowe (N) • fosforowe (P205) • potasowe (K)			Stan jakości wód według użytkowania wód			
Liczba zwierząt hodowlanych w przeliczeniu na DJP/ ha użytkowników rolnych		Stan jakości wód pod względem				

Ilość i rodzaj ferm IPPC		podatności na eutrofizację		Przepustowość komunalnych	
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu [kg/rok] <ul style="list-style-type: none"> • BZT5 • ChZT • zawiesina • azot ogólny • fosfor ogólny 				oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m3/dobę]: <ul style="list-style-type: none"> • oczyszczalnie mechaniczne, • oczyszczalnie mechaniczno-chemiczne, • oczyszczalnie biologiczne, • oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów 	
Użytki rolne [tys. ha] <ul style="list-style-type: none"> • ogółem • grunty orne • sady • łąki • pastwiska 				Ścieki oczyszczane w komunalnych oczyszczalniach ścieków [hm3]: <ul style="list-style-type: none"> • odprowadzane ogółem, • oczyszczane razem, • oczyszczane mechanicznie, • oczyszczane chemicznie, • oczyszczane biologicznie, • oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów 	
				Ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków w %: ogółem, <ul style="list-style-type: none"> • mechaniczne • chemiczne • biologiczne • z podwyższonym usuwaniem biogenów 	
				Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności	
				Przemysłowe oczyszczalnie ścieków [szt.]: <ul style="list-style-type: none"> • mechaniczne • chemiczne • biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów 	
				Przepustowość przemysłowych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m3/dobę]: <ul style="list-style-type: none"> • mechaniczne • chemiczne • biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów 	
				Wodociągi: <ul style="list-style-type: none"> • długość czynnej • sieci rozdzielczej [km] 	

				<p>Woda dostarczona</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarstwom domowym [hm³] • ludność korzystająca z sieci wodo-ciągowej [%] 	
				<p>Kanalizacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km] • ścieki odprowadzone [hm³] • ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [%] 	
				Regulacja rzek [km]	
				Ochrona gruntów przed powodzią [ha]	
				Budowa / remont jazów [kpl]	
				Budowa przeprawek [kpl]	
GOSPODARKA ODPADAMI					
Ilość wytworzonych odpadów komunalnych [mln t]		<p>Gospodarowanie odpadami w [%] w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • unieszkodliwienie przez składowanie • odzysk • unieszkodliwienie inaczej niż składowanie • magazynowanie 		<p>Ilość składowisk zlikwidowanych w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • komunalnych • przemysłowych 	
				<p>Ilość składowisk wyłączonych z eksploatacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • komunalnych • przemysłowych 	
				Poziom odzysku odpadów przemysłowych z wyłączeniem fosfogipsów [%]	
Ilość zebranych odpadów komunalnych [mln t]		<p>Liczba składowisk odpadów ogółem [szt.] w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • komunalnych • przemysłowych 		<p>Poziom odzysku odpadów opakowaniowych zebranych w gminach [%], w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szkła, • papieru i tektury 	
Procentowy udział odpadów ulegających biodegradacji rocznie deponowanych na składowiskach [%]					
Ilość odpadów unieszkodliwionych przez składowanie [mln t]					
Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych [mln t]					
ZASOBY PRZYRODNICZE – Prawne formy ochrony przyrody					
		<p>Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w ha w podziale na poszczególne formy</p>		Transgraniczne obszary chronione [ha]	
				Nowe obszary chronione [ha]	
				Liczba opracowanych planów ochrony	

		ochrony przewidziane prawem		Procentowy udział obszarów Natura 2000 posiadających zatwierdzoną dokumentację	
				Przyrost powierzchni prawnie chronionej [%]	
Lasy					
Zanieczyszczenie powietrza (emisja i imsj) wg wskaźników presji dla jakości powietrza.		Powierzchnia obszarów leśnych [ha]		Odnowienia i zalesienia w ha, z wyszczególnieniem obszarów sztucznych (tereny rolnicze) i naturalnych.	
Struktura lasów (iglaste, liściaste) [%]		Zalesienie [%]		Powierzchnia lasów poddana renaturalizacji [ha]	
Liczba zarejestrowanych pożarów		Powierzchnia lasów zniszczona przez pożary (w ha).			
Pozyskanie drewna dam3 z wyszczególnieniem drewna z obszarów zadrzewień [%] i tak zwanych cięć pielęgnacyjnych i porządkujących [%].					
Struktura użytkowania gruntów w %.					
KLIMAT AKUSTYCZNY					
Stosunek liczby pojazdów do długości dróg na drogach gminnych				Długość wyremontowanych dróg na obszarach zabudowanych [km]	
Liczba ośrodków miejskich nie posiadających obwodnic przy drogach gminnych oraz liczba mieszkańców narażonych na ponad normatywny hałas				Długość wybudowanych obwodnic w gminie w [km]	
				Liczba przygotowanych i realizowanych programów ochrony przed hałasem [szt.]	
				Ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym. [szt.]	
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE					
Wyniki pomiarów dla stacji bazowych telefonii komórkowej [V/m]:				Nakłady na ochronę przed polami elektromagnetycznymi	
Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych linii przesyłowych i stacji elektroenergetycznej (składowa elektryczna [kV/m] i składowa magnetyczna [A/m]):					

ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU POWAŻNYCH AWARII PRZEMYSŁOWYCH					
Ilość podmiotów produkujących oraz importujących spoza terenu Unii Europejskiej substancje chemiczne		Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie gminy		Ilość kontroli potencjalnych sprawców poważnych awarii, w tym % stwierdzonych naruszeń	
Ilość potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych					
KOPALINY					
		Ilość udzielonych koncesji na eksploatację złóż kopalin w sztukach z wyszczególnieniem jakich kopalin dotyczą i wielkości zasobów oraz wydobycia.		Liczba kontroli w zakresie udzielonych koncesji, procentowy udział kontroli ze stwierdzonymi naruszeniami.	
GLEBY					
		Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji, w tym w wyniku wydobywania kopalin [ha]		Powierzchnia zrehabilitowanych terenów uznanych za zdegradowane [ha].	

12. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Podstawą prawną opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 - 2019” jest art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 z późn. zm.), który wprowadza na poszczególne szczeble administracji samorządowej wymóg sporządzenia wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. Zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata. Po 4 latach niezbędne jest przygotowanie nowego programu. Podjęcie działań w tym zakresie wymuszone jest uwarunkowaniami formalnoprawnymi (wymagania ustawowe), merytorycznymi (przyjęcie przez Sejm RP nowej Polityki ekologicznej państwa) oraz organizacyjnymi (zrealizowanie części zadań i osiągnięcie części celów stawianych w poprzednim programie ochrony środowiska). Zakres merytoryczny Programu Ochrony Środowiska określają „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (Ministerstwo Środowiska 2002).

Program zawiera ocenę stanu środowiska gminy Drawsko Pomorskie w oparciu o dostępne materiały. Cele i kierunki działań gminy przedstawiono w planie operacyjnym. Działania krótko i długoterminowe zestawiono w „harmonogramie realizacji zadań” (tabele: 9-13) oraz ujęto w podziale na najważniejsze komponenty środowiska w odniesieniu do założeń dokumentu wyższego szczebla, tj. Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019:

- ochrona powietrza atmosferycznego;
  - ograniczenie niskiej emisji oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii (OZE),
- ochrona zasobów wodnych;
  - zaopatrzenie w wodę,
  - odprowadzanie ścieków,
- gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
- edukacja ekologiczna.

W osiągnięciu założonych celów mają służyć określone w planie operacyjnym Programu działania, ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego za realizację. W Programie określono również zasady zarządzania programem ochrony środowiska oraz monitoringu jego realizacji w oparciu o wskaźniki środowiska (presji, stanu i reakcji) - zgodne z przedstawionymi w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019. Dla wyszczególnionych zadań wskazano również możliwości finansowania ze środków zewnętrznych (dotacje i środki krajowe).

Spis tabel

Tab. 1. Struktura użytkowania gruntów	24
Tab. 2. Struktura ludności gminy Drawsko Pomorskie w latach 2008 – 2010	24
Tab. 3. Gmina Drawsko Pomorskie na tle powiatu	24
Tab. 4. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2010 r. w gminie Drawsko Pomorskie	30
Tab. 5. Stopień skanalizowania i zwodociągowania [%] gminy Drawsko Pomorskie.....	31
Tab. 6. Zestawienie jezior na terenie gminy Drawsko Pomorskie oraz jezior przylegających do jej granic.	32
Tab. 7. Zasoby kopalin w tys. ton na terenie gminy Drawsko Pomorskie	36
Tab. 8. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie	43
Tab. 9. Harmonogram realizacji zadań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego: ograniczenie niskiej emisji oraz wzrost wykorzystania OZE.	69
Tab. 10. Harmonogram realizacji zadań z zakresu ochrony zasobów wodnych: zaopatrzenie w wodę	69
Tab. 11. Harmonogram realizacji zadań z zakresu ochrony zasobów wodnych: odprowadzanie ścieków.....	70
Tab. 12. Harmonogram realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi.....	70
Tab. 13. Harmonogram realizacji zadań z zakresu edukacji ekologicznej.....	71
Tab. 14. Wskaźniki monitorowania Programu	83

Spis rysunków

Rys. 1. Gmina Drawsko Pomorskie wraz z ciągami komunikacyjnymi	23
Rys. 2. Eutrofizacja wód rzecznych w latach 2008 – 2010	28
Rys. 3. Gmina Drawsko Pomorskie na tle jednostek geograficznych.....	34
Rys. 4. Obszar działania LGD „Partnerstwo Drawy”	81

Spis wykresów

Wyk. 1. Rozkład procentowy emisji tlenków azotu na terenie województwa zachodniopomorskiego.....	37
--	----

**PROGNOZA OCEN ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO PROGRAMU
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY
DRAWSKO POMORSKIE
NA LATA 2012-2015
Z PESPEKTYWĄ
NA LATA 2016 – 2019**

Drawsko Pomorskie 2012

1. Wstęp	3
1.1. Podstawy prawne opracowania prognozy	3
1.2. Cel prognozy	4
1.3. Zakres prognozy	4
1.4. Metodologia wykonania prognozy	6
2. Główne założenia aktualizacji Programu Ochrony Środowiska	7
2.1. Cele	7
2.2. Założenia alternatywne	12
3. Uwarunkowania zewnętrzne oraz cele dokumentów nadrzędnych	12
3.1. Polityka ekologiczna państwa.....	12
3.2. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	17
3.3. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.....	18
3.4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.....	20
3.5. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego	21
3.6. Plan gospodarki odpadami dla województwa zachodniopomorskiego	25
3.7. Strategia Powiatu Drawskiego.....	30
3.8. Program ochrony środowiska dla powiatu drawskiego	31
3.9. Strategia Rozwoju Gminy Drawsko Pomorskie.....	32
4. Stan środowiska w Gminie Drawsko Pomorskie	33
4.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa	33
4.2. Powietrze atmosferyczne	39
4.3. Klimat akustyczny	41
4.4. Promieniowanie elektromagnetyczne	41
4.5. Gospodarowanie odpadami.....	42
4.6. Awarie przemysłowe	44
4.7. Biotyczne elementy środowiska.....	45
4.7.1. Pomniki przyrody	45
4.7.2. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000	47
4.7.3. Lasy.....	52
4.8. Złoża surowców	53
5. Zaniechanie realizacji POŚ	54
6. Oddziaływanie na środowisko realizacji Programu Ochrony Środowiska	54
7. Zapobieganie i ograniczanie ujemnych oddziaływań na Środowisko	55
8. Oddziaływania transgraniczne związane z realizacją POŚ	56
9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	56
10. Podsumowanie	59

1. Wstęp

Zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. nr 199 poz. 1227, z późn. zm.): „przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane w przypadku projektów dokumentów, innych niż wymienione w art. 46, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, o którym mowa w art. 57, organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzi, że wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

1.1. Podstawy prawne opracowania prognozy

Podstawy formalno-prawne opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016-2019” stanowią:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r., Nr 199 poz. 1227 ze zm.),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r., Nr 151 poz. 1220 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 391),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. 2012 r., Nr 145),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r., Nr 123 poz. 858 ze zm.),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r., Nr 12 poz. 59 ze zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011 r., Nr 163 poz. 981 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2010 Nr 185 poz. 1243 ze zm.),
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców z zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r., Nr 90 poz. 607 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 121 poz. 1266 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623),

- Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007 r., Nr 147 poz.1033 ze zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r., Nr 44 poz. 287 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r., Nr 80 poz. 717 ze zm.),
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r., Nr 106 poz.1002 ze zm.).

1.2. Cel prognozy

Głównym celem prognozy jest ustalenie czy zapisy projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016-2019” nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego a względy ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są rozważane na równi z innymi celami i priorytetami. Prognoza ma za zadanie także ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją postanowień ocenianego Programu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Należy podkreślić, iż podlegający ocenie projekt *Programu* jest w swym założeniu dokumentem ogólnym, a niniejsza ocena oddziaływania na środowisko może mieć jedynie charakter jakościowy.

1.3. Zakres prognozy

Zakres prognozy jest zgodny z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008 nr 199 poz. 1227, z późn. zm.), ze szczególnym uwzględnieniem wpływu realizacji ustaleń Programu na:

- formy ochrony przyrody wyznaczone w trybie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 200 9 r. Nr 151 poz. 1220 z późn. zm.), wymienione w art. 6 ust. 1 w/w ustawy,
- obszary zaproponowane do ochrony oraz cenne przyrodniczo, wykazane w „*Waloryzacji przyrodniczej gminy Drawsko Pomorskie*” (Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie).

Zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* - Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Ponadto prognoza określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
  - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

Prognoza przedstawia:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji

projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.4. Metodologia wykonania prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu ochrony środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016-2019” została sporządzona zgodnie z wymaganym zakresem w myśl art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r., Nr 199 poz. 1227, z późn. zm.).

Dokumenty wykorzystane przy opracowaniu:

- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (Szczecin, październik 2010 r.),
- Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016–2019,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy 2018-2023,
- Strategia Powiatu Drawskiego na lata 2000-2015,
- Program ochrony środowiska dla powiatu drawskiego na lata 2008 – 2015,
- Plan gospodarki odpadami dla powiatu drawskiego na lata 2009-2016,
- Strategia Rozwoju Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2002 – 2015,

W załączniku nr 1 przeprowadzono analizę i ocenę oddziaływania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016-2019” posługując się tabelą, przedstawiającą następujące typy oddziaływania na środowisko:

- bezpośrednie,
- pośrednie,
- wtórne,
- pozytywne,
- negatywne,

- skumulowane,
- krótkoterminowe,
- długoterminowe,
- stałe,
- chwilowe;

na następujące elementy środowiska: różnorodność biologiczna, obszary NATURA 2000, ludzi, rośliny, zwierzęta, powietrze, wodę, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne oraz zabytki.

2. Główne założenia aktualizacji Programu Ochrony Środowiska

Prognoza „Programu ochrony środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016-2019” została sporządzona w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska. Zgodnie z art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (tj. z 2008 r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 ze zm.) organ wykonawczy gminy w celu realizacji Polityki Ekologicznej Państwa sporządza Gminny Program Ochrony Środowiska, uchwalany przez Radę Gminy.

Program ten, jest sporządzany, podobnie jak polityka ekologiczna państwa co 4 lata i określa cele oraz priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno–ekonomiczne i środki finansowe (art. 14 ustawy POŚ).

2.1. Cele

Biorąc pod uwagę cele, wynikające z dokumentów wyższego rzędu oraz aktów normatywnych, w „Programie ochrony środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016-2019” wyznaczono następujące cele krótkoterminowe i długoterminowe dotyczące ochrony środowiska w gminie.

Tab. 1. Cele krótko i długoterminowe.

Zakres (kierunek działań)	Cele	
	Krótkoterminowe	Długoterminowe
Powietrze atmosferyczne (ograniczenie niskiej emisji do powietrza)	<ul style="list-style-type: none"> sukcesywna termomodernizacja budynków na terenie gminy, w tym termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, kolektory słoneczne) likwidacją źródeł niskiej emisji oraz modernizacja nieefektywnych systemów grzewczych (wymiana kotłów węglowych na bardziej przyjazne środowisku) kontrola gospodarstw domowych w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów (ograniczanie nielegalnego spalania odpadów) uwzględnianie w nowo tworzonych i aktualizowanych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji” PM10 oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie 	<ul style="list-style-type: none"> sukcesywna termomodernizacja budynków na terenie gminy, w tym termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii dalsze działania w zakresie likwidacji źródeł niskiej emisji ciągła kontrola w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów z gospodarstw domowych uwzględnianie w nowo tworzonych i aktualizowanych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji”
	<ul style="list-style-type: none"> ciągła gazyfikacja gminy 	
Powietrze atmosferyczne (ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych)	<ul style="list-style-type: none"> budowa i przebudowa ulic na terenie Gminy i modernizacja nawierzchni chodników (w tym utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z dróg) przebudowa dróg gminnych 	<ul style="list-style-type: none"> budowa, przebudowa i remonty dróg (w tym utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z dróg) budowa nowych i rozbudowa istniejących ścieżek rowerowych
Powietrze atmosferyczne (ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych)	<ul style="list-style-type: none"> kontrola dotrzymywania przez zakłady standardów emisyjnych uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez: odpowiednie przygotowywanie specyfikacji, z uwzględnieniem potrzeb w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem (np. zakup środków transportu spełniających odpowiednie normy emisji spalin) 	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja działań mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł przemysłowych w latach 2016 - 2019
Zasoby wodne (ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych)	<ul style="list-style-type: none"> wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w ramach programu finansowanego przez NFOŚiGW promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej, w tym prowadzenie szkoleń dla rolników w zakresie prawidłowego postępowania z nawozami i środkami ochrony roślin 	<ul style="list-style-type: none"> wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w latach kolejnych promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej systematyczna rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji

	<ul style="list-style-type: none"> • systematyczna rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej • rozbudowa istniejącego systemu kanalizacji deszczowej, szczególnie terenów dróg i placów • bieżące utrzymanie oczyszczalni ścieków w Drawsku Pomorskim • bieżąca likwidacja i rekultywacja „dzikich wysypisk odpadów” 	<p>sanitarnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • dalsza rozbudowa istniejącego systemu kanalizacji deszczowej, szczególnie terenów dróg i placów • bieżące utrzymanie oczyszczalni ścieków • bieżąca likwidacja i rekultywacja „dzikich wysypisk odpadów”
Zasoby wodne (racjonalna gospodarka zasobami wodnymi)	<ul style="list-style-type: none"> • zaopatrzenie w wodę konsumpcyjną o odpowiedniej jakości i ilości dla całego obszaru Gminy • bieżąca modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy - optymalizacja zużycia wody przez zapobieganie stratom wody na przesyle • zwiększanie naturalnej retencji (odtworzenie terenów zalewowych, ochrona stawów wiejskich, oczek wodnych, mokradła) • odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji 	<ul style="list-style-type: none"> • ciągłe podnoszenie jakości wody oraz jej dostępności dla mieszkańców • modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy • kolejne działania mające na celu zwiększenie naturalnej retencji • odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji
Zasoby wodne (ochrona przeciwpowodziowa)	<ul style="list-style-type: none"> • odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji • oczyszczenie i zabezpieczenie zbiorników przeciwpożarowych • edukacja ludności terenów zagrożonych 	<ul style="list-style-type: none"> • kolejne działania mające na celu zwiększenia naturalnej retencji, odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji
Gospodarka odpadami (wzmocnienie gospodarki odpadami)	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska • zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów • wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu gospodarki odpadami w latach 2012 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania
Gospodarka odpadami (wprowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów)	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój selektywnej zbiórki odpadów. • rozwój systemu zbiórki i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji • stworzenie systemu stacjonarnych lub mobilnych punktów odbioru odpadów, w tym, niebezpiecznych, wielkogabarytowych 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu gospodarki odpadami w latach 2012 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania
Zasoby przyrody (doskonalenie systemu obszarów chronionych i ochrona obiektów cennych przyrodniczo)	<ul style="list-style-type: none"> • bieżąca pielęgnacja parków na terenie gminy i wspieranie działań mających na celu powstawanie terenów zielonych, • uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów wyjątkowo cennych przyrodniczo, • ochrona unikalnego ekosystemu obszarów specjalnej ochrony NATURA 2000 oraz innych form ochrony przyrody, 	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie dalszych działań z zakresu ochrony obiektów cennych przyrodniczo

	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie inicjatyw na rzecz zwiększania udziału obszarów chronionych na terenie gminy. 	
Zasoby przyrody (ochrona bioróżnorodności)	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój i pielęgnacja istniejącej zieleni, • utrzymanie i wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój i pielęgnacja istniejącej zieleni oraz podejmowanie innych działań (w zależności od bieżących potrzeb) mających na celu ochronę bioróżnorodności
Zasoby przyrody (ochrona lasów)	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja zalesień i zadrzewień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, • systematyczne zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo, • stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkody przemysłowe) • zwiększenie różnorodności gatunkowej lasów i bieżąca ochrona istniejących kompleksów leśnych, • prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planem urzędzenia lasu, uproszczonym planem urz. lasu lub decyzją określającą zadania z zakresu gospodarki leśnej, • edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych (zwiększenie różnorodności gatunkowej szczególnie w nasadzeniach porolnych). 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja zadań krótkoterminowych
Turystyka (zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki)	<ul style="list-style-type: none"> • wdrożenie zasad turystyki zrównoważonej na obszarach chronionych • promocja przyrodniczych walorów turystycznych Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja zadań krótkoterminowych
Klimat akustyczny (ochrona przed hałasem)	<ul style="list-style-type: none"> • monitoring hałasu drogowego w wyznaczonych punktach, dokonanie oceny akustycznej wybranych miejsc • wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów • termomodernizacja obiektów/budynków (z uwzględnieniem materiałów zwiększających izolację akustyczną) • modernizacja i przebudowa dróg i ulic z których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych, dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem • realizacja zabezpieczeń akustycznych-zarządcy dróg 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu ograniczania źródeł hałasu w latach 2016 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania

<p>Poważne awarie (ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje wsparcie OSP w celu wzmocnienia Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), skuteczne działania ratownicze, zapobieganie i przeciwdziałanie poważnym awariom 	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja działań w dalszym okresie programowania
<p>Środowisko glebowe i kopaliny (zapobieganie degradacji gleb)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie do niezbędnego minimum technicznych deformacji gruntu i mechanicznego zanieczyszczenia gleby) wapnowanie gleb i racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy w ramach ochrony powierzchni ziemi i gospodarki odpadami wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja terenów zdegradowanych wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych w celu zapobiegania erozji gleb likwidacja dzikich wysypisk kontrola zawartych umów na odbiór odpadów 	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja zadań krótkoterminowych.
<p>Środowisko glebowe i kopaliny (ochrona zasobów kopaliny)</p>	<ul style="list-style-type: none"> racjonalna gospodarka surowcami mineralnymi, eksploatacja złóż przy minimalizacji degradacji powierzchni terenu prawidłowa rekultywacja przekształconej (zdegradowanej) powierzchni terenu eliminowanie nielegalnej eksploatacji kopaliny ochrona niezagospodarowanych złóż kopaliny w procesie planowania przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja działań w dalszym okresie programowania
<p>Edukacja ekologiczna (podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> działania promocyjno-edukacyjne o różnej tematyce (w tym: m.in. z zakresu gospodarki odpadami) działania edukacyjne skierowane do rolników prowadzenie kampanii tematycznych propagujących ochronę środowiska, w tym edukacja na rzecz poszanowania zasobów dzikiej przyrody i zieleni urządzonej propagowanie postaw polegających na wyuczeniu nawyku oszczędzania wody i wykorzystania wód opadowych na potrzeby gospodarcze 	<ul style="list-style-type: none"> kontynuacja zadań krótkoterminowych w latach 2016-2019

	<ul style="list-style-type: none"> • edukacja w zakresie postępowania z substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska np. azbest, PCB 	
--	--	--

2.2. Założenia alternatywne

Art. 51, ust. 2, pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 199 poz. 1227, z późn. zm.) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

W przypadku opracowywania „Programu ochrony środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012 -2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019” już na etapie samego tworzenia dokumentu, władze gminy dokonały wyboru spośród wielu możliwych wariantów, tych przedsięwzięć, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy. Kryteriami, jakimi kierowano się przy podejmowaniu decyzji były zarówno aspekty ekologiczne jak i ekonomiczne.

3. Uwarunkowania zewnętrzne oraz cele dokumentów nadrzędnych

3.1. Polityka ekologiczna państwa

Najważniejszą zasadą polityki ekologicznej państwa jest zrównoważony rozwój, którego istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Zasada ta ma za zadanie zapewnić taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym, w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń, następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Programy ochrony środowiska pełnią szczególną rolę w systemie dokumentów realizujących wymagania zrównoważonego rozwoju, określają, bowiem priorytety ekologiczne i warunki ich osiągnięcia. Oprócz tej konstytucyjnej zasady, w Polityce Ekologicznej zawarto również szereg innych, przetransponowanych następnie do Prawa ochrony środowiska. Są to m.in.:

- **zasada zapobiegania zanieczyszczeniom** - każdy, kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko jest zobowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu;
- **zasada przezorności** - każdy, kto podejmuje działalność, której szkodliwe oddziaływanie nie jest jeszcze w pełni rozpoznane jest zobowiązany, kierując się przezornością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze;

- **zasada zanieczyszczający płaci** - każdy, kto powoduje zanieczyszczenie środowiska ponosi koszty usunięcia tego zanieczyszczenia, a kto może spowodować zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty zapobiegania temu zanieczyszczeniu;
- **zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** - polityki, strategie, plany lub programy dotyczące w szczególności przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, gospodarki przestrzennej, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu powinny uwzględniać zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju;
- **zasada jawności informacji o środowisku i jego ochronie** - każdy ma prawo do informacji o środowisku i jego ochronie na warunkach określonych ustawą;
- **zasada uspołecznienia procesu decyzyjnego** - każdy w przypadkach określonych w ustawie ma prawo do uczestniczenia w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z zakresu ochrony środowiska lub przyjęcia projektu polityki, strategii, planu lub programu rozwoju i restrukturyzacji oraz projektu studium i planu zagospodarowania przestrzennego, oraz zasady zawarte w Polityce Ekologicznej w tym zasada: regionalizacji, stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), subsydiarności, klauzul zabezpieczających oraz skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej (oznaczającej w praktyce potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

Obszar priorytetowy 1: Kierunki działań systemowych

Cel: Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

- poddawanie ocenie oddziaływania na środowisko projektów dokumentów wszystkich sektorów gospodarki,
- uwzględnienie wyników tych ocen w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

Cel: Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

- uruchomienie mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów („zielone zamówienia”, „zielone miejsca pracy”, transfer technologii służących ochronie środowiska)
- kreowanie świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cel: Zarządzanie środowiskowe

- szerokie przystępowanie do Systemu Zarządzania i Audytu - EMAS (ang. Environmental Management Audit Scheme),
- tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie (podnoszenie prestiżu, ograniczenie kontroli).

Cel: Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie” prowadzącą do:
  - proekologicznych zachowań konsumenckich,
  - prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
  - organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
  - uczestnictwa w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

Cel: Rozwój badań i postęp techniczny

- zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz produkcji wyrobów przyjaznych środowisku,
- doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.

Cel: Odpowiedzialność za szkody w środowisku

- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody,
  - w przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą ponieść jej sprawcy.

Cel: Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego (uwzględnienie zasad ochrony środowiska) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Obszar priorytetowy 2: Ochrona zasobów naturalnych

Cel: Ochrona przyrody

- zachowanie bogatej bioróżnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji,
- umożliwienie zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju.

Cel: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów,
- zachowanie bogactwa biologicznego,
- rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Cel: Racjonalne gospodarowanie zasobami wody

- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób by uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi,
- zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej,
- maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne,
- zwiększenie retencji wodnej,
- skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Cel: Ochrona powierzchni ziemi

- rozpowszechnienie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno- błotnych przez czynniki antropogenne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.

Cel: Gospodarowanie zasobami geologicznymi

- doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopalin, wód podziemnych,
- ograniczenie presji środowiskowej podczas prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowanie przestrzennego,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwencja dwutlenku węgla,
- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowanie odpadów
- dokumentacja dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych

Obszar priorytetowy 3: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Cel: Środowisko a zdrowie

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia,

- skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenia powietrza.

Cel: Jakość powietrza

- osiągnięcie limitów – do roku 2012 dla SO₂ - 358 tys. ton, dla NO_x- 239 tys. ton.,
- ograniczenie emisji pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM₁₀) oraz 2,5 mikrometra (PM_{2,5}),
- całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową oraz wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski.

Cel: Ochrona wód

- zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych,
- przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków,
- opracowanie planów gospodarowania wodami oraz programu wodno – ściekowego.

Cel: Gospodarka odpadami

- utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju,
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865),
- eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- organizacja systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiło więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych.

Cel: Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

- dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas oraz oddziaływanie promieniowania elektromagnetycznego,
- podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Cel: Substancje chemiczne w środowisku

- stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

3.2. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- poprawa efektywności energetycznej,
- wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii,
- dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej,
- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Poprawa efektywności energetycznej służy ograniczeniu wzrostu zapotrzebowania na paliwa i energię przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, na skutek zmniejszenia uzależnienia od importu, a także działa na rzecz ograniczenia wpływu energetyki na środowisko poprzez redukcję emisji. Kwestia efektywności energetycznej jest traktowana w polityce energetycznej w sposób priorytetowy, a postęp w tej dziedzinie będzie kluczowy dla realizacji wszystkich celów.

Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej

- ustalanie narodowego celu wzrostu efektywności energetycznej,
- wprowadzenie systemowego mechanizmu wsparcia dla działań służących realizacji narodowego celu wzrostu efektywności energetycznej,
- stymulowanie rozwoju kogeneracji poprzez mechanizmy wsparcia, z uwzględnieniem kogeneracji ze źródeł poniżej 1 MW, oraz odpowiednią politykę gmin,
- stosowanie obowiązkowych świadectw charakterystyki energetycznej dla budynków oraz mieszkań przy wprowadzaniu ich do obrotu oraz wynajmu,
- oznaczenie energochłonności urządzeń i produktów zużywających energię oraz wprowadzenie minimalnych standardów dla produktów zużywających energię,
- zobowiązanie sektora publicznego do pełnienia wzorcowej roli w oszczędnym gospodarowaniu energią,
- wsparcie inwestycji w zakresie oszczędności energii przy zastosowaniu kredytów preferencyjnych oraz dotacji ze środków krajowych i europejskich, w tym w ramach ustawy *o wspieraniu termomodernizacji i remontów*, Programu Operacyjnego *Infrastruktura i Środowisko*, regionalnych programów operacyjnych, środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

- wspieranie prac naukowo-badawczych w zakresie nowych rozwiązań i technologii zmniejszających zużycie energii we wszystkich kierunkach jej przetwarzania oraz użytkowania,
- zastosowanie technik zarządzania popytem (*Demand Side Managment*), stymulowane poprzez m.in. zróżnicowanie dobowe stawek opłat dystrybucyjnych oraz cen energii elektrycznej w oparciu o ceny referencyjne będące wynikiem wprowadzenia rynku dnia bieżącego oraz przekazanie sygnałów cenowych odbiorcom za pomocą zdalnej dwustronnej komunikacji z licznikami elektronicznymi,
- kampanie informacyjne i edukacyjne, promujące racjonalne wykorzystanie energii.

W wyniku wdrożenia zaproponowanych w „Polityce energetycznej Polski do 2030 roku” działań przewidywane jest bardzo istotne zmniejszenie energochłonności polskiej gospodarki, a przez to zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego.

3.3. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego

Projekt aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 został przyjęty w dniu 22 czerwca 2010 r. podczas posiedzenia XLII sesji Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego. Od tej pory dokument wyznacza kierunki działań społeczności regionu oraz mechanizmy monitorowania jego rozwoju. Strategia zawiera się w sześciu celach strategicznych, z których wyprowadzono 34 cele kierunkowe. Dla poszczególnych celów kierunkowych zdefiniowano działania, które określają sposoby postępowania właściwe do osiągnięcia poszczególnych założeń.

I cel strategiczny: „Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania”

Następstwem podniesienia innowacyjności i efektywności gospodarowania w regionie będzie poprawa kondycji przedsiębiorstw oraz spójności i kondycji ekonomicznej całego województwa. Cel zostanie osiągnięty poprzez realizację poszczególnych kierunków działań:

- wzrost innowacyjności gospodarki,
- wzrost konkurencyjności województwa w krajowym i zagranicznym ruchu turystycznym,
- współpracy przedsiębiorstw i rozwoju przedsiębiorczości,
- wspieranie wzrostu eksportu,
- zintegrowana polityka morską,
- restrukturyzacja i rozwój produkcji rolnej i rybactwa.

II cel strategiczny: „Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu”

Ten cel ukierunkowuje działania samorządu na podnoszenie i wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej regionu w powiązaniu z rozwojem narzędzi wsparcia biznesu, tworzeniem i rozwojem stref aktywności inwestycyjnej. Cele kierunkowe:

- podnoszenie atrakcyjności i spójności oferty inwestycyjnej regionu oraz obsługi inwestorów,
- wzmocnianie rozwoju narzędzi wsparcia biznesu,
- tworzenie i rozwój stref aktywności inwestycyjnej,
- budowanie i promocja marki regionu.

III cel strategiczny: „Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu”

Właściwe wykorzystanie walorów środowiskowych regionu będzie możliwe dzięki zwiększeniu dostępności miejscowości turystycznych oraz innych cennych zasobów przyrodniczych i rekreacyjnych. Kierunki działań to:

- rozwój funkcji metropolitalnych Szczecina,
- rozwój aglomeracji miejskiej Koszalina,
- rozwój ponadregionalnych, multimodalnych sieci transportowych,
- wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój infrastruktury energetycznej,
- poprawa dostępności do obszarów o walorach turystycznych i uzdrowiskowych.

IV cel strategiczny: „Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami”

Dla realizacji współczesnych wyzwań ekologicznych wykorzystane będą technologie środowiskowe, wprowadzające do środowiska mniej zanieczyszczeń oraz eksploatujące zasoby naturalne w sposób zapewniający ich dłuższą dostępność, przy jednoczesnym zwiększeniu wzrostu gospodarczego i konkurencyjności. Przyjęte kierunki działań do realizacji tego celu to:

- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów,
- zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii,
- rozwój infrastruktury ochrony środowiska i systemu gospodarowania odpadami,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.

V cel strategiczny: „Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności”

Warunkiem koniecznym dla rozwoju gospodarczego jest dostęp do zasobów ludzkich zdolnych do wytwarzania produktów wysokiej jakości oraz do konsumentów o jak najwyższej sile nabywczej. Dzięki realizacji tego celu osiągnie się wzrost umiejętności i kwalifikacji społeczeństwa oraz spełnione zostaną wymogi współczesnego rynku pracy oraz aktywnego udziału w obiegu dóbr kultury i nauki, a także kształtowanie kadr tworzących innowacyjny potencjał regionu.

Kierunki działań służące realizacji powyższego celu to:

- rozwój kadr innowacyjnej gospodarki,
- zwiększanie aktywności zawodowej ludności,
- rozwój kształcenia ustawicznego,
- rozwój szkolnictwa zawodowego zgodnie z potrzebami gospodarki,
- budowanie społeczeństwa informacyjnego,
- zwiększanie dostępności i uczestnictwa w edukacji przedszkolnej.

VI cel strategiczny: „Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu”

Głównym zamierzeniem jest wspieranie elementarnej komórki społecznej jaką jest rodzina, zapewnienie jak najpowszechniejszego dostępu do opieki zdrowotnej, edukacji, dóbr kultury i innych elementów dziedzictwa wspólnego. Strategia poświęca także uwagę wspieraniu demokracji lokalnej i budowie szeroko rozumianej tożsamości jako czynników kulturowych przesądzających o poczuciu więzi i współodpowiedzialności. Cel zostanie osiągnięty poprzez realizację celów kierunkowych:

- wspieranie funkcji rodziny,
- zwiększanie jakości i dostępności opieki zdrowotnej,
- wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego,
- wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej,
- rozwijanie dorobku kulturowego jako fundamentu tożsamości regionalnej,
- przeciwdziałanie ubóstwu i procesom marginalizacji społecznej.

3.4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 19 października 2010 r. uchwałą Nr XLV /530/10. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego ma 3 zasadnicze cele:

- dostarczenie informacji o województwie, zwłaszcza o jego uwarunkowaniach przestrzennych i kierunkach rozwoju w tej dziedzinie,
- kształtowanie polityki przestrzennej w województwie, zgodnej ze strategią rozwoju kraju, strategią rozwoju województwa i innymi dokumentami strategicznymi i programowymi,
- koordynację elementów planowania rozwoju wynikających ze zobowiązań międzynarodowych, planowania krajowego, regionalnego i lokalnego.

Realizując te cele plan zagospodarowania przestrzennego województwa określa:

- uwarunkowania zewnętrzne, wynikające z obowiązujących przepisów prawa, położenia województwa w przestrzeni krajowej i europejskiej oraz z krajowych i europejskich strategii i programów rozwoju,

- uwarunkowania wewnętrzne, wynikające ze strategii i programów wojewódzkich, stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego i potrzeb jego ochrony, stanu zagospodarowania przestrzeni oraz rozwoju społeczno-gospodarczego województwa,
- kierunki i działania służące realizacji strategicznych celów województwa, z uwzględnieniem zadań o znaczeniu ponadlokalnym o zasięgu krajowym i wojewódzkim,
- narzędzia realizacji planu, w tym rekomendacje do krajowej i regionalnej polityki przestrzennej oraz systemu monitoringu.

3.5. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego

Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019 został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Nr XII/142/11 z dnia 20 grudnia 2011 roku. W Programie przyjęto aktualny stan środowiska, stan infrastruktury ochrony środowiska oraz uwzględniono cele i działania zdefiniowane w „Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego”.

Cele strategiczne Programu podzielono na długoterminowe do roku 2019 oraz krótkoterminowe na lata 2012-2015 w podziale na 12 najważniejszych komponentów środowiska w województwie:

I. Jakość powietrza - potencjalne możliwości ograniczenia emisji gazów do powietrza poprzez rozwój OZE

Cel długoterminowy do roku 2019

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- opracowanie i realizacja programów służących ochronie powietrza,
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

II. Wody powierzchniowe i podziemne: zagrożenia jakości wód; jakość wód powierzchniowych; jakość wód podziemnych

Cel długoterminowy do roku 2019

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych.

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- poprawa jakości wód, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych,
- zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystywanie,
- przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek.

III. Wody morskie: przejściowe i przybrzeżne

Cel długoterminowy do roku 2019

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód przejściowych i przybrzeżnych oraz skuteczna ochrona linii brzegowej.

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności zatrzymanie eutrofizacji tych wód,
- zatrzymanie procesów degradacji brzegu morskiego i ochrona linii brzegowej.

IV. Gospodarka odpadami

Cel długoterminowy do roku 2019

Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

V. Zasoby przyrodnicze województwa

Prawne formy ochrony przyrody

Cel długoterminowy do roku 2019

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa,

- stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody,
- ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych,
- ochrona walorów krajobrazowych i ładu przestrzennego w strefie brzegowej Morza Bałtyckiego.

Lasy

- wykorzystanie funkcji lasów, jako instrumentu ochrony środowiska,
- zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych,
- edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych,
- identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.

VI. Turystyka

Cel długoterminowy do roku 2019

Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- wdrożenie zasad turystyki zrównoważonej na obszarach chronionych,
- promocja przyrodniczych walorów turystycznych województwa.

VII. Klimat akustyczny

Cel długoterminowy do roku 2019

Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas,
- ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców

VIII. Pola elektromagnetyczne (PEM)

Cel długoterminowy do roku 2019

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Cel krótkoterminowy do roku 2015

- monitoring poziomów pól elektromagnetycznych.

IX. Zapobieganie poważnym awariom

Cel długoterminowy do roku 2019

- minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia.

Cel krótkoterminowy do roku 2015

- zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii,
- zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych,
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych.

X. Kopaliny

Cel długoterminowy do roku 2019

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cel krótkoterminowy do roku 2015

- minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego.

XI. Jakość gleb

Cel długoterminowy do roku 2019

Ochrona gleb zdegradowanych negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej,
- opracowanie strategii zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej,
- inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych.

XII. Edukacja ekologiczna

Cel długoterminowy do roku 2019

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska

Cele krótkoterminowe do roku 2015

- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie ochrony powietrza i gospodarki odpadami,
- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie zużycia wody oraz jej zanieczyszczeń,
- tworzenie proekologicznych wzorców zachowań, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, w odniesieniu do pozostałych komponentów środowiska,
- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem.

W Wojewódzkim Programie ochrony środowiska przedstawiono również strukturę zarządzania środowiskiem oraz monitoring wdrażania, zarządzania programem oraz koordynację współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządową, społeczeństwem, przedsiębiorcami. W ramach wskazania możliwości finansowania działań środowiskowych oraz finansowania zadań zawartych w programie umieszczono strukturę finansowania zaplanowanych działań. Program zawiera także wytyczne do tworzenia i realizacji powiatowych programów ochrony środowiska.

3.6. Plan gospodarki odpadami dla województwa zachodniopomorskiego

„Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy 2018-2023” został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XVI/218/12 w dniu 29 czerwca 2012 r. Przyjęte cele główne w Planie wojewódzkim są zgodne z Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2014.

Naczelną zasadą przyjętą w Planie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny, zgodny z obowiązującym Prawem ochrony środowiska. Nadrzędnym celem Planu jest: *Stworzenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju i opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi.*

Dla różnych rodzajów odpadów zdefiniowano cele strategiczne:

I. Odpady komunalne, w tym odpady ulegające biodegradacji

Cel 1. Objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych oraz systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do lipca 2013 r.

Cel 2. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów: w 2013 r. nie więcej niż 50%, w 2020 r. nie więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Cel 3. Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014r.

Cel 4. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu odpadów (papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło) z gospodarstw domowych oraz odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów powstających w gospodarstwach domowych na poziomie min. 50% ich masy do 2020 r.

II. Odpady podlegające odrębnym przepisom prawnym (w tym odpady niebezpieczne)

Odpady zawierające PCB

Cel 1. Sukcesywne likwidowanie odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.

Odpady zawierające azbest

Cel 1. Sukcesywne osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w okresie od 2012 r. do 2032 r.

Oleje odpadowe

Cel 1. Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%;

Cel 2. Pełne wykorzystania mocy przerobowych instalacji do regeneracji olejów odpadowych.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Cel 1. Utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu dla zużytego sprzętu powstałego z wielkogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego w wysokości:

- poziomu odzysku w wysokości 80% masy zużytego sprzętu,
- poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 75% masy zużytego sprzętu;

Cel 2. Utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu w wysokości dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu teleinformatycznego, telekomunikacyjnego i audiowizualnego:

- poziomu odzysku w wysokości 75% masy zużytego sprzętu,
- poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 65% masy zużytego sprzętu;

Cel 3. Utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu w wysokości dla zużytego sprzętu powstałego z małogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego, sprzętu oświetleniowego, narzędzi elektrycznych i elektronicznych z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych, zabawek, sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz przyrządów do nadzoru i kontroli:

- poziomu odzysku w wysokości 70% masy zużytego sprzętu,
- poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 50% masy zużytego sprzętu.

Cel 4. Utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu w wysokości dla zużytych gazowych lamp wyładowczych – poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytych lamp w wysokości co najmniej 80% masy tych zużytych lamp

Cel 5. Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4 kg na mieszkańca/rok.

Zużyte baterie i akumulatory

Cel 1. Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych, pozwalająca na osiągnięcie następujących poziomów zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych: 25% do 2012 r., 45% do 2016 r. i w latach następnych masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych;

Cel 2. Utrzymanie wydajności recyklingu z 2011 r. na poziomie nie mniejszym niż: co najmniej 75% masy zużytych baterii i akumulatorów niklowo-kadmowych, co najmniej 50% masy pozostałych zużytych baterii i akumulatorów.

Odpady medyczne i weterynaryjne

Cel 1. Podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych w okresie do 2022 r., uwzględniającej segregację odpadów u źródła powstawania, zmniejszając tym samym ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Cel 1. Osiągnięcie minimalnych poziomów odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku: 85% i 80% do końca 2014 r., 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015 r.

Zużyte opony

Cel 1. Utrzymanie, w perspektywie do 2022 r., dotychczasowego poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

Odpady opakowaniowe

Cel 1. Osiągnięcie, do roku 2014, poziomów odzysku i recyklingu odpadów powstałych z opakowań oraz utrzymanie poziomów w latach następnych:

- opakowania razem: 60% odzysku*, 55% recyklingu*,
- opakowania z tworzyw sztucznych: 22,5 % recyklingu*, **,
- opakowania z aluminium: 50 % recyklingu*,
- opakowania ze stali, w tym z blachy stalowej: 50% recyklingu*,
- opakowania z papieru i tektury: 60% recyklingu*,
- opakowania ze szkła gospodarczego poza ampułkami: 60% recyklingu*,
- opakowania z drewna: 15% recyklingu*.

* Nie dotyczy opakowań mających bezpośredni kontakt z produktami leczniczymi określonymi w przepisach ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r., Nr 45, poz. 271, z późn. zm.)

** Do poziomu recyklingu zalicza się wyłącznie recykling, w wyniku którego otrzymuje się produkt wykonany z tworzywa sztucznego.

Zbędne środki bojowe i odpady materiałów wybuchowych

Cel 1. W okresie do 2022 r. zakłada się sukcesywne zagospodarowanie materiałów odpadów wybuchowych, poprzez kontynuację dotychczasowego sposobu zagospodarowania zbędnych środków bojowych.

III. Odpady Pozostałe

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej

Cel 1. Osiągnięcie do 2020 r. poziomu 70% wagowo przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych.

Komunalne osady ściekowe

Cel 1. Ograniczenie składowania komunalnych osadów ściekowych, aż do całkowitego zaprzestania ich składowania do 1 stycznia 2013 r.,

Cel 2. Zwiększenie, w perspektywie do 2022 r., ilości komunalnych osadów ściekowych przetwarzanych przed wprowadzeniem do środowiska oraz osadów przekształcanych metodami termicznymi,

Cel 3. Maksymalizacja, w perspektywie do 2022 r., stopnia wykorzystania substancji biogenych zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego i chemicznego oraz środowiskowego.

Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne

Cel 1. Zmniejszenie masy składowanych odpadów do poziomu nie więcej niż 40% masy wytworzonych odpadów do roku 2022.

Odpady z wybranych gałęzi gospodarki odpadami, których zagospodarowanie stwarza problemy

Cel 1. Zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,

Cel 2. Zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem,

Cel 3. Zwiększenie stopnia zagospodarowania odpadów w podziemnych wyrobiskach kopalni, w tym poprzez odzysk.

W oparciu o przeprowadzoną ankietyzację gmin w PGO określono docelowe granice regionów gospodarki odpadami komunalnymi ze wskazaniem gmin wchodzących w skład regionu. Wyznaczając nowe regiony gospodarki odpadami kierowano się ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U z 2012 r., poz. 391), oraz ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.) wg której podstawą gospodarki odpadami komunalnymi powinny stać się regiony gospodarki odpadami komunalnymi, w których liczba mieszkańców nie powinna być mniejsza niż 150 tys.

Gmina Drawsko Pomorskie wchodzi w skład Regionu CZG RXXI, który obejmuje 27 gmin. Obecnie na terenie regionu CZG RXXI nie funkcjonują żadne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, termicznego przekształcania odpadów, czy też biologicznego przetwarzania odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji (kompostownie). W regionie CZG RXXI planuje się budowę Regionalnego Zakładu Gospodarowania Odpadami w Słajsinie, gm. Nowogard - w ramach, którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, regionalna kompostownia selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. W Słajsinie planuje się również budowę trzech stacji przeładunkowych odpadów, które będą zlokalizowane w: Mielenku Drawskim, Mokrawicy i Świnoujściu. Ponadto, zgłoszono również planowaną inwestycję polegającą na budowie Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Śniatowie, gm. Kamień Pomorski, w ramach którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja termicznego przekształcania odpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

3.7. Strategia Powiatu Drawskiego

Strategia Powiatu Drawskiego na lata 2000-2015 to ustalenie konkretnych celów możliwych do osiągnięcia oraz metod, jakie zastosuje się realizując ustalone cele w najbliższych 15 latach. Misja, jaką powiat sobie wytyczył do realizacji dotyczy wzajemnej współpracy powiatu i gmin w nim położonych, w celu podwyższania standardów życia społeczeństwa, poprzez dążenie do zrównoważonego i trwałego rozwoju, zgodnego ze standardami Unii Europejskiej.

Przez postulat zrównoważonego i trwałego rozwoju rozumie się:

- **aktywizację gospodarczą regionu** z zachowaniem zasad zrównoważonego wzrostu ekonomicznego, z uwzględnieniem czynników ekologicznych i gospodarczych funkcji Powiatu (turystyka, transport, przemysł, rolnictwo), stanowiących podstawy przewagi strategicznej regionu;
- **poprawę dostępności ekonomicznej i komunikacyjnej regionu** oraz rozbudowę jego infrastruktury technicznej i ekonomicznej; rozwój nauki i budowanie więzi strukturalnych między praktyką a nauką; aktywizację obszarów wiejskich na rzecz ich wielofunkcyjnego rozwoju oraz wzrostu efektywności i konkurencyjności rolnictwa;
- **wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości;**
- **wdrożenie regionalnej polityki równoważenia rynku pracy;**
- **działanie na rzecz polepszenia warunków życia społeczności lokalnych** w zakresie: edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, kultury, kultury fizycznej i polityki społecznej;
- **podejmowanie inicjatyw gospodarczych i społecznych** na rzecz pełnej integracji regionu i wyrównania szans rozwojowych poszczególnych Gmin Powiatu Drawskiego;

- **rozwój współpracy międzyregionalnej, międzynarodowej i przygranicznej;** wspieranie rozwoju demokracji lokalnej.

Realizacja określonej w Strategii misji, możliwa jest dzięki wytyczonym jasno celom. Składają się na nią cztery cele strategiczne, które dotyczą poprawy konkurencyjności Powiatu Drawskiego; powszechnej dostępności, dóbr, usług i informacji; stworzenia warunków do rozwoju zasobów ludzkich oraz podniesienia jakości życia w regionie.

3.8. Program ochrony środowiska dla powiatu drawskiego

Program ochrony środowiska dla powiatu drawskiego na lata 2008 – 2015 zawiera analizę i ocenę stanu istniejącego, ustalenie przewidywanych zmian czynników związanych z ochroną środowiska, działania zmierzające do poprawy stanu ochrony środowiska, projekt działań związanych z wdrożeniem Programu, szacunkowe koszty oraz system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów. Ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska to całokształt działań mających na celu zapewnienie współczesnemu i przyszłym pokoleniom korzystnych warunków życia. Ochrona środowiska powinna odbywać się w oparciu o zachowanie równowagi przyrodniczej, odtwarzanie zasobów naturalnych, racjonalne użytkowanie zasobów nieodnawialnych, ograniczanie uciążliwości dla środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa ekologicznego. Cel ten może być osiągnięty poprzez:

- racjonalną ochronę i kształtowanie środowiska, zgodnie z zasada zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałanie wpływom na środowisko, które mogą spowodować jego trwałe zniszczenie i zanieczyszczenie,
- dbałość o zachowanie walorów krajobrazowych środowiska,
- przywracanie do stanu naturalnego ekosystemów zdegradowanych oraz zachowanie w stanie niezmiennym ekosystemów cennych przyrodniczo (ochrona przyrody),
- wykorzystywanie do ochrony elementów środowiska najnowszych osiągnięć naukowych i technicznych,
- rozmieszczanie obiektów gospodarczych w sposób najmniej szkodliwy dla środowiska (właściwe planowanie przestrzenne),
- wprowadzenie wymogu stosowania w działalności gospodarczej technologii i rozwiązań technicznych stwarzających jak najmniejsze zagrożenie lub uciążliwości dla środowiska, a w szczególności technologii niskoodpadowych i niskowodochłonnych,
- budowę lub instalowanie oraz właściwą eksploatację elementów infrastruktury technicznej chroniących środowisko.

POŚ przyczynia się do wzrostu zainteresowania problematyką ochrony środowiska wśród instytucji, organizacji społecznych oraz mieszkańców. Jest narzędziem kontroli i materiałem

wykorzystywanym do planowania, pozwala też uporządkować działania władz lokalnych określając harmonogram działań i stanowiąc ramy dla planów bardziej szczegółowych.

3.9. Strategia Rozwoju Gminy Drawsko Pomorskie

W strategii Rozwoju Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2002 - 2015 sformułowano następującą deklarację: ***Misją Gminy Drawsko Pomorskie jest zrównoważony rozwój gospodarczy w oparciu o rozwijające się ekologiczne rolnictwo, przetwórstwo i leśnictwo.***

Sformułowano trzy strategiczne cele rozwoju gminy Drawsko Pomorskie:

- I. Rozwój turystyczny gminy
  - *rozwój ruchu turystycznego,*
  - *rozwój bazy turystycznej,*
  - *wzmocnienie potencjału lokalnego w zakresie rozwoju turystyki i rolnictwa.*
- II. Racjonalne wykorzystanie i rozwój zasobów gminy
  - *program zapewnienia czystości ekologicznej gminy,*
  - *zarządzanie.*
- III. Podnoszenie poziomu usług społecznych.
  - edukacja i szkolnictwo,
  - bezpieczeństwo gminy,
  - zdrowie i pomoc społeczna.

Do głównych zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa należy zaliczyć przede wszystkim substancje biogenne, czyli związki azotu i fosforu oraz w mniejszym stopniu pestycydy stosowane w ochronie upraw. Ponadto ścieki z terenów rolniczych stanowią zagrożenie sanitarne. Do istotnych źródeł zanieczyszczeń należy zaliczyć źródła związane z hodowlą zwierzęcą, w tym niewłaściwie zabezpieczone przyzmy obornika, nieszczelne zbiorniki na gnojówkę oraz zanieczyszczenia pochodzące z wybiegów otwartych.

Obszarowe zanieczyszczenia związane są także z nadwyżkami substancji biogenych w glebie, pochodzącymi z nawozów sztucznych i naturalnych, niewykorzystanymi przez rośliny uprawne. Na wielkość zanieczyszczeń odprowadzanych z gospodarstw wiejskich w szczególności wpływa stopień skanalizowania i możliwość oczyszczania ścieków powstających w gospodarstwie. Natomiast o przedostawaniu się zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego do wód podziemnych i powierzchniowych decyduje rodzaj i intensywność produkcji rolnej, w tym ilość stosowanych nawozów sztucznych i naturalnych, sposób wykorzystania powierzchni ziemi, intensyfikacja produkcji zwierzęcej i rodzaj prowadzonej hodowli. Do czynników pośrednio wpływających na stopień zanieczyszczenia wód zaliczyć należy przede wszystkim klimat (w tym częstotliwość i intensywność opadów), jak również rodzaj gleb decydujący o wymywaniu z powierzchni substancji biogenych (powodujących eutrofizację wód) oraz o przenikaniu zanieczyszczeń wód podziemnych. Przestrzenny rozkład ścieków wytwarzanych w województwie zachodniopomorskim jest zróżnicowany. Na terenie gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w Drawsku Pomorskim, dwie lokalne oczyszczalnie ścieków w Olesznie $Q=400 \text{ m}^3/\text{d}$ i Karwicach $Q=56,2 \text{ m}^3/\text{d}$, będące w administracji wojska oraz w okolicy miejscowości Konotop (3), i Oleszna (6).

Zanieczyszczenia obszarowe, które trafiają do środowiska wodnego z wodami opadowymi w wyniku prowadzonej działalności rolniczej oraz z obszarów wiejskich są ważne, z uwagi na to, że ok. 42% powierzchni ogólnej gminy Drawsko Pomorskie to użytki rolne w tym: grunty orne, łąki i pastwiska. Do głównych zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa należy zaliczyć przede wszystkim substancje biogenne, czyli związki azotu i fosforu oraz w mniejszym stopniu pestycydy stosowane w ochronie upraw. Ponadto ścieki z terenów rolniczych stanowią zagrożenie sanitarne. Do istotnych źródeł zanieczyszczeń należy zaliczyć źródła związane z hodowlą zwierzęcą, w tym niewłaściwie zabezpieczone przyzmy obornika, nieszczelne zbiorniki na gnojówkę oraz zanieczyszczenia pochodzące z wybiegów otwartych. Obszarowe zanieczyszczenia związane są także z nadwyżkami substancji biogenych w glebie, pochodzącymi z nawozów sztucznych i naturalnych, niewykorzystanymi przez rośliny uprawne. O przedostawaniu się zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego do wód podziemnych i powierzchniowych decyduje rodzaj i intensywność produkcji rolnej, w tym ilość stosowanych nawozów sztucznych i naturalnych, sposób wykorzystania powierzchni ziemi, intensyfikacja produkcji zwierzęcej, rodzaj prowadzonej hodowli. Do czynników pośrednio wpływających na stopień zanieczyszczenia wód zaliczyć należy przede wszystkim klimat (w tym częstotliwość i intensywność opadów), jak również rodzaj gleb decydujący o wymywaniu z powierzchni

substancji biogenych (powodujących eutrofizację wód) oraz o przenikaniu zanieczyszczeń wód podziemnych.

Wg badań przeprowadzonych przez WIOŚ Szczecin, w latach 2001 – 2010 średnioroczne stężenia azotu ogólnego w punktach monitoringu rzek zamykających duże zlewnie nie przekroczyły wartości granicznej określonej dla I klasy (5 mg N/l). Badania odzwierciedlają tendencję spadkową obniżania się stężeń podstawowych wskaźników eutrofizacji – jest to następstwem zmniejszania się udziału nieoczyszczonych ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych oraz sieci kanalizacji na obszarach wiejskich.

Wody podziemne

Niewielki fragment obszaru gminy, w regionie od Suliszewa i Gudowa, leży w obrębie granic jednego z obszarów wysokiej ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP nr 125 w ewidencji PIOŚ). Wody tego zbiornika badane w odwiercie w Złocięncu, zaliczono do najwyższej klasy czystości (Ia). Według szczegółowych danych dla odwiertu w Drawsku Pomorskim wody wgłębne występują tu w warstwie wodonośnych piasków i żwirów, na głębokości poniżej 50 – 60 m poziom wodonośny odizolowany jest przez zalegającą na nim warstwę glin zwałowych, co dobrze chroni zasoby wód przed potencjalnymi zanieczyszczeniami. Stan sanitarny wód gruntowych badany jest regularnie w odwiercie w Drawsku Pomorskim. Występujące tu zasoby na przestrzeni ostatnich 5 lat klasyfikowano jako wody niskiej jakości (III klasa).

Zaopatrzenie w wodę

Gmina miejsko-wiejska Drawsko Pomorskie zwodociągowana jest w 91 %. Na terenie gminy Drawsko Pomorskie 21 miejscowości (w tym Drawsko Pomorskie) posiadają własne ujęcia wody i stacje wodociągowe, niektóre w ciągu uzdatniania posiadają odżelaziacze. Ujęcie i sieć wodociągowa w Drawsku Pomorskim oraz w 10 innych wsiach są zarządzane przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji. Ujęcia i sieć w Karwicach i Olesznie są eksploatowane przez administrację wojskową.

Ważnym aktem prawnym dla zaopatrzenia ludności w wodę jest ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, która weszła w życie 14 stycznia 2002 roku. Ustawa określa zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym zasady działalności przedsiębiorstw wodociągowo - kanalizacyjnych, zasady tworzenia warunków do zapewnienia ciągłości dostaw i odpowiedniej jakości wody, niezawodnego odprowadzania i oczyszczania ścieków, a także ochrony interesów odbiorców usług, z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska i optymalizacji kosztów. Biorąc pod uwagę obowiązki gminy wymienić należy przede wszystkim:

- ustalanie kierunków rozwoju sieci w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,

- obowiązek regularnego informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia.

Tab. 2. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2010 r. w gminie Drawsko Pomorskie (Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie)

	Zużycie wody w 2010 r.	
	m ³	m ³ /1 mieszkańca
Drawsko Pomorskie	574 800	27,7

Na terenie gminy miejsko-wiejskiej Drawsko Pomorskie w ramach dostawy wody zaleca się:

- sukcesywnie wymieniać odcinki sieci ulegające częstym awariom bądź posiadające zbyt mały przepływ spowodowany „zarastaniem rur”,
- zwiększać niezawodność dostawy wody (np. poprzez łączenie w pierścień istniejących ciągów magistrali wodociągowej),
- utrzymywać wymaganą jakość wody pitnej.

Oczyszczalnia ścieków w Drawsku Pomorskim

Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia miejska o przepustowości 2200 m³/d przyjmuje ścieki z miasta Drawska oraz skanalizowanych pobliskich miejscowości. Dodatkowo do punktu zlewnego dowożone są ścieki z nieskanalizowanych obiektów i miejscowości z terenu gminy. Ścieki oczyszczone na oczyszczalni miejskiej w ilości średnio 1750 m³/d odprowadzane są do rzeki Drawy.

Tab. 3. Stopień skanalizowania i zwodociągowania [%] gminy Drawsko Pomorskie (wg. danych GUS 2010).

	2008	2009	2010
Wodociąg	91%	91%	91%
Kanalizacja	73%	74%	74%

Oprócz stacji wodociągowych i wodociągów obsługiwanych przez ZWiK na terenie wiejskim znajdują się urządzenia należące do AWRSP. Urządzenia te służą mieszkańcom takich miejscowości jak: Gudowo, Zarańsko, Suliszewo, Jankowo, Dalewo, Kumki, Woliczno, Gajewko oraz Zagorki. W tych miejscowościach znajdują się lokalne ujęcia wody i wodociągi.

Wody powierzchniowe

Północna część gminy odwadniana jest przez dopływ Regi – Starą Regę. Do zlewni tej należy również rzeka Gręzówka i Rzeźnica a także Olchowianka i Wilznica. Rzeka Brzeźnica wypływa z jez. Czaple Małe i po przepłynięciu niecałego kilometra opuszcza granice gminy. Rzeka Drawa natomiast odwadnia bezpośrednio południową część gminy i jest ona największą rzeką przepływającą przez opisywany teren. Drawa na całej długości

tworzy malownicze wąwozy i przełomy, a szybki nurt i strome zbocza upodobniają ją do rzek górskich. Jest jednym z 2 najpiękniejszych szlaków kajakowych w Polsce. Na terenie zlewni intensywnie rozwija się rekreacja i turystyka. Do zlewni Drawy zaliczają się następujące rzeki:

- Kokna,
- Studzienica.

Mniejszymi rzekami zlewni Drawy są rzeki:

- Ostrowitnica,
- Mnica,
- Drawka,
- Łącznik.

Drawa – prawobrzeżny dopływ Noteci, o długości ok. 200 km i powierzchni dorzecza 3200 km². Początek swój bierze koło Połczyna Zdroju, a uchodzi do Noteci poniżej Krzyża. Średni spadek rzeki wynosi 0,61 promila. Drawą na wysokości Drawna przepływa w ciągu sekundy średnio 10 m³ wody, na wysokości Kamiennej - już 15 m³, a u ujścia do Noteci, w Drawinach - ponad 20 m³. Charakter rzeki jest bardzo zróżnicowany: od leniwych odcinków w szerokiej dolinie (np. Prostynia-Rościn), po fragmenty o dużym spadku, bystrym prądzie i kamienistym dnie - przypominające rzeki podgórskie. Bardzo interesująca jest przyroda Drawy. Zróżnicowanie charakteru cieków odzwierciedla się w zróżnicowaniu roślinności wodnej i fauny ryb. Poszczególne odcinki reprezentują krainy pstrąga, lipienia, brzana i leszcza. W rzece żyje blisko 30 gatunków ryb. Najpospolitsze są jednak na wszystkich odcinkach rzeki: płoć, okoń, kiełb, krąp, kleń, piekielnica i miętus. Do najbardziej interesujących ryb Drawy, choć nielicznie w niej występujących, należą: troć, pstrąg, strzebla potokowa, głowacz białopłetwy i certa. W rzece żyją także związane z czystymi wodami: krasnorost *Hildenbrandtia rivularis* (czerwony nalot na podwodnych kamieniach), gąbki i mszywioly, na płytkich rozlewiskach podwodne łąki włosieniczników, jeżogłówek i rdestnic. Na odcinku chronionym w granicach parku narodowego można obserwować naturalne procesy kształtujące przyrodę rzeki i jej doliny, np. obrywy i osuwiska na zboczach, kształtowanie koryta rzecznoego pod wpływem drzew przewróconych w nurt. Czystość wód Drawy pod względem większości parametrów fizykochemicznych mieści się w granicach tzw. I klasy czystości wód. Jednak zawartość fosforanów (wynik niedostatecznego oczyszczenia ścieków komunalnych oraz spływów z rolniczych części zlewni) i stan sanitarny rzeki (zawartość bakterii typu kałowego) nie pozwalają na zakwalifikowanie jej wyżej, niż pogranicze II i III klasy.

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie istnieje specyficzny system rynien glacialnych, w których powstały liczne jeziora, rzeki lub strumienie. Zarówno jeziora jak i łąki dolinowe oraz zadrzewienia śródpolne i aleje przydrożne wpływają na zwiększenie walorów krajobrazowych tego obszaru.

Tab. 4. Zestawienie jezior na terenie gminy Drawsko Pomorskie oraz jezior przylegających do jej granic.

Lp.	Nazwa jeziora	Zlewnia O- Odry R- Regi	Powierzchnia zwierciadła wody (ha)	Wysokość lustra wody (m n.p.m.)
1.	Gągnowo	R	57,0	-
2.	Będargowo	R	30,0	96,6
3.	Rydzewo	R	42,5	100,8
4.	Węglino Wielkie	R	10,0	130,3
5.	Zarańskie	R	174,5	114,2
6.	Małe Dołgie	R	51,5	104,4
7.	Okra (Okunino)	O	50,0	103,0
8.	Darskowo (Zieliniec)	O	41,0	115,6
9.	Chociebądz Wielki (Kosobudy)	O	47,5	118,5
10.	Linowo (Chudowo)	O	37,5	99,8
11.	Brzeżno	O	14,0	-
12.	Binowo	O	23,5	89,9
13.	Wielkie Dąbie	O	97,5	89,0
14.	Konotop	O	44,0	96,3
15.	Konotop Mały	O	4,4	96,9
16.	Studnica	O	37,5	-
17.	Łozica	O	2,2	94,1
18.	Małe Dębno	O	20,0	-
19.	Jelenie	R	60,0	98,1
20.	Wilże	O	27,5	96,0
21.	Bucierz Duży	O	146,0	98,3
22.	Bucierz Mały	O	11,0	98,9
23.	Rekowo Wielkie	O	7,5	101,5
24.	Trzępielewo	O	20,0	-
25.	Ostrowiec	O	79,0	100,9
26.	Gągnowo Małe	R	7,2	-
27.	Mielno	O	35,5	-
28.	Czaple Duże	R	56,0	97,3
29.	Czaple Małe	R	36,0	97,3
30.	bez nazwy (zatoka przy ujściu Drawy z jeziorem Lubie)	O	17,5	95,4
31.	Lubie (Lubieszewskie)	O	1487,5	95,4
32.	Mielinek (Kotlik)	O	12,5	-
33.	Bez nazwy (jeziorno w Cianowie)	R	7,5	-
34.	Okoń Duży (Okunie)	O	7,5	-
35.	Słowinko	O	5,6	-
36.	Wierzchnie	O	4,0	92,5
37.	Żabiak	O	4,2	-

38.	bez nazwy (jezioro na północ wsi Woliczno)	R	3,8	-
39.	Dębno Duże	R	3,1	-
40.	Kotlik	O	2,4	-
41.	Klasieczno	O	2,2	-
42.	bez nazwy (staw we wsi Woliczno)	R	2,1	-
43.	bez nazwy (mały zbiornik na zach. od jeziora Konotop)	O	1,9	-
44.	bez nazwy (staw we wsi Łabędzie)	R	1,6	-
45.	Strzebielinko	O	1,6	-
46.	Wierzno	R	1,5	94,5
47.	bez nazwy (na północ od Cianowa)	R	1,5	-
48.	bez nazwy (jezioro we wsi Zagozd)	R	1,4	-
49.	bez nazwy (na północ od Cianowa)	R	1,5	-
50.	bez nazwy (jezioro we wsi Zagozd)	R	1,4	-

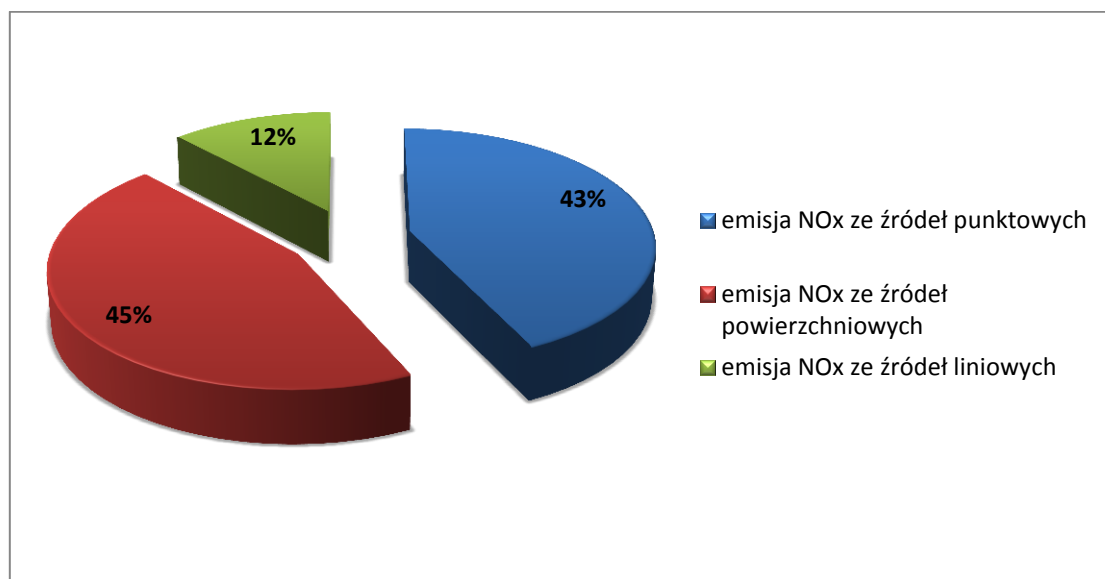
4.2. Powietrze atmosferyczne

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie gminy Drawsko Pomorskie jest gospodarka cieplna, w tym kotłownie lokalne i paleniska domowe wprowadzające do powietrza związki lotne powstałe w wyniku spalania węgla i drewna, zwłaszcza w sezonie grzewczym. Kolejne miejsce zajmuje ruch samochodowy emitujący do atmosfery spaliny:

- droga krajowa nr 20, łącząca Stargard Szczeciński i Szczecinek,
- drogi wojewódzkie:
  - nr 148 – Drawsko Pom. – Łobez,
  - nr 162 – Zarańsko – Świdwin,
  - nr 173 – Drawsko Pom. – Połczyn Zdrój,
  - nr 175 – Drawsko Pom. – Kalisz Pomorski.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie (WIOŚ) wykonał w ramach funkcjonującego w 2010 roku Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) ocenę jakości powietrza. Na system ten składały się: pomiary w stałych punktach (automatyczne, manualne i pomiary wskaźnikowe metodą pasywną), obliczenia w wykorzystaniem modeli rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu oraz metody obiektywnego oszacowania. Według oszacowań WIOŚ, w 2010 roku około 73% całkowitej emisji dwutlenku siarki z terenu województwa zachodniopomorskiego pochodziło ze źródeł punktowych; 26,8% ze źródeł powierzchniowych, a 0,2% ze źródeł liniowych. Dla dwutlenku azotu emisja punktowa stanowiła 43% emisji całkowitej, liniowa 45% a z sektora mieszkalno-usługowego 12%. W przypadku tlenku węgla największy udział miała emisja liniowa około 75%, powierzchniowa wynosiła 20,6% a punktowa 4,4%. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych emisja powierzchniowa stanowiła 73%, liniowa około 4% natomiast punktowa wynosiła 23%.

Wyk. 1. Rozkład procentowy emisji tlenków azotu na terenie województwa zachodniopomorskiego w 2010 roku.

Jakość powietrza atmosferycznego w gminie Drawsko Pomorskie na podstawie badań w 2010 r.

Stężenie średnioroczne SO_2 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] w powiecie drawskim, w odniesieniu do stężenia całkowitego na terenie województwa jest na średnim poziomie, ok. $4 \mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$. Na średnim poziomie utrzymuje się również emisja NO_2 ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$) - jej źródłem w znacznej mierze jest komunikacja samochodowa, udział emisji punktowej i powierzchniowej jest nieznaczący. Obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń wykazały, iż w przypadku pyłu PM_{10} , na przeważającym obszarze województwa, średnioroczne stężenie PM_{10} wynosi $16 \mu\text{g}/\text{m}^3$, co stanowi 40% wartości dopuszczalnej. W przypadku pyłu zawieszonego $\text{PM}_{2,5}$ kryterium w rocznych ocenach jakości powietrza stanowią:

- *poziom docelowy* – ustalony w dyrektywie CAFE (Clean Air for Europe) dla pyłu $\text{PM}_{2,5}$ wynosi $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (średnia roczna),
- *poziom dopuszczalny*, dla którego w dyrektywie CAFE ustalono 2 fazy: poziom dopuszczalny FAZA 1, który wynosi $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (średnia roczna) i który należy osiągnąć do 1 stycznia 2015 roku (wartość ta w latach 2008 – 2014 może być przekraczana o odpowiedni dla danego roku margines tolerancji) oraz poziom dopuszczalny FAZA 2, który wynosi $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (średnia roczna) i który należy osiągnąć do 1 stycznia 2020 r.

Strefa zachodniopomorska, na obszarze której znajduje się gmina Drawsko Pomorskie w ocenie za 2010 r. otrzymała klasę D2, w związku z przekroczeniem poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku, to ograniczenie prekursorów ozonu (tlenków azotu, węglowodorów i lotnych związków organicznych). W ocenie jakości powietrza za 2010 r. nie stwierdzono

przekroczenia poziomu docelowego dla ozonu dla strefy zachodniopomorskiej (źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska Szczecin).

Poziomy docelowe należy osiągnąć tam gdzie jest to możliwe za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technologicznych. Reasumując, jakość powietrza na terenie gminy Drawsko Pomorskie jak i całego powiatu drawskiego w odniesieniu do całego województwa można ocenić jako dobrą.

4.3. Klimat akustyczny

Hałas jest jednym z najbardziej uciążliwych czynników determinujących jakość środowiska. Decydujący wpływ na stan klimatu akustycznego ma motoryzacja, ruch kolejowy oraz działalność przemysłowa. Hałas komunikacyjny wykazuje tendencję wzrostową. Do najważniejszych czynników mających wpływ na klimat akustyczny gminy Drawsko Pomorskie zaliczyć należy przede wszystkim: komunikację drogową, ze szczególnym udziałem pojazdów ciężarowych. Gmina Drawsko Pomorskie położona jest przy drodze krajowej nr 20, łączącej Stargard Szczeciński i Szczecinek. Pozostałe drogi wojewódzkie to nr 148 – Drawsko Pom. – Łobez, nr 162 – Zarańsko – Świdwin, nr 173 – Drawsko Pom. – Połczyn Zdrój, nr 175 – Drawsko Pomorskie – Kalisz Pomorski. Komunikację kolejową zapewnia linia kolejowa nr 385 Runowo Pomorskie – Szczecinek. W przypadku szlaków kolejowych należy zwrócić uwagę na to, że efekty poprawy klimatu akustycznego nie są niezmiennie w czasie. Aby ich nie utracić, niezbędne jest utrzymywanie torowiska w dobrym stanie aż do następnego remontu (np. dzięki szlifowaniu torów).

Ograniczenie natężenia hałasu komunikacyjnego można osiągnąć m.in. poprzez nasadzenie roślinności lub montaż ekranów akustycznych wzdłuż najbardziej ruchliwych szlaków komunikacyjnych w rejonie zabudowy mieszkaniowej. Istotnym jest fakt, iż na terenie gminy Drawsko Pomorskie jak do tej pory, nie prowadzono badań w zakresie kontroli poziomu hałasu.

W opracowaniu dotyczącym stanu środowiska na terenie województwa zachodniopomorskiego (WIOŚ Szczecin) wskazuje się potrzebę budowy obwodnic, które przeniosłyby ruch tranzytowy na tereny oddalone od zabudowy mieszkaniowej. Planowane budowy obwodnic na terenie województwa zachodniopomorskiego zostały ujęte w „Programie budowy dróg krajowych na lata 2011 – 2015”. Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie planuje się budowy obwodnicy.

4.4. Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie występuje zagrożenie promieniowaniem jonizującym natomiast zagrożenie promieniowaniem niejonizującym występuje w ograniczonym zakresie. Jednym ze źródeł promieniowania na terenie gminy jest sieć energetyczna wysokiego, średniego oraz niskiego napięcia. Poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Jednak pola elektromagnetyczne w bezpośrednim

otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, np. sieci komórkowej mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Na podstawie Prawa ochrony środowiska art. 123 i 124 wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz aktualizowany corocznie rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Na terenie gminy brak jest znaczących źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

4.5. Gospodarowanie odpadami

W Planie gospodarki odpadami miasta i gminy Drawsko Pomorskie przedstawiono obliczenia, dotyczące szacunkowej ilości wytwarzanych odpadów komunalnych. Oparto je głównie na założeniach przyjętych w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami (Monitor Polski z 2003 r. Nr 11, poz. 159) oraz w Powiatowym Planie Gospodarki Odpadami. W Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Drawskiego w latach 2008-2015 prognozuje się zmiany ilości i jakości odpadów komunalnych, przy założeniu, że w latach 2003 do 2030 będzie miał miejsce spadek ludności na obszarach miejskich (ok. 2,4%) i znacznie większy w obszarach wiejskich (ok. 22%); średnio na terenie powiatu przewiduje się spadek zaludnienia o ok. 9%. Oczekuje się wzrostu ludności sezonowej, głównie turystów o ok. 6%.

Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy Drawsko Pomorskie w 2010 r. jest znacznie niższa w stosunku do założeń przyjętych w gminnym Planie Gospodarki Odpadami. Wg danych GUS na terenie gminy miejsko-wiejskiej Drawsko Pomorskie w 2010 roku zebrano 3017,2 Mg zmieszanych odpadów komunalnych. Zmniejszeniu uległa ilość odpadów zebranych w przeliczeniu na jednego mieszkańca, tj. ok. 185,3 kg/mieszkańca.

Na terenie Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie funkcjonuje selektywna zbiórka odpadów. Pojemniki ustawione są w 120 punktach gromadzenia odpadów w mieście i na terenach wiejskich. Mieszkańcy sami dostarczają odpady do tych punktów. Tak zorganizowany system selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych obsługuje jednostka budżetowa - Zakład Usług Komunalnych w Drawsku Pomorskim opróżniając zapełnione pojemniki przy pomocy 2 samochodów specjalistycznych z HDS. Zebrane przez ZUK odpady są przewożone na składowisko odpadów innych niż niebezpieczne w Mielenku Drawskim, gdzie są poddawane czyszczeniu i segregacji wtórnej, a następnie: makulatura posegregowana na kartony i gazetową oraz PET posegregowany na biały, zielony, niebieski i brązowy są poddawane prasowaniu w belownicy hydraulicznej. Tak przygotowany materiał, po zebraniu odpowiedniej partii jest transportowany przez firmę przewoźową do odbiorcy prowadzącego działalność polegającą na odzysku tych odpadów. Zakład Usług Komunalnych w Drawsku Pomorskim odbiera te odpady bezpośrednio z w/w punktów. Stłuczka szklana jest segregowana i czyszczona a następnie tłuczona i w formie zmieszanej magazynowane w boksie na terenie wiaty na składowisku w celu przekazania do odzysku.

Najwięcej odpadów z sektora gospodarczego wg. danych WIOŚ Szczecin w latach 2008 – 2009 pochodziło z terenu powiatów: pilickiego, gryfińskiego, stargardzkiego i miasta

Szczecin – stanowiły one 87% całego strumienia odpadów na terenie województwa zachodniopomorskiego. Są one głównie wytwarzane przez przemysł chemiczny, energetyczny, stoczniowy, cukierniczy, gospodarkę komunalną a od 2009 roku również przez budownictwo drogowe. Na terenie całego powiatu drawskiego brak jest większych wytwórców odpadów. Postępowanie dla innych odpadów w poszczególnych grupach (w tym poziomy odzysku i recyklingu) są zbieżne z założeniami przyjętymi w KPGO.

Zadaniem ciągłym na terenie gminy Drawsko Pomorskie jest likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów, które mają negatywny wpływ na środowisko, tym bardziej, że mogą się na nich znajdować niebezpieczne odpady budowlane (np. płyty azbestowe, resztki farb i lakierów, oleje), odpady z rzemiosła (np. oleje) i opakowania po pestycydach. Istotne jest, aby nie dopuszczać do powstawania nowych miejsc nielegalnego składowania odpadów a istniejące możliwie szybko poddać rekultywacji.

Nowy system gospodarki odpadami komunalnymi

W dniu 1 lipca 2011 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, która wzorując się na doświadczeniach innych krajów europejskich zmienia dotychczasowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Nowy system zakłada, że samorząd, który jest odpowiedzialny za wszystko to, co służy lokalnej społeczności, powinien być również odpowiedzialny za odebranie i właściwe zagospodarowanie odpadów. W nowym systemie gospodarki odpadami komunalnymi gmina będzie miała wpływ na każdy z jego elementów i dzięki temu będzie mogła kształtować sposób gospodarowania odpadami komunalnymi na swoim terenie.

Nowe obowiązki gminy i podmiotów gospodarujących odpadami:

- od dnia 1 stycznia 2012 r. gmina jest zobowiązana prowadzić rejestr działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- przedsiębiorca odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości jest zobowiązany uzyskać wpis do rejestru w gminie, z terenu której zamierza odbierać odpady komunalne (wpis do rejestru zastąpi zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie danej gminy);
- podmiot prowadzący działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i posiadający wpis do rejestru działalności regulowanej będzie mógł odbierać odpady komunalne na zlecenie gminy, jedynie w przypadku, gdy zostanie wyłoniony w drodze przetargu;
- gmina będzie wykonywała coroczną analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi;
- na gminie spoczywają również, zapisane w art. 3 ust. 2 ustawy obowiązki w zakresie prowadzenia działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych;

- gminy odpowiedzialne są za budowę, utrzymanie i eksploatację regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (w tym celu samorządy będą zobowiązane wybrać podmiot, który będzie budował, utrzymywał lub eksploatował regionalną instalację w drodze przetargu),
- gminy są zobowiązane ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:
  - do dnia 16 lipca 2013 r. – do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;
  - do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;
- gminy mają obowiązek osiągnąć do dnia 31 grudnia 2020 r.:
  - poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo,
  - poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo;
- gminy, jak i podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, będą miały obowiązek składania sprawozdań z realizacji nałożonych zadań.

Gmina Drawsko Pomorskie wchodzi w skład Regionu CZG RXXI, który obejmuje 27 gmin. Obecnie na terenie regionu CZG RXXI nie funkcjonują żadne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, termicznego przekształcania odpadów, czy też biologicznego przetwarzania odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji (kompostownie). W związku z tym, w regionie CZG RXXI budowany jest Regionalny Zakład Gospodarowania Odpadami w Słajsinie, gm. Nowogard - w ramach, którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, regionalna kompostownia selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. W ramach RZGO w Słajsinie realizowana jest budowa 3 stacji przeładunkowych. Ponadto, zgłoszono również planowaną inwestycję polegającą na budowie Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Śniatowie, gm. Kamień Pomorski, w ramach którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja termicznego przekształcania odpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

4.6. Awaryjne przemysłowe

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie ma zakładu, który wykorzystywałby w procesie technologicznym związku chemiczne (chlor, amoniak, kwas solny, wodorotlenek sodu, lateks

czy inne toksyczne chemikalia). Potencjalne źródło poważnych awarii stanowią zakłady prowadzące magazynowanie, transport i dystrybucję produktów ropopochodnych. Działania kontrolno–rozpoznawcze w jednostkach gospodarczych (potencjalnych sprawcach nadzwyczajnych zagrożeń środowiska) prowadzi Inspekcja Ochrony Środowiska pod kątem określenia zagrożeń, a w szczególności:

- stanu ilościowego materiału stwarzającego zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi (substancje toksyczne)
- sposobu zabezpieczenia miejsca zagrożenia na terenie zakładu
- przygotowania sprzętowego do zwalczania i usuwania skutków awarii przemysłowych
- posiadania planu ratownictwa awaryjnego na wypadek wystąpienie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Pogorszenie zanotowano w transporcie drogowym. Jest to wynikiem wzmożonego ruchu kołowego, wzrostu ilości przewożonych substancji niebezpiecznych – głównie paliw oraz złego stanu technicznego dróg i pojazdów. Mając powyższe na uwadze należy uznać za potencjalne źródła awarii przemysłowych drogę krajową nr 20 oraz drogi wojewódzkie: nr 148, nr 162, nr 173, nr 175.

4.7. Biotyczne elementy środowiska

Obszar gminy Drawsko Pomorskie charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, bogactwem zasobów przyrodniczych i dużą bioróżnorodnością. Teren ten obejmuje swoim zasięgiem pomniki przyrody i specjalne obszary ochrony Natura 2000. Obszary o największych walorach przyrodniczych zlokalizowane są w rejonie doliny Drawy oraz jej dopływów: Kokny i Studzienicy.

4.7.1. Pomniki przyrody

Jedną z form ochrony indywidualnej są pomniki przyrody. Są to głównie pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, krajobrazowej lub historyczno–pamiątkowej a zwłaszcza okazałych rozmiarów drzewa i krzewy, źródła, głązy narzutowe. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne. Na terenie gminy Drawsko Pomorskie występują liczne obiekty, które zostały uznane za pomniki przyrody.

Tab. 5. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie

Lp.	Nazwa pomnika	Położenie	Szacunkowy wiek	Obwód [cm]
1.	Dwa dęby szypułkowe	Drawsko Pomorskie, ul. Polna	500	461, 496
2.	Dąb szypułkowy	Drawsko Pom., Park im. F. Chopina	400	535
3.	Dąb szypułkowy	Wieś Suliszewo	400	468
4.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	400	370
5.	Jesion wyniosły	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	456
6.	Topola późna	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	460
7.	Choina kanadyjska	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	285
8.	Buk zwyczajny	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	430, 396
9.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	609, 695
10.	Sosna smołowa	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	234
11.	Sosna żółta	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	225
12.	Sosna wejmutka	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	236
13.	Lipa szerokolistna	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	349, 410, 518
14.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	700, 392
15.	Grupa 5 dębów szypułkowych	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	413, 414, 421, 466, 550
16.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	397, 477
17.	Dąb szypułkowy	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	453, 404
18.	Buk zwyczajny	Nadleśnictwo Drawsko Pomorskie	-	356

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie zachowane są liczne obiekty, które winny być chronione jako wartościowe elementy budujące krajobraz kulturowy. Wśród nich wyróżnia się:

- Cianowo - park dworski nr rejestru:1150, nr i data decyzji: 18.03.1982 r.,
- Dalewo - kościół filialny z otoczeniem- nr rej. 221, 15.01.1960 r.,
- Dalewo - park pałacowy -nr rej. 1149, 18.03.1982 r.,
- Gudowo - kościół filialny p.w. św. Barbary wraz z otoczeniem- nr rej. 222, 15.01.1960r,

- Jankowo - ruina kościoła nr rej. 541, 12.02.1966 r.,
- Jankowo - budynek magazynowy (spichlerz) nr rej. 971, 17.10.1977 r.,
- Jankowo - park dworski nr rej. 1151, 18.03.1982 r.,
- Karwice – pałac i park, nr rej. 542, 15.02.1966 r.,
- Karwice - park pałacowy łącznie z aleją dojazdową, nr rej 1114, 15.09.1980 r.,
- Linowo - dwór nr rej. 543, 12.02.1966 r.,
- Linowo - park dworski nr rej. 1112, 15.09.1980 r.,
- Łabędzie - kościół parafialny z wyposażeniem i otoczeniem nr rej. 47, 24.11.1954 r.,
- Mielenko Drawskie - kościół filialny p.w. M.B. Królowej Polski z cmentarzem nr rej. 224, 15.01.1960 r.,
- Mielenko Drawskie - park pałacowy nr rej. 1113, 15.09.1980 r.,
- Nętno - kościół filialny z otoczeniem nr rej. 239, 16.01.1960 r.,
- Olchowiec - park dworski (nr 1) nr rej. 1146, 18.03.1982 r.,
- Olchowiec - park dworski (nr 8) nr rej. 1147, 18.03.1982 r.,
- Oleszno - nie użytkowany kościół poewangelicki obecnie magazyn nr rej. 534, 30.12.1965r. (31.10.1969r. skreślono z rejestru zabytków),
- Rydzewo - kościół filialny z wyposażeniem i otoczeniem nr rej. 48, 26.10.1954 r.,
- Suliszewo - Kościół filialny p.w. Chrystusa Króla z otoczeniem nr rej. 225, 15.01.1960r.,
- Suliszewo - park pałacowy łącznie z aleją grabową, nr rej. 1148, 18.03.1982 r.,
- Woliczno - park dworski i aleja dojazdowa nr rej. 1111, 15.09.1980 r.,
- Zarańsko - Park dworski nr rej.1110,15.09.1980 r.,
- Ziemsko - Park dworski nr rej. 1152, 18.03.1982 r.,
- Żółte - Park dworski nr rej. 1159, 20.04.1982 r.,
- Żółte - Kościół filialny z otoczeniem i wyposażeniem nr rej. 49, 18.10.1954 r.

4.7.2. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000

Za obszary Natura 2000 uznaje się tereny najważniejsze dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych Europy. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) i specjalne obszary ochrony siedlisk mających znaczenie dla wspólnoty (SOO). Na terenie gminy Drawsko Pomorskie znajdują się 2 specjalne obszary ochrony siedlisk oraz dwa obszary ochrony ptaków.

Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) Natura 2000

„Brzeźnicka Węgorza” (PLH320002) - obszar obejmuje dolinę Brzeźnickiej Węgorzy wraz z jeziorami Brzeźniak, Żabice i Wierzno. Brzeźnicka Węgorza swoje źródło ma w jez. Studnica na Pojezierzu Drawskim i stanowi lewy dopływ rzeki Regi. Brzeźnicka Węgorza na całej swej długości przedstawia ogrom wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Stanowi niepowtarzalną mozaikę: w górnym odcinku (Kołatka - jez. Brzeźniak) jest potokiem o dużym spadku, wartkim nurcie i kamienistym dnie, poniżej jez. Żabice płynie szeroką i głęboką doliną, wzdłuż której występują bardzo bogate florystycznie łągi jesionowo-olszowe, bagienne olsy, żyzne i kwaśne buczyny oraz grądy. Na zboczach dolin oraz nad jeziorami spotkać można liczne źródła. O wysokiej klasie czystości potoku świadczy występowanie słodkowodnego krasnorosta (*Hildebrandtia rivularis*). Powyżej jez. Brzeźniak i na jego brzegach rozciągają się rozległe i niedostępne trzcinowiska, będące miejscem lęgowym wielu ptaków. Obszar jest ostoją doskonale zachowanych i zróżnicowanych lasów liściastych. Są one szczególnie kontrastowe z monokulturami leśnymi rosnącymi wokół. Poważne zagrożenia ostoi wynikają głównie z rozwijającej się na tych terenach nadmiernej turystyki, zwłaszcza w postaci rekreacyjnego użytkowania niezalesionych brzegów jezior. Urozmaicony teren wykorzystywany jest do organizowania rajdów samochodowych, mających również negatywny wpływ na otaczające środowisko, gdyż niszczone jest pokrywa glebowa, runo leśne, a hałas płoszy zwierzęta. Zagrożenie stwarza także zbytnia eutrofizacja wód spowodowana wzmożonym rozwojem glonów, która w zaawansowanym stadium może prowadzić do zaniku w wodzie życia biologicznego.

Siedliska:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*),
- żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*),
- grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*),
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe).

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): ptaki: batalion, bąk, bielik, błotniak stawowy, bocian biały, bocian czarny, derkacz, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsiorek, jarzębatka, kania czarna, kania ruda, kropiatka, kumak nizinny, lelek, lerka, łabędź krzykliwy, łączak, muchołówka mała, orlik krzykliwy, ortolan, puchacz, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, rybitwa zwyczajna (rzeczna), siewka złota, trzmielojad, zimorodek, wydra (ssak), bóbr europejski (ssak), czerwończyk nieparek (bezkręgowiec).

Jezioro Lubie i Dolina Drawy (PLH320023) – obszar obejmuje jedno z największych jezior Pojezierza Drawskiego (powierzchnia 1439 ha, głębokość 46 m), przez które przepływa rzeka Drawa. W granicach obszaru mieści się też odcinek doliny Drawy i Starej Drawy, utytułowany poniżej jeziora, wraz z otaczającymi łąkami i lasami. Dolna granica znajduje się przy jeziorze Grażyna koło Drawna. W granicach obszaru zawierają się także: fragment doliny Studzienicy, z bardzo dobrze rozwiniętymi zjawiskami źródłiskowymi oraz najlepiej w regionie wykształconymi fragmentami grądów, a także fragmenty Puszczy Drawskiej z rozproszonymi torfowiskami mszarnymi i jeziorami dystroficznymi z płem mszalnym (jez. Okoń). Jezioro Lubie należy do typu jeziora sielawowych, z podwodnymi łąkami ramieniowymi oraz reliktową fauną wodnych bezkręgowców. Jeziora otaczają cenne kwaśne buczyny. Do bardzo ważnych obiektów należy projektowany rezerwat źródłiskowy "Lubieszewo" na zboczu wzniesień morenowych nad jeziorem. Dolina Drawy znajdująca się w opisywanym obszarze jest żłobiona w piaskach sandrowych, porośniętych lasami Puszczy Drawskiej. Brzegi rzeki są urozmaicają przełomy i mielizny. Rosną tu szuwały, a na linii rzeki znajduje się kilka eutroficznych jezior: Dębno Wielkie, Dębno Małe, Strunowo. Teren ten jest niezamieszkały - poligon wojskowy, jednak tylko na niewielkich fragmentach rzeka i jej dolina wchodzi w skład obiektów taktycznych. Do rzeki przylega szeroka strefa ochronna, izolująca od obszarów, gdzie odbywają się ćwiczenia wojskowe. Przy Starej Drawie zachowały się stare drzewostany buczyn i dąbrów. W pobliżu doliny występują też jeziora z twardą wodą otoczone szuwarami kłociowymi (jez. Za Dywizją, Marglowe, Borowo). Poniżej Prostyni rzeka płynie przez duże torfowisko niskie, podścielone bardzo grubą warstwą gytii. W dolinie znajdują się cenne łąki z groszkiem błotny i ostoja derkacza. Ujście Drawy do Jez. Grażyna to płytka delta z kompleksem szuwarów i roślinności wodnej. Obszar ten to skupienie cennych siedlisk przyrodniczych, w tym 20 typów z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obszary te są ważne także dlatego, że jest tu jedno z kilku stanowisk reliktovej fauny bezkręgowców wodnych. Jezioro Lubie jest miejscem życia dwóch, bardzo rzadkich gatunków skorupiaków, uważanych za relikty polodowcowe: *Mysis relicta* i *Pallasea quadrispinosa*. Dla pierwszego z nich jest to jedno z czterech stanowisk istniejących aktualnie w Polsce. Obszar stanowi część ważnego korytarza ekologicznego Doliny Drawy. Głównym zagrożeniem jest działalność rekreacyjna działalność człowieka, czyli turystyka kajakowa i rozwój infrastruktury turystycznej wokół jeziora.

Siedliska

- twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic Charetea,
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne, nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*,
- zalewane muliste brzegi rzek,
- suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*),
- ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*),

- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion) ,
- ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*) , obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*, torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*), górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk ,
- kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*),
- grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*),
- pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*),
- bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne),
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe),

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): ptaki: bąk, bielik, błotniak stawowy, bocian czarny, derkacz, dzięcioł czarny, kania czarna, zimorodek, żuraw, kania ruda, lelek, lerka, łabędź krzykliwy, włochatka, puchacz, rybołów, różanka (ryba), głowacz białopłetwy (ryba), minóg rzeczny (ryba), bóbr europejski (ssak), czerwończyk nieparek (bezkręgowiec), traszka grzebieniasta (płaz), wydra (ssak), żółw błotny (gad).

Specjalne obszary ochrony ptaków (OSO) Natura 2000

Ostoja Drawska (PLB320019) - Opisywany obszar obejmuje część Pojezierza Drawskiego. Około 10% powierzchni terenu zajmują jeziora (ponad 50). Duże zróżnicowanie w rzeźbie terenu powstało w wyniku działalności lądolodu w czasie ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. W wyniku tego powstały między innymi: wały moreny czołowej, ozy, liczne jary, doliny rzek, jeziora rynnowe i wytopiskowe. Można tu także zobaczyć liczne wąwozy, parowy, bezodpływowe zbiorniki wodne, bagna i torfowiska. Znajdują się tu jedne z najgłębszych jezior w Polsce (np. Drawsko - 79,7 m, które jest zarazem największym jeziorem na tym obszarze) o urozmaiconej linii brzegowej, wysokich brzegach porośniętych lasem (głównie łągami i buczyną) lub niskich z roślinnością przybrzeżną. Wody jeziorne są bogate w wapń. Na dnie znajdują pokłady kredy jeziornej. Często też porastają je łąki ramienicowe. Największą rzeką jest Drawa, mająca tu swoje źródła (w rezerwacie Dolina Pięciu Jezior). Swoją początek biorą tutaj także: Dębница, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Rzeki odgrywają ważną rolę łączącą poszczególne fragmenty obszaru. Do bardzo wartościowych zbiorowisk należą torfowiska, szczególnie wysokie, występujące na

wododziałach oraz torfowiska przejściowe. Oprócz bogactwa form geomorfologicznych ostoja charakteryzuje się także różnorodnością flory i fauny. Spotyka się tu gatunki charakterystyczne dla roślinności atlantyckiej, arktycznej, borealnej, górskiej oraz ciepłolubne. Obszar jest bogaty w gatunki mchów. Znaczna część terenu jest użytkowana rolniczo. Głównymi zagrożeniami są:

- elektrownie wodne stanowiące barierę dla migracji ryb i innych organizmów wodnych, co powoduje ubożenie ichtiofauny reofilnej,
- spływ wód ze stawów rybnych położonych w zlewni jeziora Siecino powoduje szybszą eutrofizację jeziora,
- silna presja turystyczno-rekreacyjna,
- presja inwestycyjna dotycząca zabudowy brzegów jezior (ubożenie przyrodnicze i krajobrazowe terenu, utrudniania dla zwierzęta związanych z terenami wodnymi i wodno-błotnymi),
- potencjalne zagrożenie-intensyfikacja gospodarki rolnej (likwidacja odłogów, stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin).

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): batalion, bączek, bąk, bernikla białolica, bielik, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, bocian biały, bocian czarny, derkacz, drzemlik, dubelt, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsiorek, jarzębatka, kania czarna, kania ruda, kropiatka, lelek, lerka, łabędź czarnodzioby (mały), łabędź krzykliwy, łączak, muchołówka mała, puchacz, rybitwa czarna, rybołów, sokół wędrowny, sowa błotna, świergotek polny, trzmielojad, zielonka, zimorodek, żuraw, wydra [ssak], minóg strumieniowy [ryba], mopek [ssak], nocek duży [ssak], orlik krzykliwy, piskorz [ryba], rybitwa zwyczajna (rzeczna), koza [ryba].

Ostoję Ińską (PLB320008) - obszar typowy dla krajobrazu postglacjalnego Pojezierza Ińskiego. Rzeźba terenu została ukształtowana podczas stadiau pomorskiego ostatniego zlodowacenia i charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem form i wysokości względnych - można tu wyróżnić trzy zasadnicze jednostki geomorfologiczne i związane z nimi typy krajobrazu: wyniesienia moreny czołowej, sandry i wysoczyznę moreny dennej. Najwyższe wzniesienie - Głowacz osiąga 180 m n.p.m. Teren odwadniany jest przez rzekę Inę i jej dopływy, jedynie jego północna część odwadniana jest przez Regę. Cechy charakterystyczne ostoi to pofalowany teren, silnie rozczłonkowane lasy, liczne bagna i małe zbiorniki wodne. Torfowiska i jeziora zajmują ok. 9 % powierzchni, największe jest jezioro Ińskie (6 km²), o głębokości 42 m, wypełniające system krzyżujących się rynien glacialnych. Bogatej morfologii odpowiada mozaikowe użytkowanie terenu. Lasy zajmują blisko 60 % powierzchni. Są to przeważnie świeże lasy liściaste z bukiem i dębem oraz bory mieszane. Znaczący udział mają również lasy siedlisk wilgotnych i bagiennych z olchą i jesionem oraz sosną i brzozą. Stosunkowo niewielką część ostoi pokrywają zbiorowiska łąkowe oraz siedliska wilgotne: trzcinowiska, turzycowiska, roślinność szuwarowa, roślinność torfowisk

niskich i przejściowych. Pozostała część to użytki rolne. Występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W ostoi gniazduje ponad 140 gatunków ptaków. Bardzo ważna ostoja bielika i kilku innych gatunków drapieżnych, kilku gatunków kaczek i żurawia (>1% populacji krajowej). Zagrożeniem dla obszaru jest eutrofizacja wód; spływ nawozów z pól, rekreacja pobytowa i wzrost penetracji terenu.

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): batalion, bąk, bielik, błotniak stawowy, bocian biały, bocian czarny, derkacz, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsiorek, głowacz białopłetwy, jarzębatka, kania czarna, kania ruda, kropiatka, kumak nizinny, lelek, lerka, łabędź krzykliwy, łączak, muchołówka mała, orlik krzykliwy, ortolan, puchacz, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, rybitwa zwyczajna (rzeczna), siewka złota, traszka grzebieniasta, trzmiełojad, zimorodek, żuraw, wilk [ssak], wydra [ssak], minóg strumieniowy [ryba].

4.7.3. Lasy

Lasy Nadleśnictwa Drawsko stanowią zachodnią część Pojezierza Drawskiego. Położone są w środkowej części województwo zachodniopomorskiego głównie na obszarze gmin: Kalisz Pomorski i Drawsko Pomorskie. Pod względem przyrodniczo-leśnym teren Nadleśnictwa znajduje się w I krainie Bałtyckiej, dzielnicy 3 Pojezierza Wałęcko - Myśliborskiego. Lesistość wynosi 57,4%. Nadleśnictwo składa się z 17 leśnictw, liczy 35 tys. ha powierzchni i podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku. Teren Nadleśnictwa jest średnio zróżnicowany, przeważnie równy i falisty. Najniżej położony jest obszar w dolnym biegu rzeki Prostyni i wynosi około 80 m n.p.m. Najwyższe zaś wzniesienie wynosi 154 m n.p.m. Teren Nadleśnictwa Drawsko leży głównie w dorzeczu Odry, w zlewni rzeki Drawy, płynącej w swoim środkowym biegu przez obszar Nadleśnictwa. Krótki odcinek rzeki Drawy (1,5 km) poniżej jeziora Lubie ma charakter przełomu, w którym spadek rzeki sięga 2,67 promila. Dalej rzeka staje się spokojniejsza, przepływa przez jeziora: Wielkie Dąbie, Małe Dębno, Wiry, Zły Łęg i Strunowo. Poniżej niego bieg Drawy sztucznie skrócono, odcinając zastawką dawne koryto, tzw. Starą Drawę i przerzucając wodę do dawnego dopływu □ Prostyni. Zbudowana w 1916 roku zapora wodna elektrowni wodnej Borowo spiętrza je w jezioro Mielno (Borowskie). Po czym, uregulowany odcinek doprowadza do połączenia z pierwotnym korytem rzeki koło miejscowości Prostynia. W zasięgu Nadleśnictwa Drawsko występuje wiele jezior o zróżnicowanej powierzchni, rozrzuconych po całym obszarze. Jeziora i cieki wodne wraz z występującymi bagnami (w zarządzie Nadleśnictwa jest 2761 ha bagien) tworzą specyficzny mikroklimat korzystnie wpływający na drzewostany rosnące wokół nich. Jednak na przeważającej części obszaru stosunki wodne kształtowane są wyłącznie przez wody opadowe i zależą od ich intensywności. Dominującymi typami siedliskowymi, określonymi na podstawie drzewostanów, gleb i roślinności są siedliska borowe stanowiące ok. 72% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Udział pozostałych siedlisk tj. lasowych i bagiennych stanowi ok. 28%. Warunki glebowe i cechy klimatu sprawiają, że głównym

gatunkiem występującym w naszych lasach jest sosna, która zajmuje prawie 83% powierzchni, dalej brzoza 6%, buk i olsza po 3%, dąb 2%. Pozostałe gatunki nie mają większego znaczenia gospodarczego. Przeciętna zasobność wynosi 262 m³/ha, średni wiek drzewostanów 60 lat, przeciętny przyrost roczny 6.00 m³/ha.

4.8. Złóża surowców

Wg. „Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych” (stan na 31.12.2010 r.) na terenie gminy Drawsko Pomorskie występują liczne złoża piasku i żwiru oraz kredy. Złoża zestawiono w tabeli poniżej.

Tab. 6. Zasoby kopalin w tys. ton na terenie gminy Drawsko Pomorskie („Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych” Ministerstwo Środowiska 2011 r.)

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
PIASKI I ŻWIRY					
1.	Drawsko III	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	4320	-	-
2.	Drawsko Pomorskie II	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	1260	-	-
3.	Jankowo	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	424	-	-
4.	Mielenko Drawskie IV	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	-	-	-
5.	Mielenko Drawskie MD	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	13868	-	-
6.	Mielenko Drawskie V	złożo eksploatowane	17808	16520	505
7.	Mielenko Drawskie VI	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	3665	3665	-
8.	Woliczno II	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	3490	-	-
9.	Woliczno III	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	7529	7529	-
10.	Woliczno S	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	800	-	-
11.	Woliczno SW	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	35971	-	-
12.	Woliczno W	złożo eksploatowane	2329	1504	352
13.	Woliczno-Gudowo	złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie	108440	-	-
KREDA					
1.	Konotop III	złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie	154	-	-
2.	Mielenko Drawskie	złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane	128	-	-

Ponadto występują tu również „dzikie” niewielkie wyrobiska piasku i żwiru, aktualnie nieeksploatowane lub eksploatowane bez koncesji na potrzeby lokalne.

5. Zaniechanie realizacji POŚ

Wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019” mają z założenia na celu poprawę stanu środowiska na terenie gminy i tym samym pozytywnie wpływać będą na zdrowie człowieka. W związku z ciągłym rozwojem gospodarczym regionu, wzrostem inwestycji przemysłowych i poziomem konsumpcji brak realizacji programu prowadzi do pogorszenia wszystkich elementów środowiska. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji zapisów zawartych w Programie ochrony środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie:

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w związku ze zwiększonym wytwarzaniem ścieków,
- zmniejszanie się zasobów wodnych,
- postępująca degradacja gleb i utrata ich dla rolnictwa,
- utrata różnorodności ekologicznej i cennych przyrodniczo terenów,
- degradacja walorów krajobrazu,
- pogorszenie jakości powietrza,
- pogorszenie klimatu akustycznego,
- zwiększającą się liczbą mieszkańców narażonych na promieniowane elektromagnetyczne,
- wzrost zużycia wody,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

W przypadku, jeśli założenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z uwzględnieniem lat 2016 - 2019 nie będą realizowane, negatywne zmiany będą się nasilać a degradacja środowiska pogłębiać.

6. Oddziaływanie na środowisko realizacji Programu Ochrony Środowiska

Zasadnicza większość celów gminy wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019 ma na celu poprawę jakości elementów środowiska. Wśród planowanych inwestycji, mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko są:

W zakresie zaopatrzenia w wodę:

- budowa sieci wodociągowej w ul. Mazurskiej, Lubuskiej, Wielkopolskiej,
- budowa sieci wodociągowej Gajewo – Gajewko,
- budowa sieci wodociągowej Zarańsko – Żółcin – Rydzewo.

W zakresie gospodarki ściekowej:

- budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej Zarańsko – Żółcin – Żółte – Rydzewo – Nętno – Lasocin – Łabędzie,
- budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej w ul. Mazurskiej, Lubuskiej, Wielkopolskiej.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie powiatu drawskiego,
- budowa farmy wiatrowej w rejonie miejscowości Gajewo w gminie Drawsko Pomorskie wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.

W zakresie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi:

- budowa i wyposażenie punktów do selektywnej zbiórki odpadów na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie,
- usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Drawsko Pomorskie.

W zakresie edukacji ekologicznej:

- edukacja ekologiczna – zajęcia edukacyjne, konkursy ekologiczne.

Szczegółowa analiza i ocena oddziaływania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie oraz ich wpływ na poszczególne elementy środowiska została przedstawiona w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania. W załączniku nr 2 przedstawiona została lokalizacja inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

7. Zapobieganie i ograniczanie ujemnych oddziaływań na Środowisko

Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych z rozbudową sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz budową punktów do selektywnej zbiórki odpadów można ograniczyć do minimum stosując się do poniżej przedstawionych działań:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie

osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt. Mając na uwadze zasięg oraz charakter przekształceń środowiska podczas realizacji analizowanych inwestycji, zaleca się dokładne rozważanie lokalizacji inwestycji a także zastosowanie przyjaznych dla środowiska oraz wysokiej klasy rozwiązań technicznych.

8. Oddziaływania transgraniczne związane z realizacją POŚ

Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019 nie tworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. nr 199 poz. 1227, z późn. zm.): „przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane w przypadku projektów dokumentów, innych niż wymienione w art. 46. W prognozie oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie opisano aktualny stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy miejsko-wiejskiej oraz obecny system gospodarki odpadami komunalnymi. Określono także wpływ planowanych inwestycji na środowisko.

Wody powierzchniowe i podziemne

Zanieczyszczenia obszarowe trafiają do środowiska wodnego z wodami opadowymi w wyniku prowadzonej działalności rolniczej (substancje biogenne, głównie związki azotu i fosforu). Około 42% ogólnej powierzchni Gminy Drawsko Pomorskie to użytki rolne w tym: grunty orne, łąki i pastwiska. O przedostawaniu się zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego do wód podziemnych i powierzchniowych decyduje rodzaj i intensywność produkcji rolnej. Wg badań przeprowadzonych przez WIOŚ Szczecin, w latach 2001 – 2010 średnioroczne stężenia azotu ogólnego w punktach monitoringu rzek zamykających duże zlewnie nie przekroczyły wartości granicznej określonej dla I klasy (5 mg N/l). Badania odzwierciedlają tendencję spadkową obniżania się stężeń podstawowych wskaźników eutrofizacji – jest to następstwem zmniejszania się udziału nieoczyszczonych ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych oraz sieci kanalizacji na obszarach wiejskich.

Powietrze atmosferyczne

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie gminy Drawsko Pomorskie są zakłady produkcyjne oraz emisja powierzchniowa, z niskich emitatorów

odprowadzających gazowe produkty spalania z domowych palenisk i lokalnych kotłowni węglowych. Wśród inwestycji, które wpłyną na poprawę jakości powietrza atmosferycznego, ograniczając tym samym spalanie paliw kopalnych wymienia się: termomodernizację obiektów użyteczności publicznej oraz budowę farmy wiatrowej w rejonie m. Gajewo.

Na jakość powietrza wpływ ma również emisja komunikacyjna (droga krajowa nr 20 oraz drogi wojewódzkie: nr 148, nr 162, nr 173, nr 175). Gmina Drawsko Pomorskie położona jest w strefie zachodniopomorskiej, która otrzymała klasę D2, w związku z przekroczeniem poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu. Jakość powietrza na terenie gminy Drawsko Pomorskie można ocenić jako dobrą.

Klimat akustyczny

Do najważniejszych czynników mających wpływ na klimat akustyczny gminy Drawsko Pomorskie zaliczyć należy przede wszystkim: komunikację drogową, ze szczególnym udziałem pojazdów ciężarowych. Sposobami ograniczenia hałasu drogowego są: ciche nawierzchnie asfaltowe, ekrany akustyczne, stosowanie nasadzeń zieleni izolacyjnej, poprawa właściwości akustycznych pojazdów samochodowych (korzystne akustycznie bieżniki opon, skuteczniejsze układy tłumików, bardziej ciche układy napędowe), a także właściwe zarządzenia ruchem drogowym (np. nocne ograniczenie prędkości, „strefy ciszy”, itd.).

Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie występuje zagrożenie promieniowaniem jonizującym natomiast zagrożenie promieniowaniem niejonizującym występuje w ograniczonym zakresie. Jednym ze źródeł promieniowania na terenie gminy jest sieć energetyczna wysokiego, średniego oraz niskiego napięcia. Poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki.

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie funkcjonuje selektywna zbiórka odpadów. Zebrane przez ZUK odpady są przewożone na składowisko odpadów innych niż niebezpieczne w Mielenku Drawskim, gdzie są poddawane czyszczeniu i segregacji wtórnej. Na terenie Gminy w 2010 r. zebrano wg danych GUS około 3017,2 Mg zmieszanych niesegregowanych odpadów komunalnych. Ilość odpadów zebranych w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi ok. 185,3 kg rocznie. Gmina Drawsko Pomorskie wchodzi w skład Regionu CZG RXXI. Na terenie regionu planowana jest budowa Regionalnego Zakładu Gospodarowania Odpadami w Słajsinie, gm. Nowogard - w ramach, którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, regionalna kompostownia selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. W ramach RZGO w Słajsinie realizowana jest budowa 3 stacji przeładunkowych. Ponadto, zgłoszono również planowaną inwestycję polegającą na budowie Regionalnego Zakładu Zagospodarowania

Odpadów w Śniatowie, gm. Kamień Pomorski, w ramach którego będą funkcjonowały: regionalna instalacja termicznego przekształcania odpadów oraz regionalne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Awarie przemysłowe

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie ma zakładu, który wykorzystywałby w procesie technologicznym związki chemiczne natomiast potencjalnym zagrożeniem są firmy prowadzące transport i dystrybucję produktów ropopochodnych. Za potencjalne źródła awarii można uznać również drogę krajową nr 20 oraz drogi wojewódzkie: nr 148, nr 162, nr 173, nr 175.

Ochrona przyrody i krajobrazu

Na terenie gminy występują liczne pomniki przyrody (pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia). Na obszarze gminy Drawsko Pomorskie brak jest wieloprzestrzennych form ochrony prawnej, co nie oznacza, że w przyszłości nie powstaną. Wyjątkiem są dwa specjalne obszary ochrony siedlisk: „Brzeźnicka Węgorza” (PLH320002) „Jezioro Lubie i Dolina Drawy” (PLH320023) oraz dwa obszary ochrony ptaków: „Ostoja Drawska” (PLB320019) i „Ostoja Ińska” (PLB320008). Na szczególną uwagę zasługują również lasy Nadleśnictwa Drawsko, stanowią one zachodnią część Pojezierza Drawskiego. Dominującymi typami siedliskowymi, określonymi na podstawie drzewostanów, gleb i roślinności są siedliska borowe stanowiące ok. 72% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Udział pozostałych siedlisk tj. lasowych i bagiennych stanowi ok. 28%.

10. Podsumowanie

Analizując negatywne i pozytywne skutki realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z uwzględnieniem lat 2016 – 2019 (szczegółowo przedstawione w załączniku nr 1), można stwierdzić, iż pomimo chwilowych, negatywnych oddziaływań na środowisko, należy przystąpić do realizacji założeń Programu Ochrony Środowiska, gdyż planowane inwestycje przyczynią się m.in. do:

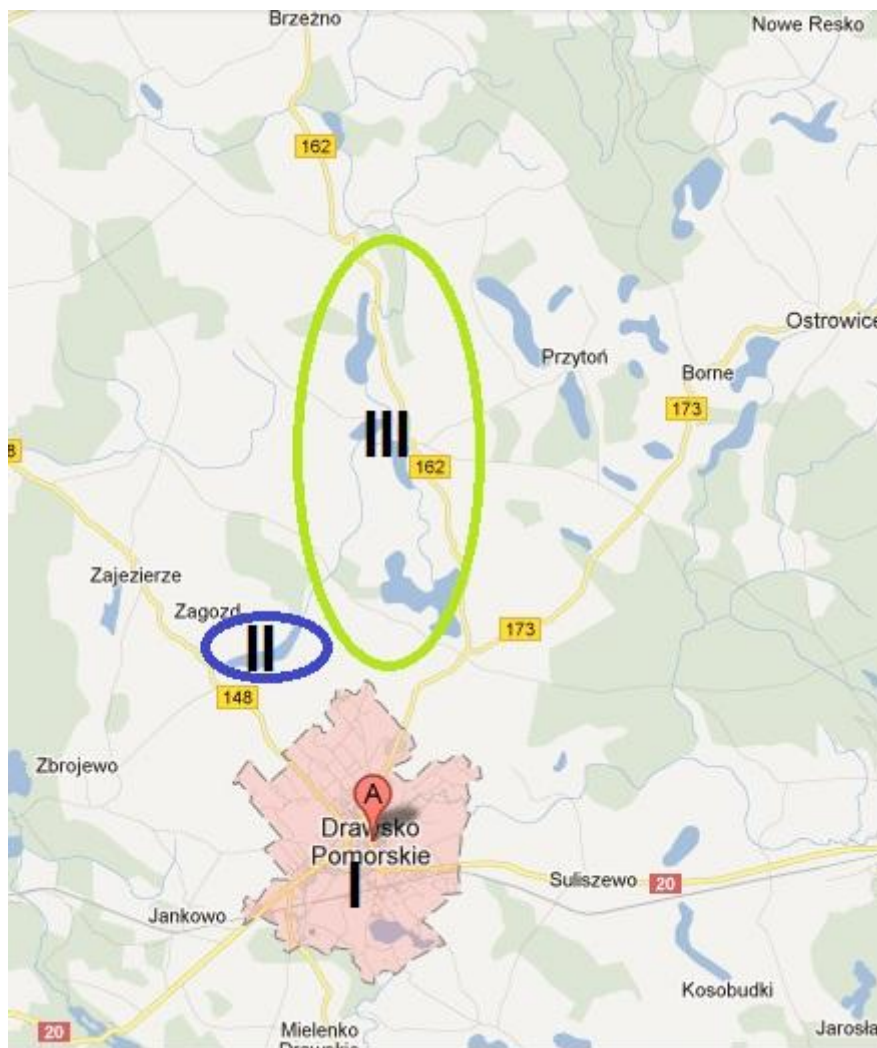
- poprawy jakości środowiska,
- poprawy zdrowia życia ludzi,
- poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- poprawy jakości gleb,
- poprawy jakości powietrza atmosferycznego,
- spełnienia wymogów określonych w dokumentach wyższego rzędu, w tym Polityki Ekologicznej Państwa.
- poprawy komfortu życia mieszkańców gminy Drawsko Pomorskie,
- ograniczenia niekontrolowanego przedostawania się odpadów (w tym odpadów niebezpiecznych) do środowiska,
- usprawnienia gospodarki odpadami na terenie gminy Drawsko Pomorskie,
- wzrostu poziomu selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu,
- zachowania i ochrony bioróżnorodności.

Osiągnięcie trwałego efektu ekologicznego zrekompensuje chwilowe, negatywne oddziaływania związane, m.in. z budową i modernizacją sieci wodno-kanalizacyjnej, termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej (szczegółowa analiza - załącznik nr 1). Zapobieganie i ograniczenie ujemnych oddziaływań na środowisko zostało przedstawione w rozdziale nr 7 niniejszej Prognozy. Program Ochrony Środowiska jest opracowaniem, które zawiera wskazówki umożliwiające podjęcie stosownych działań, mających na celu rozwój Gminy z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju bazujących na zaspokajaniu potrzeb bez naruszenia spójności otaczającego środowiska. Praktyczne wykorzystanie zawartych w aktualizacji Programu informacji przyczyni się do poprawy jakości środowiska naturalnego oraz komfortu życia i zdrowia mieszkańców Gminy.

Analiza i ocena oddziaływania inwestycji zawartych w Programie Ochrony Środowiska Gminy Drawsko Pomorskie na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 na poszczególne elementy środowiska.

Lp.	Inwestycja	Obszar wg. załącznika nr 2			
		I	II	III	Obszar całej gminy
1.	Budowa farmy wiatrowej w rejonie miejscowości Gajewo w gminie Drawsko Pomorskie wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.		X		
2.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie powiatu drawskiego.				X
3.	Budowa sieci wodociągowej ul. Mazurskiej, Lubuskiej, Wielkopolskiej	X			
4.	Budowa sieci wodociągowej Gajewo – Gajewko		X		
5.	Budowa sieci wodociągowej Zarańsko – Żółcin – Rydzewo.			X	
6.	Modernizacja przyłączy wodociągowych.				X
7.	Budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej Zarańsko – Żółcin – Żółte – Rydzewo – Nętno – Lasocin – Łabędzie.			X	
8.	Budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej ul. Mazurskiej, Lubuskiej, Wielkopolskiej.	X			
9.	Budowa i wyposażenie punktów do selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy Drawsko Pomorskie.				X
10.	Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy.				X
11.	Edukacja ekologiczna – zajęcia edukacyjne, konkursy ekologiczne.				X

Lokalizacja inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Obszar I: Drawsko Pomorskie (obszar miejski, zakreślony na czerwono)

Obszar II: Gajewo, Gajewko (kolor niebieski)

Obszar III: Zarańsko, Żółcin, Żółte, Rydzewo, Nętno, Lasocin i Łabędzie (kolor zielony)

Uzasadnienie

1. Przedstawienie istniejącego stanu

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa zgodnie z art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 nr 25, poz. 150 ze zm.) zarząd województwa, powiatu i gminy sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska. Uchwałą nr XXXV/294/2009 Rady Miejskiej w Drawsku Pomorskim z dnia 26 marca 2009 r. przyjęty został do realizacji Program ochrony środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie na lata 2008 - 2015.

2. Wyjaśnienie celu i potrzeb podjęcia uchwały

Potrzeba podjęcia uchwały wynika z faktu przeprowadzenia aktualizacji Programu

Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie. Aktualizacja obejmuje zagadnienia z zakresu ochrony środowiska na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019, w tym:

- aktualny stan środowiska,
- zadania wynikające z polityki ekologicznej państwa,
- problemy określone w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego,
- główne problemy ochrony środowiska gminy Drawsko Pomorskie,
- strategię ochrony środowiska do 2019 roku,
- narzędzia i instrumenty realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko Pomorskie.

3. Wykazanie różnic między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Przyjęty do realizacji Uchwałą nr XXXV/294/2009 Rady Miejskiej w Drawsku Pomorskim z dnia 26 marca 2009 r. Program ochrony środowiska dla gminy Drawsko Pomorskie zawiera harmonogram zadań przewidzianych do realizacji w latach 2008 - 2012 z perspektywą do 2015 r. Z uwagi na fakt, że duża część zadań została już wykonana, zachodzi konieczność dokonania aktualizacji wyżej przewożanego dokumentu z jednoczesnym wprowadzeniem nowych zadań do realizacji na kolejne lata.

4. Charakterystyka przewidywanych skutków społecznych i gospodarczych

Opracowanie, a następnie wdrażanie dokumentów programowych z zakresu ochrony środowiska ma na celu:

- poprawę jakości życia społeczeństwa poprzez wprowadzenie przedsięwzięć prowadzących do skutecznej poprawy stanu środowiska z wszystkimi jego elementami (m. in. powietrzem, wodą, powierzchnią ziemi, fauną i florą),
- skuteczne zarządzanie środowiskiem na każdym szczeblu realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska,
- przyczynianie się do wzrostu świadomości ekologicznej,
- umożliwienie realizacji przedsięwzięć przy udziale środków z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

5. Skutki finansowe związane z wejściem w życie uchwały

Skutki finansowe dla samorządu związane z wejściem w życie uchwały dotyczą przede wszystkim:

- obowiązku aktualizowania dokumentów nie rzadziej niż co 4 lata,
- opracowywania i wdrażania ewentualnych programów szczegółowych,
- realizacji zadań inwestycyjnych przewidzianych w programie,
- edukacji społeczeństwa.

6. Źródła finansowania

Dochody budżetu miasta oraz dotacje pozyskane w ramach Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a także funduszy Unii Europejskiej.